

નગર પ્રાથમિક શિક્ષણ સમિતિ અમદાવાદ

પરિપત્ર નં.૨૧ તા.૧૫-૬-૧૯

ફક્ત મ્યુનિ. શાળાઓ માટે :-

- વિષય :- શાળા અભિમુખતા / શાળા તત્પરતા (school readiness) ધો.૩ થી ૮ કાર્યક્રમ સંદર્ભે મુકમયેલ મોડ્યુલના સાર્થક ઉપયોગ બાબત.
- સંદર્ભ :- જીસીઈઆરટી/સી. એન્ડ ઈ / ૨૦૧૯ / ૨૩૦૦૯/૧૪૪૫ તા.૧૫-૬-૨૦૧૯નો પત્ર.

આથી તમામ મ્યુનિ. શાળાના મુખ્ય શિક્ષકશ્રીઓને ઉપરોક્ત વિષય અને સંદર્ભે જણાવવાનું કે , હાલમાં નૂતન શૈક્ષણિક વર્ષનો પ્રારંભ થયેલ છે. આ વર્ષમાં શૈક્ષણિક કાર્ય વધારે પ્રગતિકારક બને તે હેતુથી સીઆરસી. કો.ઓ.ની મારફતે શાળા અભિમુખતા મોડ્યુલની સોફ્ટ કોપી આપવામાં આવી છે તેમજ આ સાથે બિડાણમાં પણ સામેલ છે. જેનો સુયોગ્ય રીતે ઉપયોગ થાય તે માટે સામેલ સંદર્ભિત પત્રનો અભ્યાસ કરી શૈક્ષણિક કાર્ય કરાવવાનું રહેશે.

- **પ્રથમ એકમ કસોટી તા.૨૯-૬-૧૯ના રોજ લેવાની છે.** આ કસોટીમાં સમગ્ર રીતે પુનરાવર્તન કરવામાં આવેલા મુદ્દાઓમાંથી પ્રશ્ન પૂછવામાં આવશે. જેથી પુનરાવર્તન ઉપર દરેક શાળાએ ખાસ ધ્યાન રાખવાનું રહેશે.

- બિડાણ :- (૧) મોડ્યુલ
(૨) સંદર્ભિત પત્ર

તા.૧૫-૦૬-૧૯

ડૉ. એલ.ડી.દેસાઈ
શાસનાધિકારી

सत्यमेव जयते

ક્રમાંક : કસોટી/આરટી/સીએ-ઈઈ/ 2019/ 2300૯/૧૫
ગુજરાત શૈક્ષણિક સંશોધન અને તાલીમ પરિષદ,
'વિદ્યાભવન', સેક્ટર-૧૨, ગાંધીનગર.
ફોન : (079) 23256808-39
નિયામક : (079) 23256808
સચિવ : (079) 23256813
ફેક્સ : (079) 23256812
ઈ-મેઈલ : director-gcert@gujarat.gov.in
Web : www.gcert.gujarat.gov.in
તારીખ: 15-06-2019

પ્રતિ

જિલ્લા પ્રાથમિક શિક્ષણાધિકારીશ્રી

શાસનાધિકારીશ્રી

તમામ

વિષય: શાળા અભિમુખતા/ શાળા તત્પરતા (school readiness) ધોરણ-૩ થી ૮ કાર્યક્રમ સંદર્ભે
મૂકાયેલ મોડ્યુલના સાર્થક ઉપયોગ બાબત

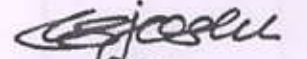
જયભારત સહ ઉપરોક્ત વિષય અન્વયે જણાવવાનું કે હાલમાં નૂતન શૈક્ષણિક વર્ષનો પ્રારંભ થયો છે. આ વર્ષમાં આપણું શૈક્ષણિક કાર્ય વધારે પ્રગતિકારક બને તે હેતુથી બીઆસી અને સીઆરસી કોઓર્ડિનેટર્સ મિત્રો મારફતે શાળા અભિમુખતાનું મોડ્યુલ સોફ્ટકોપીમાં આપવામાં આવી છે. જેનો સુયોગ્ય રીતે ઉપયોગ થાય તે બાબતે આપની સંપૂર્ણ મોનીટરીંગ ટીમનું ધ્યાન દોરવા વિનંતી છે.

આ મોડ્યુલમાં સમાવિષ્ટ વિગત અને ઉપયોગ અંગેની વિગત આ મુજબ છે.

- વિદ્યાર્થીઓ આગળના વર્ષમાં માતૃભાષા, ગણિત તેમજ અંગ્રેજીમાં જેનો અભ્યાસ કરીને આવ્યા છે તેની અધ્યયન નિષ્પત્તિઓનું પુનરાવર્તન કરવાનું છે. વિજ્ઞાનમાં પણ જે સંકલ્પનાઓથી માહિતગાર થયા છે તેનું વિશેષ સ્પષ્ટીકરણ કરવાનું છે. જેથી નવા ધોરણમાં તે પૈકી જેનું વિકાસાત્મક આવર્તન થતું હોય તેના અધ્યયનમાં અનુકૂળતા રહે.
- જે વિદ્યાર્થીઓને વાંચન અને લેખન માટે તેમજ ગણન માટે વધારે મહાવરા અને સહાયની જરૂર હોય તેમના માટે પુનરાવર્તનના સ્થાને આ મહાવરા ઉપર ધ્યાન આપવાનું છે.
- આપવામાં આવેલ સોફ્ટ મટીરીઅલમાં આ ચારેય વિષયમાં પંદર દિવસનો કાર્યક્રમ આપવામાં આવ્યો છે. આ વિષયોની અધ્યયન નિષ્પત્તિઓ લક્ષમાં રાખી વર્ગખંડ કાર્ય કરવા માર્ગદર્શન આપવામાં આવ્યું છે. દરેક દિવસે કયા મુદ્દાઓનું પુનરાવર્તન કરાવવાનું છે તે અંગે નિર્દેશ કરવામાં આવ્યો છે. તે અનુસાર કામગીરી વર્ગખંડમાં થાય તે સુનિશ્ચિત કરવાનું છે.
- પ્રથમ એકમ કસોટી તા.૨૬/૦૬/૨૦૧૯ના રોજ લેવાની છે આ કસોટીમાં સમગ્ર રીતે આ પુનરાવર્તન કરવામાં આવેલા મુદ્દાઓમાંથી પ્રશ્નો પૂછવામાં આવશે. જેથી પુનરાવર્તન ઉપર દરેક શાળા ધ્યાન આપે તે અંગે ધ્યાન દોરવાનું છે.

સદર વિગતો તમામ શાળાઓ અને માર્ગદર્શન કરનાર ટીમના ધ્યાન ઉપર મૂકશો તેમજ આ મટીરીઅલનો ઉપયોગ શાળાઓમાં થાય તે અંગે વ્યક્તિગત કાળજી લેશો.

આભાર સહ

નિયામક

જીસીઈઆરટી
ગાંધીનગર

તા. ૦૫/૦૬/૨૦૧૯

નકલ સવિનય રવાના:

સચિવશ્રી, શિક્ષણ વિભાગ, નવા સચિવાલય, ગાંધીનગર

એસ.પી.ડી.શ્રી, એસએસએ, ગાંધીનગર

પ્રાથમિક શિક્ષણ નિયામકશ્રી, ગાંધીનગર

નકલ રવાના:

પ્રાચાર્યશ્રી, જિલ્લા શિક્ષણ અને તાલીમ ભવન, તમામ અમલીકરણ સાહેબ

પ્રતિ, DPEO, AOs તમામ.

શાળા તાલુકાના અંદરનાં ઉપયોગી સુચનાઓનું
મુદત પહેલે પાલન કરવા જણાવવામાં આવશે.

નિયામક
જીસીઈઆરટી
ગાંધીનગર

ગુજરાત શૈક્ષણિક સંશોધન અને તાલીમ પરિષદ

ગાંધીનગર

શૈક્ષણિક અભિમુખતા કાર્યક્રમ

વર્ષ : ૨૦૧૯ - ૨૦

સ્નેહી સારસ્વત બંધુઓ અને બહેનો

વર્ષના પ્રારંભે આપણે શૈક્ષણિક અભિમુખતા કાર્યક્રમ કરી રહ્યા છીએ. શૈક્ષણિક અભિમુખતામાં વિદ્યાર્થીઓ ગત વર્ષે જે મુદ્દાઓની અધ્યયન પ્રક્રિયામાંથી પસાર થયા હોય તે મુદ્દાઓનું પુનરાવર્તન કરવાનો મહત્વનો હેતુ છે. પરંતુ જે વિદ્યાર્થીઓ વાંચન, લેખન તેમજ ગણનની ઉપલબ્ધીઓમાં નૈપુણ્ય ધરાવતા ન હોય તેમના માટે આ દિવસો દરમિયાન માત્ર વાંચન, લેખન અને ગણનની કામગીરી કરવાની રહેશે.

પ્રસ્તુત મોડ્યુલમાં વાચન લેખન અને ગણન અંગે માહિતી આપવામાત્ર આવી નથી. દરેક શિક્ષકો પાસે એ બાબતનું મોડ્યુલ છે જ તેનો ઉપયોગ કરવાનો રહેશે.

ધોરણ-૨માં ગત વર્ષ દરમિયાન કરવામાં આવેલ ઉપચારાત્મક કાર્યક્રમ અનુસારની કામગીરી કરવાની રહેશે.

નવા સત્રના પ્રારંભે

સારસ્વત મિત્રો, શિક્ષણના નવા સત્રના પ્રારંભે આપ સૌ પુનઃ શિક્ષણકાર્યનો પ્રારંભ કરી રહ્યા છો, ત્યારે.....

વેકેશનની મજા માણીને શાળાએ આવતા વિદ્યાર્થીઓના કલરવથી શાળા ગુંજી ઉઠશે. નવી આશા, નવી ઊર્જા અને નવું શીખવાની મહત્વાકાંક્ષાથી આવતા બાળકને આપણે પણ હર્ષ ઉલ્લાસ અને લાગણીભીના પ્રેમથી સૌનું સ્વાગત કરીએ.

નવા સત્રના પ્રારંભે ગુજરાત શૈક્ષણિક સંશોધન અને તાલીમ પરિષદ, ગાંધીનગરે વિદ્યાર્થી મિત્રો માટે શરૂઆતના ૧૫ કામકાજના દિવસો દરમિયાન શું-શું કરી શકાય તે માટેનું ચિંતન કર્યા બાદ એક માર્ગદર્શિકા ધોરણવાર મુખ્ય ચાર વિષયોને કેન્દ્રમાં રાખી તૈયાર કરવામાં આવી છે. આ ચાર વિષયો એટલે ગુજરાતી, ગણિત, વિજ્ઞાન અને અંગ્રેજી.

આપ સૌ જાણો છો એ મુજબ નવા સત્રના પ્રારંભે શાળા પ્રવેશ મેળવતા બાળકો માટે આપણે શાળા તત્પરતા વિવિધ પ્રવૃત્તિઓ કરાવી અને તેઓ માટે ચાઈલ્ડ ફ્રેન્ડલી વાતાવરણનું નિર્માણ કરીએ છીએ. કંઈક આ જ પ્રકારે ધોરણ ૨ થી ૮ ના બાળકો માટે વર્ગખંડ અભિમુખતા કાર્યક્રમ સ્વરૂપે આ માર્ગદર્શિકા તૈયાર કરવામાં આવી છે.

૩૫ દિવસોના વેકેશનમાં બાળકો બાળસહજ પ્રવૃત્તિઓમાં જ મ રહ્યા હોય તે સ્વાભાવિક છે. આ ગાળામાં તેઓએ જે ધોરણમાં અભ્યાસ કર્યો હોય તેનું સ્મરણ નહીવત્ પ્રમાણમાં કરતા હોય છે. તેથી શાળામાં અને નવા વર્ગખંડમાં સરળતાથી સાયુજ્ય સ્થાપી શકે તેમજ અગાઉ શીખી ગયેલા મુખ્ય વિષયોની હાર્દરૂપ બાબતોનું પુનઃ સ્મરણ રસપ્રદ પ્રવૃત્તિઓ, ગીતો, વાર્તાઓ, ઉખાણા વગેરેના માધ્યમથી થાય તે ખૂબ જરૂરી છે, આ બધી બાબતોને ધ્યાનમાં રાખીને આપણે આ માર્ગદર્શિકા તૈયાર કરી છે. જે તે ધોરણનો નવો અભ્યાસક્રમ શરૂ કરાવતા પહેલા (શરૂઆતના પંદર કામકાજના દિવસો આ માર્ગદર્શિકા મુજબ આપણે ડે ટુ ડે વર્ગકાર્ય કરીશું.

મુખ્ય હેતુઓ:

- નવા સત્રનો પ્રારંભ ફ્રેન્ડલી વાતાવરણથી કરવો.
- બાળકોની મૌખિક અભિવ્યક્તિ ને પ્રોત્સાહિત કરવી.
- બાળ સહજ પ્રવૃત્તિઓને માણવી.
- શીખેલી બાબતોનું પુનઃ સ્મરણ કરાવવું.
- વાચન લેખન અને ગણનને મહત્વ આપવું.

- સુલેખન જોડણી શુદ્ધિ તેમજ લેખન કળા વિકસાવી.
- જુદાજુદા વિરામ ચિહ્નોની ઓળખ કરાવવી અને તેનો વાક્યમાં કેવી રીતે ઉપયોગ કરવો તેની સમજ વિકસાવી.
- અર્થગ્રહણ સાથેના વાંચન ઉપર ભાર મૂકવો.
- નવા અભ્યાસક્રમ પ્રતિ અભિમુખ કરવા.
- વિષયવાર પાયાના કૌશલ્યનો વિકાસ કરવો.

- ધોરણ ૩-૪ માં વિદ્યાર્થીઓને દરરોજ દસ શબ્દો લખાવીએ. તપાસીએ, ભુલો સુધારીએ.
- ધોરણ ૫-૭ માં દરરોજ ત્રણેક લીટીનું સુલેખન અને શ્રુતલેખન કરાવીએ (જૂનમાં નક્કી થયેલ પાઠ્યક્રમમાંથી)
- રોજ વર્ગખંડમાં પાંચ-સાત વિદ્યાર્થીઓને મુખવાચન કરાવીએ સાથે-સાથે અર્થગ્રહણ, વિરામ ચિહ્નો, જોડણીશુદ્ધિનો મહાવરો કરાવીએ.
- કોઈ એક મૂળાક્ષર પરથી બનતા શબ્દોની યાદી બનાવવાનું કહીએ.
- કોઈ એક માત્રા દા.ત. 'ો', 'ૌ' નિશાની આવતી હોય તેવા પાંચ શબ્દો લખવાનું વાંચવાનું કહીએ.
- સંબંધિત પાઠ કે કાવ્યમાં આવતા જોડાક્ષરો ની યાદી બનાવી શકાય.

વિષય : ગુજરાતી

ધોરણ ૩ : ગુજરાતી

◆ દિવસ-૧ અને દિવસ-૨

- શાળાના પ્રારંભના બે દિવસો દરમિયાન વિદ્યાર્થીઓનું હૂંફાળું સ્વાગત કરીએ. સ્વાગતમ્ સ્વાગતમ્ તાળીઓથી કે ફૂલ આપીને આવકાર-શુભેચ્છાઓ પાઠવીએ અને આનંદદાયક પ્રવૃત્તિઓ કરાવીએ.
- બાળકોને શાળા શિક્ષણમાં જોડવા માટે તેમનો સ્વપરિચય કરાવીએ.
- બાળકોએ વેકેશનમાં શું-શું કર્યું ? બહારગામ ક્યાં ફરવા ગયા... વગેરે વિશે પૂછીએ. (શરૂઆતમાં શિક્ષકશ્રીએ પોતે વેકેશનમાં શું-શું કર્યું તે જણાવવું)
- વર્ગમાં રમી શકાય તેવી રમતો રમાડીએ. જોડકણાં, ઉખાણા, ટૂચકા વગેરે રજૂ કરીએ તેમજ વિદ્યાર્થીઓ પાસે કહેવડાવવા.
- તમારા વિસ્તારના લોકપ્રિય ગીતોનું ગામ તેમજ કવિતાનું ગાન વ્યક્તિ કે સમૂહમાં કરાવીએ. વાર્તાકથન પણ કરાવીએ.
- બાળકો ભાષાના પાયાના કૌશલ્યો સિદ્ધ કરે તે માટે પૂરક પ્રવૃત્તિ કરાવીએ.

◆ દિવસ - ૩

- કાવ્ય/ગીત : 'ચક્રીબેન ચક્રીબેન, મારી સાથે રમવા આવશો કે નહીં' ગીતનું ગાન
- વાર્તા કથન : 'સમજૂ બકરીઓ'
- અનુલેખન : ૧૦ શબ્દોનું અનુલેખન
- વાંચન-અર્થગ્રહણ : ૧૦ શબ્દોનું વાંચન

⇒ પ્રાણીઓ અને પક્ષીઓના નામ બોલાવવા અને લખાવવા

◆ દિવસ - ૪

- કાવ્ય/ગીત : 'આવો મેઘા રાજા....' ગીતનું ગાન
- વાર્તા કથન : ટોપીવાળો ફેરીયો
- અનુલેખન : ૧૦ શબ્દોનું અનુલેખન
- શ્રુતલેખન : ૧૦ શબ્દોનું શ્રુતલેખન
- વાંચન-અર્થગ્રહણ : ૧૦ શબ્દોનું વાંચન

⇒ તમને ગમતા પક્ષી/પ્રાણીઓના ચિત્રો જોઈ તેમાંથી કોઈ એક વિશે પાંચ વાક્યોનું લેખન કરાવવું.

◆ દિવસ - ૫

- કાવ્ય/ગીત : 'ભલે અમે બાળક નાના.....' ગીતનું ગાન
- વાર્તા કથન : ઉંદરની ટોપી
- અનુલેખન : ૧૦ શબ્દોનું અનુલેખન
- શ્રુતલેખન : ૧૦ શબ્દોનું શ્રુતલેખન
- વાંચન-અર્થગ્રહણ : ૧૦ શબ્દોનું વાંચન

⇒ 'સિંહ અને ઉંદર' (ધો.૩ પા. પુસ્તક) વાર્તામાંથી અનુસ્વારવાળા શબ્દોનું લેખન અને કથન કરાવવું.

◆ દિવસ - ૬

- કાવ્ય/ગીત : 'એક ઝરણું ઢોડ્યું જાતું તું....' ગીતનું ગાન
- વાર્તા કથન : સસ્સારાણા સાંકળિયા
- અનુલેખન : પાઠ્યપુસ્તકમાંથી પાંચ વાક્યોનું અનુલેખન
- શ્રુતલેખન : પાંચ વાક્યોનું શ્રુતલેખન
- વાંચન-અર્થગ્રહણ : પાંચ વાક્યોનું વાંચન

⇒ પાંચ શબ્દો આપી તેના પરથી વાક્યો બનાવવાની પ્રવૃત્તિ કરાવવી.

◆ દિવસ - ૭

- કાવ્ય/ગીત : 'ચોખ્ખુ ઘરનું આંગણ.....' ગીતનું ગાન
- વાર્તા કથન : મગર અને વાંદરો
- અનુલેખન : પાંચ વાક્યોનું અનુલેખન
- શ્રુતલેખન : પાંચ વાક્યોનું શ્રુતલેખન
- વાંચન-અર્થગ્રહણ : 'સિંહ અને ઉંદર' વાર્તાનું વાંચન

⇒ ધો. ૩ ગુજરાતી પાઠ્યપુસ્તકના પાના નં. ૫ જેવું કોષ્ટક બનાવવું, કોષ્ટકમાંથી પ્રાણીઓના નામ શોધીને લખાવવા અને તેના પરથી વાક્યો બનાવવા.

◆ દિવસ - ૮

- કાવ્ય/ગીત : 'બા મને ચપટી વગાડતા આવડી ગઈ.....' કવિતાનું ગાન કરાવવું
- વાર્તા કથન : દલા તરવાડી અને વશરામ રાજા
- અનુલેખન : 'સાયુ તીર્થ' પાના નં. ૧૨ ના પ્રથમ ફકરાનું અનુલેખન
- શ્રુતલેખન : જોડાક્ષરવાળા પાંચ શબ્દોનું શ્રુતલેખન
- વાંચન-અર્થગ્રહણ : 'સિંહ અને ઉંદર' વાર્તાનું મુખરવાંચન અને અર્થગ્રહણના પ્રશ્ન પૂછવા

⇒ શબ્દોના શબ્દકોષના ક્રમમાં ગોઠવવા માટેની સમજ આપવી.

◆ દિવસ - ૯

- કાવ્ય/ગીત : 'અચ્ચર આવે કચ્ચર આવે.....' કવિતાનું ગાન કરાવવું

- વાર્તા કથન : બતકનું બચ્ચું
 - અનુલેખન : 'નમીએ તુજને' કાવ્યનું અનુલેખન
 - શ્રુતલેખન : પાંચ વાક્યોનું શ્રુતલેખન
 - વાંચન-અર્થગ્રહણ : 'નમીએ તુજને' કાવ્યનું વાચન કરાવવું
- ⇒ શબ્દોના શબ્દકોષના ક્રમમાં ગોઠવવા માટેની સમજ આપવી. તે માટે શબ્દકોષનો ઉપયોગ કરી ક્રમમાં ગોઠવવાની પ્રવૃત્તિ કરાવવી.

◆ દિવસ - ૧૦

- કાવ્ય/ગીત : 'ગણ્યા ગણાય નહીં.....' કવિતાનું ગાન કરાવવું
 - વાર્તા કથન : પંચતંત્રની વાર્તામાંથી વાર્તા કથન
 - અનુલેખન : --
 - શ્રુતલેખન : પાંચ વાક્યોનું શ્રુતલેખન
 - વાંચન-અર્થગ્રહણ : 'સાયુ તીર્થ' પાઠનું વાચન કરાવી પ્રશ્ન પૂછવા
- ⇒ શબ્દોના શબ્દકોષના ક્રમમાં ગોઠવવા પ્રવૃત્તિ કરાવવી.

◆ દિવસ - ૧૧

- કાવ્ય/ગીત : 'નમીએ તુજને વારંવાર.....' કવિતાનું ગાન
 - વાર્તા કથન : ખાટી દ્રાક્ષ
 - અનુલેખન : 'ચાંદલો ગમે' કવિતાનું અનુલેખન
 - શ્રુતલેખન : 'સાયુ તીર્થ' પાઠમાંથી કોઈ એક ફકરાનું શ્રુતલેખન
 - વાંચન-અર્થગ્રહણ : 'ઠાગાઠૈયા કરું છું' વાર્તાનું વાંચન કરાવવું
- ⇒ સમાનાર્થી શબ્દોની સમજ આપવી. ૧૦ શબ્દોના સમાનાર્થી શબ્દ આપવા.

◆ દિવસ - ૧૨

- કાવ્ય/ગીત : 'ચમકીને ચાલ્યો જાય તું ચાંદલીયા' ગીતનું ગાન
 - વાર્તા કથન : કાગડો અને શિયાળ
 - અનુલેખન : 'ઠાગાઠૈયા કરું છું' વાર્તામાંથી કોઈ એક ફકરાનું અનુલેખન
 - શ્રુતલેખન : 'ચાંદલો ગમે' કવિતામાંથી પાંચ પંક્તિનું શ્રુતલેખન
 - વાંચન-અર્થગ્રહણ : 'કંઈ એકલા ખવાય?' વાર્તાનું વાંચન
- ⇒ વિરુદ્ધાર્થી શબ્દોની સમજ આપવી. પાઠ્યપુસ્તકમાંથી ૧૦ શબ્દોના વિરુદ્ધાર્થી શબ્દ આપવા.

◆ દિવસ - ૧૩

- કાવ્ય/ગીત : 'આવો પારેવા આવો ને ચકલા.....' ગીતનું ગાન
 - વાર્તા કથન : બીકણ સસલી
 - અનુલેખન : 'હું છું ખાખી બાવો.....' કવિતાનું અનુલેખન
 - શ્રુતલેખન : 'કંઈ એકલા ખવાય?' પાઠમાંથી પાંચ વાક્યોનું શ્રુતલેખન
 - વાંચન-અર્થગ્રહણ : 'જન્મદિનની ઉજવણી' પાઠનું વાંચન
- ⇒ વિરામચિહ્નોની સમજ આપવી. તેના ઉપયોગ કરતા શીખવવું.

◆ દિવસ - ૧૪

- કાવ્ય/ગીત : 'એક મજાનો માળો એમાં દસ ચકલીઓ રહેતી'તી' ગીતનું ગાન
- વાર્તા કથન : કીડી અને કબૂતર

- અનુલેખન : 'ફાગણિયો લહેરાયો' કાવ્યનું અનુલેખન
- શ્રુતલેખન : 'બકરીબહેન' વાર્તામાંથી પાંચ વાક્યોનું શ્રુતલેખન
- વાંચન-અર્થગ્રહણ : ''બતકનું બચ્ચું'' વાર્તાનું વાંચન કરાવવું
⇒ પાઠ્યપુસ્તકમાંથી કોઈ ચિત્ર બતાવી તેનું વર્ણન કરાવવું તેમજ તેનું લેખન કરાવવું. ચિત્રો જોઈ તેના વિશે લખવાની પ્રવૃત્તિ કરાવવી.

◆ દિવસ - ૧૫

- કાવ્ય/ગીત : જોડકણાંનું ગાન
- વાર્તા કથન : સાચા બોલા હરણા
- અનુલેખન : 'છોટા જાદુગર' કાવ્યનું અનુલેખન
- શ્રુતલેખન : 'વાવાઝોડુ' પાઠમાંથી કોઈ એક ફકરાનું શ્રુતલેખન
- વાંચન-અર્થગ્રહણ : ''બતકનું બચ્ચું'' વાર્તાનું વાંચન કરાવવું અને તેમાંથી પ્રશ્ન પૂછવા.
⇒ ઉખાણાંનું પઠન કરાવી તેની સમજ આપવી. વિદ્યાર્થીઓ પણ આવા બીજા ઉખાણાં શોધી રજૂ કરે.

ધોરણ ૪ : ગુજરાતી

દિવસ-૧ અને દિવસ-૨

- શાળાના પ્રારંભના બે દિવસો દરમિયાન વિદ્યાર્થીઓનું હૂંફાળું સ્વાગત કરીએ. સ્વાગતમ્ સ્વાગતમ્ તાળીઓથી કે ફૂલ આપીને આવકાર-શુભેચ્છાઓ પાઠવીએ અને આનંદદાયક પ્રવૃત્તિઓ કરાવીએ.
- બાળકોને શાળા શિક્ષણમાં જોડવા માટે તેમનો સ્વપરિચય કરાવીએ.
- બાળકોએ વેકેશનમાં શું-શું કર્યું ? બહારગામ ક્યાં ફરવા ગયા... વગેરે વિશે પૂછીએ. (શરૂઆતમાં શિક્ષકશ્રીએ પોતે વેકેશનમાં શું-શું કર્યું તે જણાવવું)
- વર્ગમાં રમી શકાય તેવી રમતો રમાડીએ. જોડકણાં, ઉખાણા, ટૂચકા વગેરે રજૂ કરીએ તેમજ વિદ્યાર્થીઓ પાસે કહેવડાવવા.
- તમારા વિસ્તારના લોકપ્રિય ગીતોનું ગામ તેમજ કવિતાનું ગાન વ્યક્તિ કે સમૂહમાં કરાવીએ. વાર્તાકથન પણ કરાવીએ.
- બાળકો ભાષાના પાયાના કૌશલ્યો સિદ્ધ કરે તે માટે પૂરક પ્રવૃત્તિ કરાવીએ.

◆ દિવસ - ૩

- કાવ્ય/ગીત : ધોરણ ત્રણની ''નમીએ તુજને.....'' કવિતાનું ગાન કરાવવું
- વાર્તા કથન : 'સિંહ અને ઉંદર'ની વાર્તા કહેવી.
- અનુલેખન : પાંચ વાક્યોનું અનુલેખન કરાવવું.
- શ્રુતલેખન : પાંચ વાક્યોનું શ્રુતલેખન કરાવવું.
- વાંચન-અર્થગ્રહણ : ચાર-પાંચ લીટીના ફકરાનું વાંચન કરાવવું.
- પ્રવૃત્તિ : વિવિધ પ્રાણી-પક્ષીઓના અવાજ કઢાવવા./અવાજ પરથી પ્રાણી-પક્ષીની ઓળખ

કરાવવી.

પ્રાણી-પક્ષીના નામની યાદી બનાવડાવવી. / પ્રાણી-પક્ષીના રહેઠાણની યાદી બનાવડાવવી.

◆ દિવસ - ૪

- કાવ્ય/ગીત : 'નમીએ તુજને.....' કવિતાનું ગાન કરાવવું.
- વાર્તા કથન : 'ઠાગાઠૈયા કરું છું' વાર્તા કહેવી.
- અનુલેખન : પાંચ વાક્યોનું અનુલેખન કરાવવું.
- શ્રુતલેખન : પાંચ વાક્યોનું શ્રુતલેખન કરાવવું.
- વાંચન-અર્થગ્રહણ : પાંચ વાક્યોનું વાંચન કરાવવું.
- પ્રવૃત્તિ : બાળકો સાથે ચર્ચા કરી ઘર વપરાશમાં ઉપયોગી વસ્તુઓની યાદી બનાવડાવવી. તમામ શબ્દોનો ઉપયોગ કરી વાક્ય લખાવવા.

◆ દિવસ - ૫

- કાવ્ય/ગીત : 'નમીએ તુજને.....' કવિતાનું ગાન કરાવવું.
- વાર્તા કથન : 'કીડી અને કબૂતર' વાર્તા કહેવી.
- અનુલેખન : પાંચ વાક્યોનું અનુલેખન કરાવવું.
- શ્રુતલેખન : પાંચ વાક્યોનું શ્રુતલેખન કરાવવું.
- વાંચન-અર્થગ્રહણ : પરિચ્છેદનું વાંચન કરાવવું.
- પ્રવૃત્તિ : શબ્દકોશના ક્રમની સમજ આપવી. તે અનુસાર શબ્દોને ગોઠવવા માટે જૂથમાં પ્રવૃત્તિ કરાવવી (શબ્દ કાર્ડ બનાવી પ્રવૃત્તિ કરાવી શકાય.)

◆ દિવસ - ૬

- કાવ્ય/ગીત : 'ચાંદલો ગમે' કવિતાનું ગાન કરાવવું.
- વાર્તા કથન : 'કઈ એકલા ખવાય?' વાર્તા કહેવી.
- અનુલેખન : પાંચ વાક્યોનું અનુલેખન કરાવવું.
- શ્રુતલેખન : પાંચ વાક્યોનું શ્રુતલેખન કરાવવું.
- વાંચન-અર્થગ્રહણ : પરિચ્છેદનું વાંચન કરાવવું.
- પ્રવૃત્તિ : શબ્દકોશના ક્રમ અનુસાર શબ્દો ગોઠવવાની પ્રવૃત્તિ વ્યક્તિગત કરાવવી (પાઠ એકથી ત્રણમાંથી ૧૦ શબ્દો શોધીને શબ્દકોશના ક્રમમાં ગોઠવવા આપવા.)

◆ દિવસ - ૭

- કાવ્ય/ગીત : 'ચાંદલો ગમે' કવિતાનું ગાન કરાવવું
- વાર્તા કથન : 'બકરીબહેન' વાર્તા કહેવી.
- અનુલેખન : પાંચ વાક્યોનું અનુલેખન કરાવવું.
- શ્રુતલેખન : પાંચ વાક્યોનું શ્રુતલેખન કરાવવું.

- વાંચન-અર્થગ્રહણ : પરિચ્છેદનું વાંચન કરાવવું.
- પ્રવૃત્તિ : સમાનાર્થી શબ્દોની સમજ આપવી તથા સાચી જોડ બનાવવાની પ્રવૃત્તિ કરાવવી. સમાનાર્થી શબ્દોનો મહાવરો કરાવવા બે જૂથ પાડી રમત રમાડવી.

◆ દિવસ - ૮

- કાવ્ય/ગીત : 'ચાંદલો ગમે' કવિતાનું ગાન કરાવવું.
- વાર્તા કથન : 'બતકનું બચ્ચું' વાર્તા કહેવી.
- અનુલેખન : પાંચ વાક્યોનું અનુલેખન કરાવવું.
- શ્રુતલેખન : પાંચ વાક્યોનું શ્રુતલેખન કરાવવું.
- વાંચન-અર્થગ્રહણ : પાંચ વાક્યોનું વાંચન કરાવવું.
- પ્રવૃત્તિ : વિરુદ્ધાર્થી શબ્દોની સમજ આપવી તથા સાચી જોડ બનાવવાની પ્રવૃત્તિ કરાવવી. વિરુદ્ધાર્થી શબ્દોની સમજ અને મહાવરા માટે જૂથ પાડી રમત રમાડવી.

◆ દિવસ - ૯

- કાવ્ય/ગીત : 'હું છું ખાખી બાવો.....' કાવ્ય ગાન
- વાર્તા કથન : 'સાચી હજ' વાર્તાકથન
- અનુલેખન : પાંચ વાક્યોનું અનુલેખન કરાવવું.
- શ્રુતલેખન : પાંચ વાક્યોનું શ્રુતલેખન કરાવવું.
- વાંચન-અર્થગ્રહણ : પાંચ વાક્યોનું વાંચન કરાવવું.
- પ્રવૃત્તિ : ધોરણ ૩ માં ભણેલ કોઈપણ વાર્તા કે પાઠનું કથન બાળકો પાસે કરાવવું. જરૂર પડે ત્યાં શિક્ષકે મદદ કરવી. પાઠ/વાર્તા આધારિત પ્રશ્નોત્તરી કરવી. બાળકોને જવાબ આપવા પ્રોત્સાહિત કરવા.

◆ દિવસ - ૧૦

- કાવ્ય/ગીત : 'હું છું ખાખી બાવો.....' કાવ્ય ગાન
- વાર્તા કથન : 'લાખો વણજારો' વાર્તા કથન
- અનુલેખન : પાંચ વાક્યોનું અનુલેખન કરાવવું.
- શ્રુતલેખન : પાંચ વાક્યોનું શ્રુતલેખન કરાવવું.
- વાંચન-અર્થગ્રહણ : પાંચ વાક્યોનું વાંચન કરાવવું.
- પ્રવૃત્તિ : કાળ પરિવર્તનની સમજ માટે વધુમાં વધુ ઉદાહરણ આપી સમજાવવું. વાક્યોને કાળ બદલી બોલવાની પ્રવૃત્તિ કરાવવી. પાઠ્યપુસ્તકમાંથી ભૂતકાળના પાંચથી દસ વાક્યો વ્યક્તિગત લખાવવા.

◆ દિવસ - ૧૧

- કાવ્ય/ગીત : 'હું છું ખાખી બાવો.....' કાવ્ય ગાન
- વાર્તા કથન : 'ઊંટ અને ફકીર' વાર્તાકથન

- અનુલેખન : જોડાક્ષરોનું અનુલેખન
- શ્રુતલેખન : પાંચ વાક્યોનું શ્રુતલેખન કરાવવું.
- વાંચન-અર્થગ્રહણ : ફકરાનું વાંચન કરાવવું.
- પ્રવૃત્તિ : કાળ પરિવર્તનના વધુ મહાવરા માટે દસથી પંદર વાક્યો આપી કાળ બદલીને લખાવવા (જરૂર પડ્યે વધુ સમજ આપવી/મહાવરો કરાવવો.)

◆ દિવસ - ૧૨

- કાવ્ય/ગીત : 'હું તો પૂછું.....' કાવ્ય ગાન
- વાર્તા કથન : 'મૂરખના સરદારો' વાર્તા કથન
- અનુલેખન : પાંચ વાક્યોનું અનુલેખન કરાવવું.
- શ્રુતલેખન : પાંચ વાક્યોનું શ્રુતલેખન કરાવવું.
- વાંચન-અર્થગ્રહણ : પાંચ વાક્યોનું વાંચન કરાવવું.
- પ્રવૃત્તિ : અગાઉના ધોરણમાં ભણેલ કવિતાનું ગાન કરાવી કવિતામાંથી પ્રશ્નોત્તરી કરવી. કવિતા માંથી ૧૦ શબ્દ પસંદ કરી વાક્ય બનાવવા આપવા.

◆ દિવસ - ૧૩

- કાવ્ય/ગીત : 'હું તો પૂછું.....' કાવ્ય ગાન
- વાર્તા કથન : 'દલા તરવાડી' વાર્તા કથન
- અનુલેખન : પાંચ વાક્યોનું અનુલેખન કરાવવું.
- શ્રુતલેખન : પાંચ વાક્યોનું શ્રુતલેખન કરાવવું.
- વાંચન-અર્થગ્રહણ : પાંચ વાક્યોનું વાંચન કરાવવું.
- પ્રવૃત્તિ : પાઠ્યપુસ્તકમાંથી સદંડી જોડાક્ષર શોધાવી. તેનું લેખન અને ઉચ્ચારણ કરાવવું. (જોડાક્ષરની સમજ આપી વ્યક્તિગત કાર્ય કરાવવું ઓછામાં ઓછા ૨૦ શબ્દો)

◆ દિવસ - ૧૪

- કાવ્ય/ગીત : 'રાતાં ફૂલ' કાવ્યનું ગાન
- વાર્તા કથન : 'વાંદરો અને મગર' વાર્તા કથા
- અનુલેખન : પાંચ વાક્યોનું અનુલેખન કરાવવું.
- શ્રુતલેખન : પાંચ વાક્યોનું શ્રુતલેખન કરાવવું.
- વાંચન-અર્થગ્રહણ : પાંચ વાક્યોનું વાંચન કરાવવું.
- પ્રવૃત્તિ : રૂઢિપ્રયોગની સમજ આપવી. વિવિધ ઉદાહરણથી સમજાવવું. પાઠ્યપુસ્તકમાંથી રૂઢિપ્રયોગ શોધીને લખાવવા.

◆ દિવસ - ૧૫

- કાવ્ય/ગીત : 'રાતાં ફૂલ' કાવ્ય ગાન

- વાર્તા કથન : 'ટોપીવાળો ફેરિયો' વાર્તા કથા
- અનુલેખન : પાંચ વાક્યોનું અનુલેખન કરાવવું.
- શ્રુતલેખન : પાંચ વાક્યોનું શ્રુતલેખન કરાવવું.
- વાંચન-અર્થગ્રહણ : પાંચ વાક્યોનું વાંચન કરાવવું.
- પ્રવૃત્તિ : લિંગ સંદર્ભે શબ્દના ઉચ્ચારણમાં કેવો, કેવી, કેવુંની સમજ આપવી. મહત્તમ શબ્દોનો મહાવરો કરાવવો. શબ્દ લખાવી વિભાજન કરાવવું.

ધોરણ - ૫ : ગુજરાતી

◆ દિવસ-૧ અને દિવસ-૨

- શાળાના પ્રારંભના બે દિવસો દરમિયાન વિદ્યાર્થીઓનું હૂંફાળું સ્વાગત કરીએ. સ્વાગતમ્ સ્વાગતમ્ તાળીઓથી કે ફૂલ આપીને આવકાર-શુભેચ્છાઓ પાઠવીએ અને આનંદદાયક પ્રવૃત્તિઓ કરાવીએ.
- બાળકોને શાળા શિક્ષણમાં જોડવા માટે તેમનો સ્વપરિચય કરાવીએ.
- બાળકોએ વેકેશનમાં શું-શું કર્યું? બહારગામ ક્યાં ફરવા ગયા... વગેરે વિશે પૂછીએ. (શરૂઆતમાં શિક્ષકશ્રીએ પોતે વેકેશનમાં શું-શું કર્યું તે જણાવવું)
- વર્ગમાં રમી શકાય તેવી રમતો રમાડીએ. જોડકણાં, ઉખાણાં, ટૂચકા વગેરે રજૂ કરીએ તેમજ વિદ્યાર્થીઓ પાસે કહેવડાવવા.
- તમારા વિસ્તારના લોકપ્રિય ગીતોનું ગામ તેમજ કવિતાનું ગાન વ્યક્તિ કે સમૂહમાં કરાવીએ. વાર્તાકથન પણ કરાવીએ.
- બાળકો ભાષાના પાયાના કૌશલ્યો સિદ્ધ કરે તે માટે પૂરક પ્રવૃત્તિ કરાવીએ.

◆ દિવસ - ૩

- બાળકોએ વેકેશન દરમિયાન માણેલો કોઈ પ્રસંગ કે જોયેલી ઘટનાનું વર્ણન કરાવીએ (ચાર-પાંચ બાળકો પાસે)
- એક ટૂંકી વાર્તા કહીએ
- એકમ-૨ 'પર્વત તારા' કાવ્યના પીળા ખાનામાં આપેલ ફકરાનું સુલેખન કરાવીએ, તપાસીએ, ક્ષતિ તરફ ધ્યાન દોરીએ.
- એકમ-૨ 'પર્વત તારા' કાવ્યની પ્રથમ બે પંક્તિનું શ્રુતલેખન કરાવીએ, તપાસીએ, રહી ગયેલી ભુલો સુધારીએ.

◆ દિવસ - ૪

- ધોરણ-૪માં ભણી ગયેલા કોઈ પણ એક કે બે કાવ્યોનું ગાન કરાવવું. તેને અનુરૂપ મૌખિક પ્રશ્નો પૂછીએ.

- જે શબ્દોમાં અનુસ્વાર આવતો હોય તેવા પાંચ જોડાક્ષરવાળા શબ્દો લખવાનું કહીએ. તપાસીએ, સાચા ઉચ્ચાર સાથે બોલીએ-બોલાવીએ. એક ઉદાહરણ પણ આપીએ.

◆ દિવસ - ૫

- શિક્ષકે યોગ્ય આરોહ-અવરોહ સાથે એક ટૂંકી વાર્તા કહેવી. બાળકોને આવડતી હોય તો તેમને પણ વાર્તા કહેવા પ્રોત્સાહિત કરીએ. વાર્તાને અંતે પ્રશ્નોત્તરી કરીએ.

◆ દિવસ - ૬

- કોઈ એક ચિત્ર બતાવીને તેને આધારે પ્રશ્નોત્તરી કરવી.
- દરેક બાળકને અલગ અલગ મૂળાક્ષર આપી તેના પરથી બનતા પાંચ જોડાક્ષરવાળા શબ્દો લખવાનું કહીએ.

◆ દિવસ - ૭

- તમને યાદ હોય તે કાવ્ય/ગીતની બે પંક્તિ લખો અને ગાઈ સંભળાવો.
- 'ા' કાનાવાળા ત્રણથી ચાર અક્ષરોથી બનતા પાંચ જોડાક્ષરવાળા શબ્દો લખવાનું કહીએ. તપાસીએ, ભૂલો સુધારીએ. એક ઉદાહરણ પણ આપીએ.

◆ દિવસ - ૮

- પ્રશ્નાર્થ અને આશ્ચર્ય ચિહ્નનો ઉપયોગ થયો હોય તેવા વાક્યો લખાવીએ, વંચાવીએ, ભૂલો હોય તો સુધારીએ.
- 'િ' નિશાની આવતી હોય તેવા પાંચ-પાંચ જોડાક્ષરવાળા શબ્દો પુસ્તકમાંથી શોધીને અથવા તેમને આવડતા હોય તો લખવાનું અને બોલવાનું કહીએ. એક ઉદાહરણ આપીએ.

◆ દિવસ - ૯

- 'વાગે છે ગીત જ્યાં હેતના..... નાનું રૂપાળું મારું ગામડું' કાવ્ય ગાન અને પ્રશ્નોત્તરી.
- પાઠ એક થી પાંચમાંથી 'ી' વાળા અને ચાર કે તેથી વધુ અક્ષરોવાળા પાંચ શબ્દો શોધીને લખવાનું કહીએ. વંચાવીએ, વાંચન ભૂલ હોય તો સુધારીએ.

◆ દિવસ - ૧૦

- ગમે તે એક તહેવારનું વર્ણન પાંચ વાક્યમાં કરાવીએ.
- 'ુ' વાળા અને 'ૂ' વાળા પાંચ-પાંચ જોડાક્ષરવાળા શબ્દોનું લેખન, વાંચન.
- ગુજરાતી ધોરણ પાંચના કોઈપણ એકમમાંથી ત્રણ-ચાર લીટીનું શ્રુતલેખન, ભૂલ-સુધાર.

◆ દિવસ - ૧૧

- ધોરણ ચારના પ્રથમ સત્રમાં આપણે ક્યા-ક્યા પાઠ અને કાવ્ય શીખ્યા હતા ? પાઠનો ટૂંકસાર કહીએ. કાવ્યનો રસાસ્વાદ કરાવીએ.
- નામવાચક શબ્દ અને જાતિવાચક શબ્દની સરળ સમજ આપીએ. વ્યાખ્યા આપવાની જરૂર નથી.

◆ દિવસ - ૧૨

- ધોરણ-4 ગુજરાતીના બીજા સત્રના એકમ નં. 15 'બે બહાદુર છોકરા' એકમની વિગતો વિદ્યાર્થીઓ પાસેથી જાણીએ. જરૂરી પૂર્તતા કરીએ.
- કા.પા. પર પાંચ શબ્દોના સમાનાર્થી શબ્દો આપવાનું પૂછીએ.
- કા.પા. પર પાંચ શબ્દોના વિરુદ્ધાર્થી શબ્દો આપવાનું પૂછીએ.

◆ દિવસ - ૧૩

- વિદ્યાર્થીઓને રૂઢીપ્રયોગોની સમજ આપીએ અને તેનો વાક્યમાં પ્રયોગો કરવા પ્રોત્સાહન આપીએ.
- અઘરી જોડણીવાળા શબ્દો (ધોરણ-4 ગુજરાતી પેજ નં. 89) કા.પા. પર લખી તેને વંચાવીએ.
- બાળકો પાસે અનુલેખન પણ કરાવીએ. (આ જ પ્રકારના બીજા શબ્દો પણ કા.પા. પર લખી સમજાવી શકાય)

◆ દિવસ - ૧૪

- વિશેષણ અને ક્રિયા વિશેષણની સમજ ઉદાહરણ સાથે આખ્યા બાદ વિદ્યાર્થીઓ જાતે વિશેષણ અને ક્રિયા વિશેષણવાળા વાક્ય બોલે અને લખે. આપણે માર્ગદર્શક બનીએ.

◆ દિવસ - ૧૫

- 'ો' અને 'ૌ' વાળા પાંચ-પાંચ જોડાક્ષરોવાળા શબ્દો વિદ્યાર્થીઓને પુસ્તકમાંથી શોધીને લખવાનું કહીએ. તપાસીએ, જરૂરી પૂર્તતા કરીએ.

ધોરણ-૬ : ગુજરાતી

દિવસ-૧ અને દિવસ-૨

- શાળાના પ્રારંભના બે દિવસો દરમિયાન વિદ્યાર્થીઓનું હુંફાળું સ્વાગત કરીએ. સ્વાગતમ્ સ્વાગતમ્ તાળીઓથી કે ફૂલ આપીને આવકાર-શુભેચ્છાઓ પાઠવીએ અને આનંદદાયક પ્રવૃત્તિઓ કરાવીએ.
- બાળકોને શાળા શિક્ષણમાં જોડવા માટે તેમનો સ્વપરિચય કરાવીએ.
- બાળકોએ વેકેશનમાં શું-શું કર્યું ? બહારગામ ક્યાં ફરવા ગયા... વગેરે વિશે પૂછીએ. (શરૂઆતમાં શિક્ષકશ્રીએ પોતે વેકેશનમાં શું-શું કર્યું તે જણાવવું)
- વર્ગમાં રમી શકાય તેવી રમતો રમાડીએ. જોડકણાં, ઉખાણા, ટૂચકા વગેરે રજૂ કરીએ તેમજ વિદ્યાર્થીઓ પાસે કહેવડાવવા.
- તમારા વિસ્તારના લોકપ્રિય ગીતોનું ગામ તેમજ કવિતાનું ગાન વ્યક્તિ કે સમૂહમાં કરાવીએ. વાર્તાકથન પણ કરાવીએ.
- બાળકો ભાષાના પાયાના કૌશલ્યો સિદ્ધ કરે તે માટે પૂરક પ્રવૃત્તિ કરાવીએ.

◆ ત્રીજો દિવસ

- પાઠ્યપુસ્તકના મુખપૃષ્ઠનું અવલોકન કરવા કહેવું અને ચિત્રના આધારે ચિત્રનું વર્ણન દસ લીટીમાં લખવા આપવું.
- શ્રુત લેખન કરાવવું (સાદા સરળ વાક્યોનો ફકરો પસંદ કરવો)
- ધોરણ-૫ ના પાઠ્યપુસ્તકમાંથી વાંચન કરાવવું.
- તમારા ગામના રેલવે સ્ટેશનમાં કઈ સુવિધાઓ નથી તે મુખપૃષ્ઠના આધારે ચર્ચા કરાવવી.

◆ ચોથો દિવસ

- હિન્દમાતા કાવ્યના સંદર્ભમાં પૂર્વતૈયારી માટે દેશભક્તિ ગીતોનું ગાન કરાવવું.
- 'ભારત દેશની વિશેષતા' સ્વતંત્ર લેખન માટે વાતાવરણ પૂરું પાડવું.
- આપણા અડોશ-પડોશના રાજ્યો અને દેશના નામોની યાદીનું શ્રુતલેખન કરાવવું.
- વિવિધ દેશોના ધ્વજ આધારિત ચિત્ર દોરવાની પ્રવૃત્તિ આપવી.

◆ પાંચમો દિવસ

- કાવ્યગાન કરાવવું.
- ગુજરાતના લોકજીવન વિશે શ્રુતલેખન કરાવવું.
- શ્રુતલેખનના અંતે થયેલ ભૂલ તરફ ધ્યાન દોરી પુનઃ કા.પા.માં લખી અનુલેખન કરાવવું.
- પાઠ, વાર્તા, નાટક, કાવ્ય - મોટેથી વાચન કરાવી, ઉચ્ચાર સંદર્ભે વિદ્યાર્થીઓનું ધ્યાન દોરવું.
- પ્રજાસત્તાક દિન, પંદરમી ઓગસ્ટ - દેશ

◆ છઠો દિવસ

- વાર્તા લેખન માટેના મુદ્દા આપવા અને વાર્તા લખવા માટે પ્રેરિત કરવા.
- આરોહ અવરોહયુક્ત વાર્તા સંભળાવવી.
- આઈ.ટી.ના માધ્યમથી ચિત્ર વાર્તા દ્વારા કે બાળકોના અભિનય દ્વારા વાર્તા સંભળાવવી, મહોરાનો ઉપયોગ કરવો, વાક્યપૂર્તિ દ્વારા વાર્તાને આગળ વધારી શકાય. ક્રમશઃ આગળ વાર્તામાં શું આવશે વિચારીને આવજો. બીજા દિવસે વાર્તા વિદ્યાર્થીઓ પાસે સાંભળવી
- જોડાક્ષરોવાળા શબ્દોનું વાંચન કરાવવું. જોડકણાં ગવડાવવા.

◆ સાતમો દિવસ

- જોડાક્ષરોનો પેરેગ્રાફ લખાવવો. જેમાં મોટાભાગના જોડાક્ષરો આવી જાય તે રીતે શિક્ષકે જાતે લખી પછી શ્રુતલેખન કરાવવું.
- ધોરણ પાંચના પાઠનું વાંચન કરાવવું. ઉચ્ચાર શુદ્ધિ માટે ધ્યાન રાખવું. વિદ્યાર્થી ભૂલ કરે ત્યાં પુનઃ મહાવરો આપવો.
- સારા અક્ષર લેખન માટે સ્પર્ધા રાખી અનુલેખન કરાવવું. જેમાં વિરામચિહ્નો અને જોડાક્ષરોના વળાંક બાબતે ખાસ ધ્યાન દોરવું.
- જુના પેપરમાંથી જોડાક્ષરોનું કટિંગ કરાવી પેપર પર ચીટકકામ કરાવવું.

◆ આઠમો દિવસ

- કોઈ એક પાઠમાંથી બે ફકરા લખાવવા (શ્રુતલેખન)
- તેમાંથી જ જોડાક્ષરવાળા શબ્દોનું સસ્વર વાંચન કરાવવું.
- સર્વનામની ઓળખ માટે પહેલા ઉદાહરણ આપી ફકરામાં કુલ કેટલાં સર્વનામ છે તે પ્રશ્ન પૂછી જાણવું.
- પ્રવૃત્તિ : વિદ્યાર્થીઓના બે જૂથ પાડી સામસામે ઊભા રાખવા. ત્યારબાદ એક વાક્ય નામ હોય તેવું બોલવા કહેવું. સામેના વિદ્યાર્થીએ નામના સ્થાને સર્વનામ વાપરી પુનઃ વાક્ય બોલવું, આ રીતે રમત દ્વારા વ્યાકરણ કરાવવું.

◆ નવમો દિવસ

- ફકરાનું અનુલેખન કરવા આપવું. જોડણી ધ્યાનમાં રાખવા માટે વધારે શબ્દોની પસંદગીવાળો ફકરો લેવો.
- શબ્દોનું શ્રુતલેખન કરાવવું (અનુલેખનના ફકરામાંથી)
- કોઈ એક પાઠમાંથી 'ય' આવતો હોય તેવા શબ્દો શોધવા કહેવું. જૂના પેપરનો ઉપયોગ પણ કરી શકાય. 'ય'ની આગળનો 'િ' થાય તે સર્વ સામાન્ય જોડણીના નિયમ સમજાવીએ.
- શબ્દ રમત : કેટલાક શબ્દો પર અનુસ્વાર મૂકવાથી શબ્દના અર્થમાં ફેરફાર થાય છે, તે માટે શિક્ષકે કેટલાંક શબ્દો આપવા અને અનુસ્વાર મૂકવાથી અર્થો બદલાઈ જાય છે તે તરફ વિદ્યાર્થીઓનું ધ્યાન દોરવું. જેમ કે... ઉદર, હસ, બગલો, રગ, ગગા, મજૂરી, રજ વગેરે...

◆ દસમો દિવસ

- વાર્તાકથન કરાવવું. જેમાં ઘણા બધા શબ્દો સંજ્ઞાના પ્રકાર આધારિત હોય
- પ્રશ્નો પૂછી અર્થગ્રહણ કરાવવું. વિચારો પેરક પ્રશ્નો પૂછવા. વાર્તા પૂર્ણ થયે 'તમને યાદ હોય તેટલા શબ્દો તમારી નોટમાં લખો' તેવું શિક્ષક દ્વારા સૂચન આપવામાં આવે. ત્યારબાદ સંજ્ઞા, નામ અને તેના પ્રકારોની ચર્ચા કરી શકાય. શબ્દ ભંડોળ વધારી શકાય.
- પાઠનું વાંચન કરાવવું. દરેક વિદ્યાર્થીને એક ફકરો વંચાવવો.

◆ અગિયારમો દિવસ

- સ્વતંત્ર લેખન - સોનેરી સવાર
- પાઠનું વાંચન
- વિરામચિહ્નો, અટકસ્થાન, લેખન અને વાંચન બંનેમાં વિરામચિહ્નોનો યોગ્ય ઉપયોગ થાય તે માટે વિદ્યાર્થીને મહાવરો આપવો. ગુરુ, લઘુ, કાકપદ ઘોડીની સમજ આપવી.
- વિશેષણ માટે રમત રમાડવી. વિદ્યાર્થીઓને બે હરોળમાં ઊભા રાખવા. એક વિદ્યાર્થી પાસે વાક્ય બોલાવડાવવું અને સામેના વિદ્યાર્થીને વિશેષતા ઉમેરવા માટે કહેવું. પુનઃવાક્ય બોલાવવું.

◆ બારમો દિવસ

- સુભાષિતનું ગાન કરાવવું.
- બે સુભાષિતનું અનુલેખન કરાવવું.
- કોઈ એક સુભાષિતનું વિસ્તૃતિકરણ કરી અર્થઘટન અને લેખન કરાવવું.
- શબ્દોના અર્થ પૂછવા, પર્યાયવાદી શબ્દ લખાવવા.
- પાઠનું વાંચન કરાવવું.

◆ તેરમો દિવસ

- પ્રાસવાળા શબ્દો લખાવવા - શ્રુતલેખન
- પ્રાસવાળા વાક્યોનું અનુલેખન કરાવવું
- લોકગીત ગવડાવવું.
- લોકગીત કાવ્ય પ્રકારનો પરિચય આપવો. બીજા કાવ્ય પ્રકારનો ઉલ્લેખ કરવો.

- કાવ્ય અંતાક્ષરી રમાડવી.

◆ ચૌદમો દિવસ

- રેફવાળા શબ્દોનું અનુલેખન કરાવવું.
- પાઠમાંથી રેફવાળા શબ્દો શોધીને લખવા કહેવું.
- શબ્દ અંતાક્ષરી રમાડવી.
- પાઠનું વાંચન કરાવવું.

◆ પંદરમો દિવસ

- એક ફકરાનું શ્રુતલેખન કરાવવું.
- મેળા વિશે સ્વતંત્ર લેખન કરાવવું.
- ફકરાનું વાંચન
- શબ્દ રમત : પહેલાં 'તર' શબ્દ લખાય તેવા શબ્દો વિચારીને ઝડપથી કહેવા એક પછી એક વિદ્યાર્થી પોતાના સ્થાનેથી બોલે. ઉ.દા. તરબૂચ, તરવૈયો, તરકીબ, તરકારી, તરફેણ
- શબ્દના અંતે 'તર' શબ્દ લખાય તેવા શબ્દો વિચારીને ઝડપથી કહેવા એક પછી એક વિદ્યાર્થી પોતાના સ્થાનેથી બોલે. ઉ.દા. ચરિતર, ભણતર, ભાષાંતર, ભણતર, સમયાંતર, ચરોતર, વગેરે...

ધોરણ-૭ : ગુજરાતી

દિવસ-૧ અને દિવસ-૨

- શાળાના પ્રારંભના બે દિવસો દરમિયાન વિદ્યાર્થીઓનું હૂંફાળું સ્વાગત કરીએ. સ્વાગતમ્ સ્વાગતમ્ તાળીઓથી કે ફૂલ આપીને આવકાર-શુભેચ્છાઓ પાઠવીએ અને આનંદદાયક પ્રવૃત્તિઓ કરાવીએ.
- બાળકોને શાળા શિક્ષણમાં જોડવા માટે તેમનો સ્વપરિચય કરાવીએ.
- બાળકોએ વેકેશનમાં શું-શું કર્યું ? બહારગામ ક્યાં ફરવા ગયા... વગેરે વિશે પૂછીએ. (શરૂઆતમાં શિક્ષકશ્રીએ પોતે વેકેશનમાં શું-શું કર્યું તે જણાવવું)
- વર્ગમાં રમી શકાય તેવી રમતો રમાડીએ. જોડકણાં, ઉખાણા, ટૂચકા વગેરે રજૂ કરીએ તેમજ વિદ્યાર્થીઓ પાસે કહેવડાવવા.
- તમારા વિસ્તારના લોકપ્રિય ગીતોનું ગામ તેમજ કવિતાનું ગાન વ્યક્તિ કે સમૂહમાં કરાવીએ. વાર્તાકથન પણ કરાવીએ.
- બાળકો ભાષાના પાયાના કૌશલ્યો સિદ્ધ કરે તે માટે પૂરક પ્રવૃત્તિ કરાવીએ.

◆ દિવસ-૩ : અભિવ્યક્તિ.

- બાળકો પોતાના વિચારોને વ્યક્ત કરતા થાય તે હેતુથી ચિત્ર વાંચન કરતા શીખવવું. આ માટે શિક્ષકે નીચે પ્રમાણેની પ્રવૃત્તિઓ કરાવવી
- ચિત્રમાં દેખાતી વસ્તુઓના નામ લખવા કહેવું
- ચિત્રમાં દેખાતી વસ્તુઓ, વ્યક્તિઓ કે પરિસ્થિતિ પરથી વાક્ય કે વાક્યો લખવા કહેવું
- ચિત્ર વર્ણન કરતા શીખવવું

- ઘરથી શાળા સુધી પહોંચતા રસ્તામાં દેખાતી વસ્તુઓ, જાહેરાત બોર્ડ, ઘટના કે પરિસ્થિતિનું વર્ણન બાળક દ્વારા કરવામાં આવે.
- ચિત્ર પરથી વાર્તા લખવા પ્રોત્સાહિત કરવા
- રમત : શિક્ષક દ્વારા કેટલાક શબ્દો (આશરે ૧૦ થી ૧૨ શબ્દો) આપવામાં આવે અને બાળક તે શબ્દો પરથી વાક્યો અને વાર્તા બનાવવા પ્રયત્ન કરે.
- બાળકનું શબ્દભંડોળ વધે તે માટે શબ્દ અંતાક્ષરી રમાડી શકાય. દા.ત. રમકડું, ડુંગર, રમત, તલવારવગેરે

◆ દિવસ-4 : કાવ્યગાન

- અગાઉના ધોરણના આવતા કાવ્યોનું ગાન કરાવવું
- લોકગીત, ભક્તિગીતનું ગાન કરાવવું.
- બાળક કાવ્યનો ભાવ સમ તેનું ગાન કરે તેવો શિક્ષકે પ્રયત્ન કરવો.
- ભક્તિગીત, લોકગીત, પ્રકૃતિગીત વગેરે કાવ્યના પ્રકાર સમજી શકે તે રીતે કાવ્યોની પસંદગી કરવી.

◆ દિવસ-5 : ઉચ્ચારશુદ્ધિ

- બાળક શુદ્ધ ઉચ્ચાર સાથે ગુજરાતી ભાષા બોલતો શીખે તે માટે શિક્ષકે નીચે મુજબ કાર્ય કરવું.
 - નળ-નર, સત-શત, દિન-દીન, વગેરે જેવા શબ્દોની યાદી તૈયાર કરવી/કરાવવી. 'ળ'ને બદલે 'ર' કે 'લ' બોલવાથી શબ્દના અર્થમાં થતાં પરિવર્તનની બાળકોમાં સમજ કેળવાય તેવો પ્રયત્ન કરવો.
 - સ, શ, ના ઉચ્ચારભેદથી થતાં અર્થભેદની સમજ બાળકોમાં વિકસે તે માટે શબ્દો એકત્ર કરવા/કરાવવા. દા.ત. મેશ – કાજળ, મેસ – ભોજનાલય
 - પૂરેપૂરો આખેઆખો જેવા દ્વિરુક્ત શબ્દોની યાદી તૈયાર કરવી/કરાવવી.
- આ બધા માટે શિક્ષક દ્વારા પૂર્વ તૈયારી થાય તે અપેક્ષિત છે.

◆ દિવસ-6 : અનુલેખન

- વિદ્યાર્થીઓ ભાષાને સાચી રીતે, વિરામચિહ્નો સાથે લખતા શીખે તે માટે શિક્ષકે પાઠ્યપુસ્તકમાં આવતા કોઈ એકમમાંથી અનુલેખન કરાવવું.
- બાળક વિરામચિહ્નો યોગ્ય રીતે લખે તેનો ખ્યાલ રાખવો.
- વિરામચિહ્નો અયોગ્ય જગ્યાએ લખવાથી હતા અર્થભેદ અંગે સમજ આપવી.
દા.ત. શાળામાં સફાઈ કરવી, નહીં કરનારને સજા થશે
શાળામાં સફાઈ કરવી નહીં, કરનારને સજા થશે
- શબ્દ વચ્ચે યોગ્ય અંતર ન રાખવાથી પણ વાક્યનો અર્થ-ભાવ બદલાય છે તે પણ સમજાવવું.
દા.ત. આદુ કાનમાં નાંખો.
આ દુકાનમાં નાંખો.

શિક્ષકે આવા અન્ય ઉદાહરણો દ્વારા વિદ્યાર્થીઓને આ વાત વધારે સ્પષ્ટ રીતે સમજાવવું.

◆ દિવસ-7 : શ્રુતલેખન

- બાળકોના અભ્યાસક્રમમાં આવતા એકમમાંથી જ શ્રુતલેખન કરાવવું.

- શિક્ષકે શ, સ તેમજ ક્ષ, વગેરેના સ્પષ્ટ અને શુદ્ધ ઉચ્ચારણ સાથે તેમજ વિરામચિહ્નોનો ખ્યાલ રાખીને શ્રુતલેખન કરાવવું.
- બાળકો દ્વારા વિરામચિહ્નો યોગ્ય રીતે ન મૂકવાથી અર્થભેદ થાય છે તેની સમજ આપી, આજના દિવસના કાર્યનું દઢીકરણ કરાવવું.

◆ દિવસ- 8 : વાર્તા

- પાઠ્યપુસ્તકમાં આવતા એકમને વાર્તારૂપે બાળકો સમક્ષ રજૂ કરવો.
- પ્રવૃત્તિ : વાર્તામાં કેટલાં જોડાક્ષર શબ્દો આવે છે તેની નોંધ કરવાનું બાળકને કહી શકાય.
- સમાન અર્થવાળા શબ્દોની જાણકારી આપવી. પવન, પાણી, આકાશ, વગેરેના સમાનાર્થી શબ્દો કરાવવા
- થાન, રાન જેવા સમાન પ્રાસવાળા શબ્દોની યાદી કરાવવી .
- અનુસ્વારવાળા શબ્દો અલગ લખાવવા. (યાદી તૈયાર કરાવવી)

◆ દિન - 9 : પ્રેરક પ્રસંગો

- મહાપુરુષોના જીવનની વાર્તા બાળકોને સંભળાવવી અને તેમાંથી વ્યક્ત થતા મૂલ્ય વિશે બાળકોને જાણકારી આપવી
- બાળકો પાસેથી પણ મૂલ્યલક્ષી વાર્તા/ઘટનાનું વર્ણન કરાવી શકાય
- અને, છતાં, પણ, એટલે જેમાં આવતા હોય તેવા વાક્યો બોર્ડ પર લખવા અને આ બધા શબ્દો 'સંયોજક' છે તેવી સમજ આપવી.

◆ દિવસ - 10 : રૂઢિપ્રયોગ

- શિક્ષકે રૂઢિપ્રયોગોના ઉપયોગવાળી વાર્તા બનાવી વિદ્યાર્થીઓને કહેવી અને રૂઢિપ્રયોગ અંગે સમજ આપવી
- પ્રવૃત્તિ : શરીરના અંગો વિશેના રૂઢિપ્રયોગોની યાદી તૈયાર કરાવવી
દા.ત. માથાનો દુઃખાવો, નાક દબાવવું, હાથ ભાંગી જવા, પગ ન ઉપડવો, આંખે થવું, વગેરે...

◆ દિવસ-11 : વિચાર વિસ્તાર

- શિક્ષકે બાળકો સમક્ષ કોઈ એક વિચાર રજૂ કરવો અને બાળકો પાસેથી તેને અનુરૂપ વિચાર મેળવવા પ્રયત્ન કરવો
- કહેવતોની યાદી તૈયાર કરવી અને બાળકોને પોતાની ક્ષમતા અને વિચાર પ્રમાણે રજૂ કરવા પ્રોત્સાહિત કરવા

◆ દિવસ 14 : વિશેષણ

- વ્યાકરણ શિક્ષણ નીરસ ન બને તે હેતુથી વિશેષણના પ્રકારોનો ઉપયોગ કરી શિક્ષકે વાર્તા તૈયાર કરી બાળકોને કહેવી
- ક્રિયાવિશેષણ, જાતિ વિશેષણ, સંખ્યા વિશેષણ, દ્રશ્ય વિશેષણ, ગુણવાચક વિશેષણ વગેરેને ધ્યાનમાં રાખીને વાર્તા કે વાક્યો બનાવવા જેથી બાળકોને વિશેષણના પ્રકારો સમજવામાં સરળતા રહે
- વિશેષણોનો ઉપયોગ કરી શબ્દરમતનું બોક્સ બનાવી વિદ્યાર્થીઓને તે થી શબ્દો શોધવા કહેવું

◆ દિવસ 15 : શબ્દભંડોળ

- શિક્ષકે એકાક્ષરી શબ્દો શોધવા/યાદી તૈયાર કરવી. દા.ત. ઘી, છી, લૂ, બૂ, રૂ, છ, ભૂ વગેરે
- વિદ્યાર્થીઓને આ શબ્દોના અર્થ સમજાવવા
- વર્ણ વિચ્છેદની સમજ આપવી દા.ત. આકાશ = અ + અ + ક્ + આ + શ્ + અ
- વિદ્યાર્થીઓને તેના નામની વર્ણ વિચ્છેદની પ્રવૃત્તિ કરાવવી

ધોરણ-૮ : ગુજરાતી

દિવસ-૧ અને દિવસ-૨

- શાળાના પ્રારંભના બે દિવસો દરમિયાન વિદ્યાર્થીઓનું હૂંફાળું સ્વાગત કરીએ. સ્વાગતમ્ સ્વાગતમ્ તાળીઓથી કે ફૂલ આપીને આવકાર-શુભેચ્છાઓ પાઠવીએ અને આનંદદાયક પ્રવૃત્તિઓ કરાવીએ.
- બાળકોને શાળા શિક્ષણમાં જોડવા માટે તેમનો સ્વપરિચય કરાવીએ.
- બાળકોએ વેકેશનમાં શું-શું કર્યું ? બહારગામ ક્યાં ફરવા ગયા... વગેરે વિશે પૂછીએ. (શરૂઆતમાં શિક્ષકશ્રીએ પોતે વેકેશનમાં શું-શું કર્યું તે જણાવવું)
- વર્ગમાં રમી શકાય તેવી રમતો રમાડીએ. જોડકણાં, ઉખાણા, ટૂચકા વગેરે રજૂ કરીએ તેમજ વિદ્યાર્થીઓ પાસે કહેવડાવવા.
- તમારા વિસ્તારના લોકપ્રિય ગીતોનું ગામ તેમજ કવિતાનું ગાન વ્યક્તિ કે સમૂહમાં કરાવીએ. વાર્તાકથન પણ કરાવીએ.
- બાળકો ભાષાના પાયાના કૌશલ્યો સિદ્ધ કરે તે માટે પૂરક પ્રવૃત્તિ કરાવીએ.
- શિક્ષક નિર્દેશ : બાળકોને ભારે નિયમો વ્યાકરણના સમજાવવા જરૂરી નથી પણ ભાષા માટે વિશેષતા બાળકો જાણે તે પ્રકારે પ્રયત્ન કરવો.

◆ દિન. ૩

- ચિત્ર નિદર્શન અને વર્ણન - શિક્ષક કોઈપણ ચિત્ર સંદર્ભે પ્રશ્નોત્તરી ચિત્રોનો ઉપયોગ કરી શકશે.
 - જેમ કે, ચિત્રમાં દેખાતી વસ્તુના નામ કહો.
 - એવું શું આ ચિત્રમાં નથી જે ચિત્રના સંદર્ભે હોઈ શકે ?
- શિક્ષકે ચિત્રના આધારે રંગ, ઋતુ, પ્રસંગ વગેરે આધારિત પ્રશ્નોત્તરી કરવી.

- સામાયિક કે છાપાઓમાં આવતી ચિત્રવાર્તા બતાવી તેના આધારિત વાર્તાલેખન કરાવવું.
- જૂના પુસ્તકો, વર્તમાનપત્રો અને સામયિકો ના રંગીન ચિત્રોના કટિંગ્ઝનો સંગ્રહ કરી સંગ્રહપોથી બનાવવી.

◆ દિન. 4

- ધો. 7માં ભણેલ 'જનની' કાવ્યનું ગાન કરાવવું.
- માતા વિશે લખાયેલાં કાવ્યો, કહેવતો એકત્ર કરીને વર્ગમાં રજૂઆત કરાવવી.
- માતૃપ્રેમની વાર્તાકથન
- નીચેના શબ્દોને તમારા વિસ્તારમાં કઈ રીતે બોલાય છે ?

(૧) માતા (૨) આકાશ

(૩) વરસાદ (૪) સાવરણી

(૫) ખેતર

- નીચેના શબ્દોના વાક્યપ્રયોગ કરો.

(૧) બાજરી (૨) આનંદ (૩) સ્વતંત્રતા (૪) સંગીત (૫) સાંજ

◆ દિન. ૫

- નીચે આપેલ સંયાજકો આવે તેવા વાક્યો લખો :
અને, એટલે, પણ, છતાં, પરંતુ દા.ત. રમેશ ઘેરથી મોડો નીકળ્યો એટલે ટ્રેન ચૂકી ગયો.
- 'સ' થી શરૂ થતા 7 શબ્દો લખો અને શબ્દકોશના ક્રમમાં ગોઠવો.
- શાળાની દિવાલો પર લખેલા સુવિચારોને નોંધપોથીમાં લખો.
- પાંચ-પાંચ વિદ્યાર્થીઓના જૂથ બનાવી રમૂજી ટુચકાઓ લખો.
- નીચેના વાક્યોમાંથી કર્તા, કર્મ, ક્રિયાપદ અલગ તારવો.

1. રવીએ કેરી ખાધી
2. જાનવીએ પાઠ વાંચ્યો.
3. સસલાએ જંગલ છોડ્યું.
4. કનૈયાએ મટકી ફોડી.
5. ખેડૂતે ખેતર ખેડ્યું.

◆ દિન. 6

- ધોરણ-7માં શીખેલ સંક્ષેપીકરણને વધુ સુદઢ કરવા શિક્ષક કોઈપણ એક ફકરો કા.પા. પર લખશે અને વિદ્યાર્થીઓને સંક્ષેપ કરવા આપશે.
- વિદ્યાર્થીઓને આવડતી પાંચ કહેવતોનું લેખન કરાવવું.
- કોઈપણ એક મહાપુરુષ વિશે મૌલિક રીતે પાંચ કે 7 વાક્યો લખો.
- નોટબુકમાં કોઈપણ એક પક્ષીનું ચિત્ર ચોંટાડી તેના વિશે પાંચ વાક્યો લખો.

◆ દિન. 7

- ટી.વી. પર પ્રસારીત થતા સરસ કાર્યક્રમના નામ લખો તેમાં તમને ગમતા પાત્ર વિશે પાંચ વાક્યો લખો.
- રૂઢિપ્રયોગોના અર્થ આપો.

1. લક્ષ્મીની છોળો ઉછળવી
 2. જીવ પરોવી દેવો.
 3. ખાતર પડવું.
 4. દુકાળમાં અધિકમાસ
 5. મેણું મારવું
- તમે સાંભળેલા દુહા અને સુભાષિત વર્ગ સમક્ષ રજૂ કરો.
 - તમે વહેલી સવારે ફરવા ગયા હોય ત્યારે તમને થયેલ અનુભવનું પાંચ સાત વાક્યમાં લેખન કરો.
 - નીચેના વાક્યોને યોગ્ય પદક્રમમાં ગોઠવો.
 1. પૌત્રી છે મારી છોકરી આ.
 2. બાપુએ ના પાડી જવાની વિમાનમાં.
 3. મે ક્યું નક્કી જવાનું અમદાવાદથી સુરત.
 4. કાગળ પંડિતને રાજા આપે છે.
 5. રસ્તા પર દોડયો વેણું.

◆ દિન.8

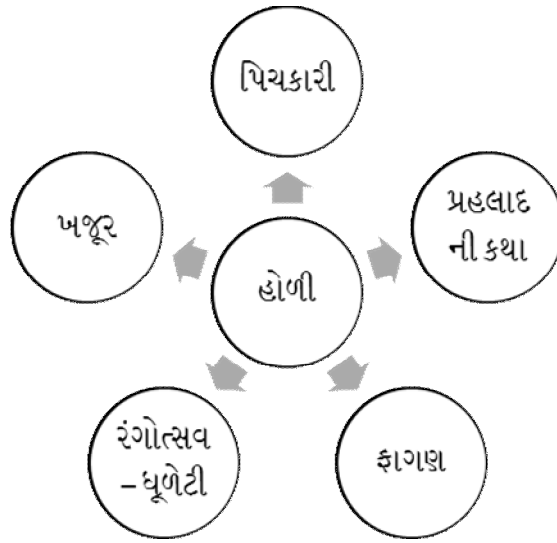
- નીચેના વાક્યોમાંથી દર્શક સર્વનામ શોધો અને તેના ઉપયોગ કરી નવા વાક્યો બનાવો.
 1. મહેશ આ દિશામાં ગયો.
 2. પેલા વૃક્ષ નીચે ઉભેલા માણસને બોલાવો.
 3. તે ગાયને ઘાસ આપો.
- નીચેના વાક્યો વાંચીને વિશેષણની નીચે લીટી દોરો અને એ વિશેષણનો ઉપયોગ કરીને નવું વાક્ય બનાવો.
 1. તૂટેલા મકાનમાંથી તડકો આવતો હતો.
 2. ધૂળિયે મારગ ચાલ.
 3. આછુ અંધારુ અને આછો ઉજાશ હતો.
 4. સફેદ ગાય ચરે છે.
 5. ચંદાએ તોફાની સાંઢ નાથ્યો.
- નીચેના વાક્યોમાંથી ક્રિયાપદ શોધી તેના પ્રકાર લખો.
 1. વરસાદ વરસ્યો.
 2. ચૂલો સળગ્યો.
 3. રોનકે ગોળ ખાધો.
 4. યજમાન મહેમાનને જમાડે છે.
 5. આચાર્યશ્રીએ મહેમાનને આમંત્રણ પાઠવ્યું.

◆ દિન.9

- નીચેનો ફકરો વાંચી પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

સંસ્કૃત ભાષામાં સંતોને પરમ હિતકારી કહ્યા છે, તો વળી ભાષાના એક કવિએ તો ગાયું છે કે, શાંતિ રે પમાડે તેને સંત કહીએ ! સંતો વૃક્ષો જેવા હોય. પોતે તાપ વેઠીનેય બીજાને છાંયડો આપે. પથ્થર મારનારનેય ફળ આપે ! માનવ સેવાનું હિત જેમને હૈયે વસ્યું હતું, એવા સંતનું છે નામ પૂજ્ય મોટા.

1. સંત કોને કહેવાય?
 2. ૨. પ્રસ્તુત ફકરામાં કયા સંતની વાત કરેલ છે ?
 3. વૃક્ષ અને સંતમાં કઈ બાબતની સમાનતા હોય ?
 4. પૂજ્ય મોટા કઈ સેવા માટે પ્રચલિત હતા ?
 5. પરમ હિતકારી હોવું એટલે શું ?
- નીચેના શબ્દોનો ઉપયોગ કરી પાંચથી સાત વાક્યોને ફકરા સ્વરૂપે લખી શીર્ષક આપો.

- નીચે આપેલ ફકરામાં વિરામચિહ્નો મૂકી ફરીથી લખો.

દર્દથી બોલાયેલા શબ્દોએ પગને આગળ જતાં થંભાવ્યા પાછા ફરીને જોયું તો હું ત્રણ દરવાજા પાસે ઉભો હતો ફરી એ જ શબ્દો સંભળાયા મેં ડોકું જરાક ખેંચ્યું તો દરવાજાની વચ્ચેની સાંકડી કમાનમાં એક અત્યંત કંગાળ સ્ત્રી બેઠી હતી એટલી વારમાં તો મને રસ્તા વચ્ચે ઊભેલો જોઈને કેટલાક માણસો ધક્કા મારીને આગળ ચાલ્યા ગયા હતા.

◆ દિન.10

- નીચે આપેલ કહેવતોનો અર્થ લખો.
 1. ઝાઝા હાથ રળિયામણા
 2. ખાયા સો ખાયા, ખિલાયા સો પાયા
 3. સંતોષી નર સદા સુખી
 4. મામાનું ઘર કેટલે દીવો બળે એટલે.
 5. પાકા ઘડે કાંઠા ન ચડે.
- તમે ગામના સરપંચ હો તો શું કરો ? આઠ - દસ વાક્ય લખો.
- નીચે આપેલ શબ્દોની સાચી જોડણી લખો.
 1. આર્શિવાદ
 2. ગીરિધર

3. શુરવીર
4. પરિસ્થિતી
5. પેન્સીલ.

◆ દિન.11

- શબ્દસમૂહ માટે એક શબ્દ લખો.
 1. પવનથી ઉડેલા વરસાદના છાંટા
 2. જેનો પતિ હયાત છે તેવી સ્ત્રી
 3. તેજસ્વી વિદ્યાર્થીની અભ્યાસ માટે મળતી આર્થિક સહાય
- નીચેના વાક્યો જે કાળમાં લખાયેલાં છે એના કરતા જુદા કાળમાં લખો.
 1. સવારના સાત થવા આવ્યા છે.
 2. રમેશના મામા મામલતદાર હતા.
 3. સાર્થક પરીક્ષામાં પહેલો નંબર લાવશે.
 4. તેનું મુખ કરમાઈ ગયું હતું.
 5. ફૂટપાથ પર ગયો.
- તમને ગમતી કોઈ એક વાર્તા સુંદર અક્ષરે લખો.

◆ દિન.12

- સ્વચ્છતા જાગૃતિ અંગે તમે શું કરશો ? આઠ-દસ વાક્યમાં લખો.
- નીચે આપેલા કોષ્ટકમાંથી શબ્દ શોધીને લખો.

અ	પ	હ	સ	ણ	સૂ
ન	જ	ક્ષ	ત્ર	હા	ર્થ
જ્ઞ	ય	ગ	ર	વ	પુ
વ	ર્ત	મા	ન	પ	ત્ર

- નીચેના શબ્દોના અર્થભેદ સમજો અને અર્થ લખો.

(૧) ગાડી-ગાંડી	(૨) ઢગ-ઢંગ	(૩) સત-સંત	(૪) જગ-જંગ	(૫) હસ-હંસ
(૬) ભાગ-ભાંગ	(૭) રજ-રંજ	(૮) ગજ-ગંજ	(૯) ઉદર-ઉંદર	(૧૦) આકડો-આંકડો

◆ દિન.13

- શાળામાં ઉજવાતા કોઈ એક રાષ્ટ્રીય કાર્યક્રમ વિશે દશ વાક્ય લખો.
- નીચેના વાક્યો વાંચી પૂજ્ય મોટાના ગુણ લખો.

1. પૂજ્ય મોટાએ ઈંટવાડે ઈંટો ઉપાડવી, કડિયા કામ તથા કાલાં વીણવાનું કામ પણ કર્યું છે.

.....

2. પૂજ્ય મોટાએ એક વેપારીને ત્યાં નોકરી શરૂ કરી. વેપારી તોલમાપમાં ગેરરીતિ કરતો હતો તે વાત ધ્યાને આવતા તેમણે નોકરી છોડી દીધી.

.....

3. પૂજ્ય મોટાએ લોક સેવાના અનેક કામ માનવમાત્રને મદદરૂપ થવાની ભાવના સાથે કર્યા.

- નીચેના શબ્દો વાંચો અને કોષ્ટકમાં વર્ગીકરણ કરો.

સૂરજ, ઘી, ગાય, લશ્કર, ગુરસો, દોડ, તેલ, સાનિયા, હિમાલય, ટોળું

વ્યક્તિવાચક નામ	દ્રવ્યવાચક નામ	જાતિવાચક નામ	ભાવવાચક નામ	ક્રિયાવાચક નામ

◆ દિન.14

- નીચેનો ફકરો વાંચી પ્રશ્નો બનાવો (પાંચ પ્રશ્નો)

એક નાનકડું ગામ હતું. એ ગામમાં નાનું બજાર આવેલું હતું. બજારમાં જેન્તીની જૂતાંની દુકાન, છગનની છત્રીની દુકાન, ચંદુની ચશમાંની દુકાન, પેથાભાઈની પર્સની દુકાન અને દામજીની દરજીકામની દુકાન આવેલી હતી. એ બજારમાં શિવાભાઈની દુકાન પણ હતી. શિવાભાઈ સ્ત્રીઓના શણગારની વસ્તુઓ જેવી કે બંગડી, જાતભાતના દાગીના અને ચાંદલા, કાજલ જેવી ચીજો વેચતા.

- તમને જાદુઈ છડી મળી જાય તો તમે શું-શું કરશો ?
- નીચે આપેલા વાક્યોમાંથી ક્રિયા વિશેષણ શોધો.

- ગાંધીજી આજીવન સત્ય અને અહિંસાના આગ્રહી રહ્યા
- સંગીત ધીમું ધીમું સંભળાય છે.
- માતાએ બાળકને વહાલપૂર્વક તેડી લીધું.
- ખેલાડી મેદાનમાં ઝડપથી દોડે છે.
- કોણ જાણે ક્ષણમાં શું બનશે ?

◆ દિન.15

- તમને આવેલા સ્વપ્ન વિશે નોંધ લખો.
- મોબાઈલના ફાયદા અને ગેરફાયદા લખો.
- નીચે આપેલા સુભાષિત પર પાંચ વાક્યો લખો.

ભણતાં પંડિત નીપજે, લખતાં લહિયો થાય,
ચાર ચાર ગાઉ ચાલતાં, લાંબો પંથ કપાય.

- નીચેનો ફકરો ધ્યાનથી વાંચો અને લીટી દોરેલ શબ્દ અને તેનો વિરુદ્ધાર્થી શબ્દ લખો.

જીવનમાં સંતોષનું ખૂબ મહત્વ છે. ખુશીનો સંતોષ ક્ષણિક હોય, પરંતુ સંતોષનો આનંદ કાયમી હોય છે. ધાર્મિક રીતે પણ દરેક બાબતમાં અપરિગ્રહ રાખવાનું સૂચવવામાં આવે છે. શૈક્ષણિક સંસ્થાઓની દિવાલ પર લખેલું જોવા મળે છે “સંતોષી નર સદા સુખી.” સંતોષી વ્યક્તિનો સામાજિક મોભો પણ સન્માન સહિત હોય છે. આમ, મૃત્યુપર્યંત વ્યક્તિ સંતોષ થકી આદરને પાત્ર બને છે.

- નીચેના શબ્દોના સમાનાર્થી શબ્દો આપો.

(૧) માતા	(૨) આકાશ	(૩) ધરતી	(૪) ચંદ્ર	(૫) ચીવટ
(૬) કેળવણી	(૭) મુક્તિ	(૮) નિકટ	(૯) મધુર	(૧૦) નેત્ર

વિજ્ઞાન: ધોરણ - 6

દિવસ 1	ધોરણ - 6 એકમ-1 : ખોરાક ક્યાંથી મળે છે ? એકમ-2 : આહારના ઘટકો	ધોરણ - 5 પુનરાવર્તન એકમ-8 : રસોડાનું વિજ્ઞાન
-----------	---	---

- અઠવાડિક મેનુ સવાર-સાંજનું વિદ્યાર્થીઓ પાસે તૈયાર કરાવવું અને તેના આધારે પૌષ્ટિક ખોરાક અને આહાર આરોગ્ય સંબંધ જોડવો.
- ‘‘આહાર એ જ ઔષધ’’ વિષય પર ડૉક્ટર/તજજ્ઞશ્રીનો વાર્તાલાપ ગોઠવવો અને ત્યારબાદ પ્રશ્નોત્તરી ગોઠવવી જેવી કે –
 - કયા વાસણમાં ખોરાક રાખવો અને જમવામાં ક્યાં વાસણોનો ઉપયોગ કરવો ઉત્તમ ?
 - ખોરાકમાં દરરોજ ગળ્યું ખાઈએ તો ?.....
 - જો દરરોજ ખોરાકમાં વધારે પ્રમાણમાં મીઠું (ખારું) લઈએ તો ?.....
 - લારીનો ખુલ્લો ખોરાક, હોટલ કે રેસ્ટોરન્ટમાં લેવાતો ખોરાક અને ઘરનો ખોરાક ત્રણેયની તુલનામાં કયો ખોરાક ઉત્તમ? શા માટે?

દિવસ 2	ધોરણ - 6 એકમ-1 : ખોરાક ક્યાંથી મળે છે ? એકમ-2 : આહારના ઘટકો	ધોરણ - 5 પુનરાવર્તન એકમ-8 : રસોડાનું વિજ્ઞાન
-----------	---	---

- ‘સસ્તો અને પૌષ્ટિક આહાર’ એ વિષય પર વિદ્યાર્થીઓને પ્રોજેક્ટ કાર્ય સોંપવું.
- ‘સસ્તો અને પૌષ્ટિક આહાર’ પર પ્રદર્શન ગોઠવવું.
- કયો ખોરાક ઉત્તમ? (તળેલો, બાફેલો, શેકેલો, સાંતળેલો, કાચો) તેના વિશે ચર્ચા અને સમજ.
- નીચેના રોગ/બીમારી સામે રસોડાના ક્યાં પદાર્થો/મસાલા ઉપયોગી છે તે જણાવો.
 - ઉંધરસ માટે :
 - ઝાડા માટે :
 - પેટમાં દુઃખાવો :
 - તાવ માટે :
 - માથાના દુઃખાવા માટે :
- ઋતુ પ્રમાણે લેવાતા ખોરાકની યાદી (ઋતુ પ્રમાણે આવતા તહેવારો દા.ત. હોળી, ઉત્તરાયણ.....માં લેવાતી ખજૂર, ધાણી, ચિક્કી વગેરે લેવા પાછળનું આહારવિજ્ઞાન ચર્ચામાં આવરી લેવું.)

દિવસ 3	ધોરણ - 6 એકમ-૩ : રેસાથી કાપડ સુધી	ધોરણ - 5 પુનરાવર્તન
------------------	--------------------------------------	---------------------

- વિદ્યાર્થીઓ ઘરમાં જે જે પ્રકારના કાપડ રોજિંદા જીવનમાં ઉપયોગ કરે છે તેના નામ જણાવે અને દરેક કાપડ એકબીજાથી કઈ રીતે અલગ પડે છે તથા તે શા માટે બન્યું હશે તે વિચારતા થાય તેવી પ્રવૃત્તિ કરાવવી.
- બનારસી સાડી, પાટણના પટોળા, કાશ્મીરી શાલ, કચ્છની કાપડની આઈટમો, સોલાપુરી ચાદર, પાલીતાણાના ભરત ભરેલા થેલા... વગેરે વીડિયો બતાવી શકાય.
- ખાદી ભંડારની મુલાકાત લેવડાવી શકાય.

દિવસ 4	ધોરણ - 6 એકમ-4 : વસ્તુઓના જૂથ બનાવવા	ધોરણ - 5 પુનરાવર્તન એકમ-16 : જૂઓ, જાણો અને અનુભવો
------------------	---	--

- યાદી બનાવો : (૧) હલકી અને ભારે વસ્તુઓ
(૨) સજીવ - નિર્જીવ
(૩) નરમ વસ્તુઓ - કઠણ વસ્તુઓ
(૪) પાણીમાં તરી શકે તેવી વસ્તુઓ - પાણીમાં ડૂબે તેવી વસ્તુઓ
(૫) પાણીમાં ઓગળતી વસ્તુઓ - પાણીમાં ન ઓગળતી વસ્તુઓ
- રમત : વર્ગમાં વિદ્યાર્થીઓના બે જૂથ પાડી સમયમર્યાદામાં બંને જૂથ વારાફરતી શિક્ષક દ્વારા પૂછાયેલા પ્રશ્નના ઉત્તર આપે.
જેમ કે - વનસ્પતિમાંથી બનેલ વર્ગમાં રહેલ પાંચ વસ્તુઓ
પ્લાસ્ટિકમાંથી બનેલ પાંચ વસ્તુઓ
ગોળ આકાર ધરાવતી પાંચ વસ્તુઓ
સાચા-ખોટા ઉત્તર માટે સ્કોર આપી વિજેતા નક્કી કરી શકાય.

દિવસ 5	ધોરણ - 6 એકમ-6 : આપણી આસપાસ થતાં ફેરફાર	ધોરણ - 5 પુનરાવર્તન એકમ-10 : દિવસ, રાત અને ઋતુઓ
------------------	--	--

- ઋતુ બદલાય તો તેની સાથે નીચે દર્શાવેલ બાબતોમાં થતાં ફેરફારની વિદ્યાર્થીઓ સાથે ચર્ચા કરવી.
કપડામાં, શાકભાજીમાં, ફળોમાં, વાતાવરણમાં
- દિવસ રાત કેવી રીતે થાય છે તેની પ્રાયોગિક સમજ આપવી.
- દિવસ-રાત લાંબા-ટૂંકા થવાની ચર્ચા અને સમજ
- સૂર્યની જેમ રોજ રાત્રે ચંદ્ર આપણે કેમ જોઈ શકતા નથી ?
- વિદ્યાર્થીઓ એક માસ સુધી દરરોજ આકાશમાં ચંદ્રનું અવલોકન કરે અને તેનું ચિત્ર નોટમાં દોરે તેવી પ્રવૃત્તિ કરાવવી.

દિવસ 6	ધોરણ - 6 એકમ-7 : વનસ્પતિની જાણકારી મેળવીએ	ધોરણ - 5 પુનરાવર્તન એકમ-3 : બીજની વિકાસ યાત્રા એકમ-9 : જમીન
------------------	--	---

- બીજને કુંડામાં/ક્યારામાં વાવી તેનું અવલોકન કરાવવું.

- પર્ણ લઈ તેની ઉપર કાગળ મૂકી તેની છાપ પાડવાની પ્રવૃત્તિ કરાવવી.
- જુદી જુદી વનસ્પતિના પર્ણ એકઠા કરી પર્ણપોથી બનાવવી અને દરેક પર્ણની વિશિષ્ટતા જાણવી.
- રોપ ઉછેર કેન્દ્રની મુલાકાત લેવડાવવી.
- શો-કેઈસમાં જમીનના પ્રકારના નમૂના બતાવવા અને કેવા પ્રકારની જમીન સૌથી વધારે ફળદ્રુપ કહેવાય છે? તેની સમજ આપવી.
- વૃક્ષોની ઉપયોગીતા વિશે નિબંધ લેખન કે વક્તવ્ય સ્પર્ધા યોજવી.

દિવસ 7	ધોરણ - 6 એકમ-8 : શરીરનું હલનચલન	ધોરણ - 5 પુનરાવર્તન એકમ-13 : રૂઢિરનું વહન
------------------	------------------------------------	--

- સ્ટેથોસ્કોપ બનાવવું. (પ્લાસ્ટિકની નાની ગરણી અને રબરની નળીમાંથી)
- સ્ટેથોસ્કોપનો ઉપયોગ કરીને વિદ્યાર્થી પોતાના મિત્રના હૃદયના ધબકારા ગણે - સામાન્ય સ્થિતિમાં અને દોડીને આવ્યા બાદ
- રુઢિરાભિસરણનું ફાઇબર મોડેલ બતાવવું.
- હૃદયમાં રુઢિરનું અભિસરણ કેવી રીતે થાય છે તેનો વીડિયો બતાવવો અને તેના દ્વારા હૃદયની રચના અને કાર્ય સમજાવવું.

દિવસ 8	ધોરણ - 6 એકમ-9 : સજીવો અને તેમની આસપાસ	ધોરણ - 5 પુનરાવર્તન ---
------------------	---	----------------------------

- જુદા-જુદા પ્રાણીઓ/પક્ષીઓના નિવાસસ્થાનના ચિત્રો વિદ્યાર્થીઓ એકઠા કરી તેનું આલ્બમ બનાવે.
- જુદા જુદા વિસ્તારમાં રહેતા માનવીઓના ઘરોના ચિત્રો એકઠા કરી તેનું પણ આલ્બમ બનાવી શકાય.
- પૃથ્વીની બહાર પણ જીવન હોવાની શક્યતાને ધ્યાને લઈ એલિયન પરની સાયન્સ ફિક્શન ફિલ્મ બતાવી શકાય.

દિવસ 9	ધોરણ - 6 એકમ-10 : ગતિ અને અંતરનું માપન	ધોરણ - 5 પુનરાવર્તન ---
------------------	---	----------------------------

- વિદ્યાર્થીઓએ ક્યા-ક્યા વાહનમાં મુસાફરી કરેલ છે તેની યાદી બનાવે અને ક્યું વાહન ઝડપથી ગતિ કરી શકે તેની ચર્ચા અને સમજ કેળવે.
- વર્ગખંડની લંબાઈ માપાવવી - (૧) ડગલાં વડે અને (૨) મીટરપટ્ટી વડે
દરેકના ડગલાંનું માપ જુદું જુદું આવે છે પણ મીટરપટ્ટી વડે માપ સરખું આવે છે તેની સ્પષ્ટતા કરવી.
- અત્યંત આધુનિક વાહનો પરના વીડિયો બતાવી શકાય.

દિવસ 10	ધોરણ - 6 એકમ-11 : પ્રકાશ, પડછાયો અને પરાવર્તન	ધોરણ - 5 પુનરાવર્તન ---
-------------------	--	----------------------------

- આંગળીઓ અને હાથની મદદથી જુદા-જુદા પડછાયા બનાવવાની રમત રમાડવી.
- હાથના પડછાયા દ્વારા જુદી-જુદી આકૃતિઓ બનાવવાના વિડીયો બતાવવા.
- ચર્ચા કરો : ચોમાસામાં રોગોનું પ્રમાણ વધી જાય છે.

દિવસ 11	ધોરણ - 6 એકમ-12 : વિદ્યુત તથા પરિપથ	ધોરણ - 5 પુનરાવર્તન ---
-------------------	--	----------------------------

- વિદ્યાર્થીઓને બલ્બ/ટ્યુબલાઇટ ચડાવતાં શીખવવું.
- ઇલેક્ટ્રિશિયનની કીટના સાધનોનો પરિચય કરાવવો.
- વિદ્યાર્થીઓને ફ્યુઝ બાંધતા શીખડાવવું.

- વિવિધ પ્રકારના સેલ (પાવર)નો પરિચય કરાવવો. જેમ કે - ઘડિયાળ, ટી.વી. રીમોટ, કેલ્ક્યુલેટર, હીયરીંગ મશીન વગેરે...

દિવસ 12	ધોરણ - 6 એકમ-13 : ચુંબક સાથે ગમ્મત	ધોરણ - 5 પુનરાવર્તન ---
-------------------	---------------------------------------	----------------------------

- રમત : ગ્લાસમાં ચુંબક (ગજીયો ચુંબક) મૂકી બહાર રહેલ સોઈને નચાવવી.
- રમત : એવી એક ઢીંગલી તૈયાર કરો કે જે તેને ગમતી વસ્તુઓ પસંદ કરી શકે. માટે તેના એક હાથમાં ચુંબક ન દેખાય તે રીતે ગોઠવણ કરો. ચુંબકથી આકર્ષણ પામતી અને ન પામતી વસ્તુઓ તેની સામે મૂકો. તમારી મેજિકલ ઢીંગલી તૈયાર છે.
- હોકા ચંત્ર બનાવવાની તેનાથી દિશાની જાણકારી આપવાની પ્રવૃત્તિ કરાવવી.

દિવસ 13	ધોરણ - 6 એકમ-13 : પાણી	ધોરણ - 5 પુનરાવર્તન ---
-------------------	---------------------------	----------------------------

- વિદ્યાર્થી દ્વારા એક દિવસમાં ઉપયોગ કરવામાં આવતા પાણીના જથ્થાનું અનુમાન કરતી નીચે મુજબની પ્રવૃત્તિ કરાવવી. તેના પરથી પરિવારમાં એક દિવસમાં ઉપયોગમાં લેવાતા પાણીના જથ્થાનું અનુમાન કરે.

પ્રવૃત્તિ	પીવા માટે	બ્રશ કરવા માટે	સ્નાન કરવા માટે	વાસણ ધોવા માટે	કપડાં ધોવા માટે	શૌચાલયમાં
ઉપયોગમાં લેવાયેલ પાણીનો જથ્થો						

- આ પરથી ગામ, શહેર, રાજ્ય માટે પાણીની કેટલી આવશ્યકતા રહેલી છે તેની સ્પષ્ટતા કરાવવી.
- પાણીના બચાવ પર પોસ્ટર સ્પર્ધા યોજવી.

દિવસ 14	ધોરણ - 6 એકમ-15 : આપણી આસપાસની હવા	ધોરણ - 5 પુનરાવર્તન ---
-------------------	---------------------------------------	----------------------------

- ફરકડી બનાવવાની પ્રવૃત્તિ કરાવવી.
- જાદુનો પ્રયોગ : ગ્લાસમાં રૂમાલ નાંખી પાણીમાં સીધો રાખી ડુબાડવો. શું રૂમાલ ભીનો થયો ? હા કે ના. તમારું કારણ જણાવો.
- જાદુનો પ્રયોગ : સળગતી મીણબત્તી પર કાચનો ગ્લાસ ઢાંકી તમારું અવલોકન નોંધો. આમ થવાનું કારણ જણાવો.
- જાદુનો પ્રયોગ : પ્લાસ્ટિકની પાણી પીવાની બોટલ લઈને તેના ઢાંકણાવાળો ભાગ ખોલી નાખી નેકમાં ચોકનો ટુકડો રાખી બરાબર તેની સામેથી ફૂંક મારો. ચોકના ટુકડાનું શું થયું તે નોંધો અને આમ થવાનું કારણ જાણો.

દિવસ 15	ધોરણ - 6 એકમ-16 : કચરાનો સંગ્રહ અને કચરાનો નિકાલ	ધોરણ - 5 પુનરાવર્તન ---
-------------------	---	----------------------------

- વિદ્યાર્થીઓ સાથે તેમના ઘરના કચરાનો નિકાલ ક્યાં કરે છે ? તથા શેરીના કચરાના નિકાલની વ્યવસ્થા શું છે ? તેની ચર્ચા કરો.
- વિદ્યાર્થીઓના ઘરના ગંદા પાણીના નિકાલની વ્યવસ્થા બાબતે ચર્ચા.
- કચરાનો અને ગંદા પાણીનો યોગ્ય નિકાલ ન થાય તો શું થાય તેની વિગતે ચર્ચા કરવી.
- રમત નીચે દર્શાવેલ રમત વિદ્યાર્થીઓને રમાડવી.

વિજ્ઞાન: ધોરણ - 7

દિવસ 1	ધોરણ - 7 એકમ-1: એકમ-2:	ધોરણ - 6 પુનરાવર્તન એકમ-1: ખોરાક ક્યાંથી મળે ?
------------------	------------------------------	---

- વ્યક્તિની રોજિંદી ખોરાકની જરૂરિયાતના સંદર્ભમાં ચર્ચા કરવી.
- ભૌગોલિક વિસ્તાર મુજબ ખોરાકમાં જોવા મળતી વિવિધતા/વિવિધ વ્યવસાય અનુસાર ખોરાકમાં જરૂરિયાત - ચર્ચાના મુદ્દા તૈયાર કરવા.
- આહારની દ્રષ્ટિએ પ્રાણીઓનું માસાહારી મિશ્રાહારી અને તૃણાહારીમાં વર્ગીકરણ કરતું કોષ્ટક બનાવડાવવું.

દિવસ 2	ધોરણ - 7 એકમ-1: એકમ-2:	ધોરણ - 6 પુનરાવર્તન એકમ-2: આહાર ના ઘટકો
------------------	------------------------------	--

- શાળામાં ચાલતી મધ્યાહ્ન ભોજન યોજનાની વિગત તૈયાર કરાવવી. જેમાં, સાપ્તાહિક મેનુ અનુસાર સમાવિષ્ટ પોષક તત્વોનો ચાર્ટ તૈયાર કરાવવો.
- આહારમાં પોષક ઘટકોના પ્રમાણની જાણકારી અને તેને આધારે સમતોલ આહારનો ચાર્ટ તૈયાર કરાવવો.

દિવસ 3	ધોરણ - 7 એકમ-1: એકમ-2:	ધોરણ - 6 પુનરાવર્તન એકમ-2: આહાર ના ઘટકો
------------------	------------------------------	--

- આહાર પોષક ઘટકો જેવા કે....
 - પ્રોટીનની હાજરીની ચકાસણી
 - કાર્બોહિડ્રેટની હાજરીની ચકાસણી

- ચરબીની હાજરીની ચકાસણી કરવી.
- આહારના પોષક ઘટકો તરીકે ખનીજક્ષારો અને વિટામિનની જરૂરિયાત.
- ખનીજ ક્ષારો અને વિટામીનની ઉણપથી થતા ત્રુટીજન્ય રોગોની વિગત કોષ્ટક સ્વરૂપે તૈયાર કરવી.

દિવસ 4	ધોરણ - 7 એકમ-3 : એકમ-2 :	ધોરણ - 6 પુનરાવર્તન એકમ-3 : રેસા
------------------	--------------------------------	-------------------------------------

- રેસાજન્ય વનસ્પતિઓ (કપાસ, શણ)ની જાણકારી આપવી.
- કુદરતી રેસાઓ અને કૃત્રિમ રેસાઓની પરખ (રેસા સરગવાથી આવતી ગંધ, સળગે/ન સળગે) કરાવવાની પ્રવૃત્તિ કરવી.
- તાંતણામાંથી કાપડની બનાવટ કેવી રીતે થાય છે તે સમજાવતી વણાટ (Weaving), ગુંથણ (knitting) પ્રક્રિયા સમજાવવી અને તેમના તૈયાર કરેલા નમૂના બતાવવા.
- આપણે ઋતુ અનુસાર કેવા પ્રકારનાં વસ્ત્રો પહેરીએ છીએ તેની વિગતે ચર્ચા કરવી. (ગરમી, ઠંડી અને વરસાદની ઋતુમાં અનુકૂળન)

દિવસ 5	ધોરણ - 7 એકમ-6 :	ધોરણ - 6 પુનરાવર્તન એકમ-6 : આપણી આસપાસ થતા ફેરફાર
------------------	---------------------	--

- પ્રકરણના સમાવિષ્ટ પારિભાષિક શબ્દોની સમજ આપવી (ઉદાહરણ આપી સમજાવવું) - સંકોચન, પ્રસરણ, બાષ્પીભવન, પીગળવું (ગલન) વગેરે...
- વિદ્યાર્થીઓને અનુભવના આધારે/અવલોકનના આધારે પોતાની આસપાસ જોવા મળતા ફેરફારોની યાદી તૈયાર કરવા કહેવું.
- ફેરફારોની યાદીના આધારે જુદા-જુદા ગુણધર્મને આધારે વર્ગીકૃત કરતું કોષ્ટક તૈયાર કરાવડાવવું.

દિવસ 6	ધોરણ - 7 એકમ-12 :	ધોરણ - 6 પુનરાવર્તન એકમ-7 : વનસ્પતિની જાણકારી મેળવીએ
------------------	----------------------	---

- જુદી જુદી વનસ્પતિ અને છોડ, ક્ષુપ, વૃક્ષ અને વેલા સ્વરૂપમાં વિભાજિત કરવી
- વનસ્પતિના મુખ્ય ભાગો (જેવા કે મૂળ, પ્રકાંડ, પર્ણ, પુષ્પ) અને તેના કાર્યો વિશેની સામાન્ય માહિતી નિદર્શન દ્વારા આપવી.
- લાક્ષણિક પુષ્પનું અને તેના ભાગોનું વર્ગખંડમાં નિદર્શન કરાવવું તથા પુષ્પ એ લીંગી પ્રજનન અંગ છે, તેની પુંકેસરચક્ર અને સ્ત્રીકેસરચક્રને આધારે જાણકારી આપવી.
- એકમ સાથે સુસંગત પારિભાષિક શબ્દો (પુંકેસર, સ્ત્રીકેસર, બીજાશય) સમજાવવા.

દિવસ 7	ધોરણ - 7 એકમ-13 :	ધોરણ - 6 પુનરાવર્તન એકમ-10 : ગતિ અને અંતરનું માપન
------------------	----------------------	--

- એકમમાં સમાવિષ્ટ પારિભાષિક શબ્દ જેવા કે - અંતર, માપન, ગતિ, આવર્તગતિ, વર્તુળાકાર ગતિ, સરળ રેખિય ગતિ, માપનમાં એસ.આઈ. એકમોની ઉદાહરણ સાથે સમજ આપવી.
- પ્રવૃત્તિ : વિદ્યાર્થીની (વર્ગના તમામ) ઉંચાઈનું માપન કરવું અને તેનો સ્તંભ આલેખ બનાવવો.
- વિવિધ લંબાઈઓના એકમોને વધતી-ઘટતી લંબાઈઓના આધારે ગોઠવણી કરવી.

દિવસ 8	ધોરણ - 7 એકમ-13 :	ધોરણ - 6 પુનરાવર્તન એકમ-10 : ગતિ અને અંતરનું માપન
------------------	----------------------	--

- અંતર (લંબાઈ)ના પ્રમાણિત એકમો - મીટર, સેન્ટીમીટરની માહિતી આપવી.

- સ્થિર પદાર્થ અને ગતિશીલ પદાર્થની યાદી બનાવી વર્ગીકરણ કરાવવું.
- ગતિના પ્રકારો જેવા કે - વર્તુળાકાર ગતિ, રેખીય ગતિ, આવર્તગતિની ઉદાહરણો દ્વારા સમજ આપવી.
- લંબાઈનું માપન કરવાની સાચી પદ્ધતિનું નિદર્શન કરવું અને જુદી જુદી વસ્તુઓનું માપન કરતું કોષ્ટક તૈયાર કરાવવું.

દિવસ 9	ધોરણ - 7 એકમ-15 :	ધોરણ - 6 પુનરાવર્તન એકમ-15 : પ્રકાશ પડછાયો અને પરાવર્તન
------------------	----------------------	--

- એકમના પારિભાષિક શબ્દો - અપારદર્શક, પારદર્શક, પારભાસક, પ્રતિબિંબ, પરાવર્તન, પડછાયો વગેરેની જાણકારી ઉદાહરણો દ્વારા આપવી.
- પડછાયો ક્યારે પડે ? (અપારદર્શક પદાર્થ વચ્ચે આવવાથી)ની પ્રવૃત્તિ કરાવવી. (વિવિધ આકારના પડછાયો રચવા)
- ટોચ વડે પ્રકાશના પરાવર્તનની ક્રિયા અને તે ઘટના સાથે સંકળાયેલા સત્યોની જાણકારી આપવી. (પ્રવૃત્તિ કરાવવી - દા.ત બાજુઓ ઉલટાય છે.)

દિવસ 10	ધોરણ - 7 એકમ-14 :	ધોરણ - 6 પુનરાવર્તન એકમ-12 : વિદ્યુત તથા પરિપથ
-------------------	----------------------	---

- એકમના પારિભાષિક શબ્દો - વિદ્યુતકોષ, વિદ્યુત પરિપથ, વિદ્યુત સુવાહક, વિદ્યુત અવાહક, ફિલામેન્ટ, બલ્બ, ટર્મિનલ (ધ્રુવ), સ્વીચ વગેરે ઉદાહરણથી સમજાવવું.
- વિદ્યુતકોષનું નિદર્શન કરાવવું અને વિદ્યુતકોષના ધ્રુવો (ધન ધ્રુવ, ઋણ ધ્રુવ)ની જાણકારી આપવી.
- વિદ્યુત સુવાહક અને વિદ્યુત અવાહક પદાર્થોનું ચકાસણી કરી વર્ગીકરણ કરવાની પ્રવૃત્તિ કરાવવી.
- વિદ્યુત પરિપથ ક્યારે પૂર્ણ થાય તેની પ્રવૃત્તિ (નિદર્શન) કરાવી જાણકારી આપવી.

દિવસ 11	ધોરણ - 7 એકમ-16 :	ધોરણ - 6 પુનરાવર્તન એકમ-14 : પાણી
-------------------	----------------------	--------------------------------------

- પ્રવૃત્તિ રોજિંદા જીવનમાં પાણીનો વપરાશ (જથ્થાની દ્રષ્ટિએ) કેટલો થાય છે તેનું દરેક વિદ્યાર્થી પાસે કોષ્ટક તૈયાર કરાવવું.
- તમારી આસપાસ પાણીના સ્ત્રોતો ક્યા ક્યા છે ? તેની વિગતો તૈયાર કરાવવી.
- તમારા વપરાશ માટેના પાણીનો સંગ્રહ (સંરક્ષણ) માટેની પ્રવૃત્તિ કરાવવી.

દિવસ 12	ધોરણ - 7 એકમ-16 :	ધોરણ - 6 પુનરાવર્તન એકમ-14 : પાણી
-------------------	----------------------	--------------------------------------

- પાણીની બચત કરવા માટેનાં શું પગલાં લેશો ? તેની પ્રવૃત્તિ અને ચર્ચા કરવી.
- પ્રોજેક્ટ કાર્ય : તમારી શેરી કે ગામમાં પાણીનો વપરાશ કેટલો? પાણીનો જથ્થો કેટલો? ને આધારે વ્યક્તિ દીઠ/કુટુંબ દીઠ કેટલા પાણીનો વપરાશ થાય છે તે વિગત તૈયાર કરવી.
- પારિભાષિક શબ્દો જેવા કે - દુષ્કાળ, પુર, બાષ્પીભવન, ભૂગર્ભજળ, સંઘનન (ધનીભવન), જળચક્ર વગેરે ઉદાહરણો સાથે સમજાવવું.
- જળચક્ર એટલે શું ? તેની માહિતી આપવી.

દિવસ 13	ધોરણ - 7 સામાન્ય વિષય	ધોરણ - 6 પુનરાવર્તન એકમ-16 : કચરાનો સંગ્રહ અને કચરનો નિકાલ
-------------------	--------------------------	---

- રોજિંદા જીવનમાં તમારા કુટુંબમાં કઈ નકામી વસ્તુઓ રહે છે? (સમયાંતરે દૈનિક/સાપ્તાહિક/માસિક) તેની યાદી બનાવડાવવી.
- શાળામાં ખાતર ઉત્પાદનની પ્રવૃત્તિ કરાવવી.

દિવસ 14	ધોરણ - 7 સામાન્ય વિષય	ધોરણ - 6 પુનરાવર્તન એકમ-16 : કચરાનો સંગ્રહ અને કચરનો નિકાલ
-------------------	--------------------------	---

- શાળામાં ચાલતી ઇકો ક્લબની પ્રવૃત્તિ તરીકે શાળા બાગ તૈયાર કરવાની સાથે કમ્પોસ્ટ ખાતર તૈયાર કરવું, સેન્દ્રિય તત્વોને આધારે ફળદ્રુપ જમીન બનાવવાની પ્રવૃત્તિ કરાવવી.

દિવસ 15	ધોરણ - 7 પ્રયોગ કાર્ય	ધોરણ - 6 પુનરાવર્તન પ્રયોગશાળાનાં સાધનોનું નિદર્શન
-------------------	--------------------------	---

- વ્યવહારિક જીવન સાથે સંકળાયેલા સામાન્ય પ્રયોગોનું સામુહિક/વ્યક્તિગત નિદર્શન કરવું દા.ત.
 - પ્રકાશના પરાવર્તનની ઘટનાનો પ્રયોગ.
 - પડછાયાની પ્રવૃત્તિ કરાવવી.
 - માપન (અંતર માપન, કદ માપન, ક્ષેત્રફળ માપન) કરાવવું.
 - અવલોકનને આધારે વનસ્પતિના વૃદ્ધિ વિકાસક્રમ નોંધપોથીમાં નોંધ કરાવવી.
 - વિવિધ પ્રકારના પર્ણ, પ્રકાંડ, મૂળનું અવલોકન કરે
 - પ્રયોગશાળામાં વપરાશ હેઠળનાં રસાયણોનાં સુત્રો તૈયાર કરાવવા.
 - ફરકડી બનાવવી
 - નાના જીવજંતુઓનું કોચર બનાવી અવલોકન કરવું.
 - બીજના અંકુરણની ઘટનાનું અવલોકન માટેની પ્રવૃત્તિ કરાવવી
 - વિષયવસ્તુ આધારિત માઈન્ડ મેપિંગ તૈયાર કરાવવું. (ઉદાહરણ આપીને)
 - વિજ્ઞાનના વિષયવસ્તુને અન્ય વિષય સાથે અનુબંધ કરી શકાય (દા.ત. માપન)
 - પ્રયોગશાળામાં સાધનોનું નિદર્શન કરી ઓળખ કરાવવી.

આ માત્ર ગાઈડલાઈન છે. શિક્ષક પોતાની રીતે વર્ગખંડકાર્યની જરૂરિયાત મુજબ જરૂરી ફેરફાર સાથે વર્ગખંડ સમૃદ્ધિકરણને અનુલક્ષીને પુનરાવર્તનની શૈક્ષણિક પ્રવૃત્તિઓ વિચારી શકે છે

વિજ્ઞાન: ધોરણ - 8

દિવસ 1	ધોરણ-8 પ્રકરણ-1 : પાક ઉત્પાદન અને વ્યવસ્થાપન	ધોરણ - 7 પુનરાવર્તન માટેનું પ્રકરણ પ્રકરણ-9 : ભૂમિ
------------------	---	---

- ભૂમિમાં વિવિધ સ્તરોની ગોઠવણી કેવી રીતે થયેલ છે તેની પ્રવૃત્તિ કરાવવી
- ભૂમિની રૂપરેખાની સમજ આપવી
- ભૂમિના પ્રકારો : ચીકણી, ગોરાડુ અને રેતાળ જમીનની સમજ આપવી.
- ભૂમિના ગુણધર્મોની સમજ આપવા માટેની પ્રવૃત્તિઓ કરાવવી.

- અલગ-અલગ પ્રકારની જમીનમાં કેવો પાક લઈ શકાય તેની સમજ આપવી.

દિવસ 2	ધોરણ-8 પ્રકરણ-2 : સૂક્ષ્મજીવો: મિત્ર અને શત્રુ	ધોરણ - 7 પુનરાવર્તન માટેનું પ્રકરણ ---
-----------	---	---

- માઈક્રોસ્કોપના વિવિધ ભાગોની માહિતી/સમજ આપવી.
- વિવિધ સ્લાઈડો વિદ્યાર્થીઓને બતાવવી.
- સૂક્ષ્મજીવની કોઈપણ એક સ્લાઈડ જાતે બનાવીને તેની સમજ આપવી.
- દા.ત. છાશ કે દહીંમાં રહેલ બેક્ટેરિયા
- ફૂગ, લીલ વગેરે સૂક્ષ્મજીવોની જાણકારી મેળવવી.
- સૂક્ષ્મજીવોથી થતા રોગોની ચર્ચા કરવી.
- સૂક્ષ્મજીવોના ઉપયોગ વિશેની ચર્ચા કરવી.

દિવસ 3	ધોરણ-8 પ્રકરણ-3 : સંશ્લેષિત (કૃત્રિમ) રેસાઓ અને પ્લાસ્ટિક	ધોરણ - 7 પુનરાવર્તન માટેનું પ્રકરણ પ્રકરણ-3 : રેસાથી કાપડ સુધી
-----------	--	---

- વિવિધ કુદરતી રેસાના મૂળભૂત સ્ત્રોત કયા કયા છે તેની જાણકારી આપવી અને યાદી તૈયાર કરાવવી.
- કુદરતી રેસાઓ અને કૃત્રિમ રેસાઓની પરખ (રેસા સળગાવવાથી આવતી ગંધ, સળગવું/ન સળગવું) કરવાની પ્રવૃત્તિ કરાવવી.
- રેસાઓમાંથી ઊનમાં/કાપડમાં રૂપાંતરણની પ્રક્રિયા સમજાવવી અને તેને લગતા વીડિયો દર્શાવવા.
- કાપડ બનાવતા યંત્રોના ફોટા બતાવવા.
- વિવિધ પ્રકારના (કુદરતી કે કૃત્રિમ રેસાયુક્ત) કાપડના નમૂના વિદ્યાર્થીઓ પાસે મંગાવી ફ્લેનલ બોર્ડ પર લગાવવા/પ્રદર્શન યોજવું.

દિવસ 4	ધોરણ-8 પ્રકરણ-4 : પદાર્થો: ધાતુ અને અધાતુ	ધોરણ - 7 પુનરાવર્તન માટેનું પ્રકરણ ---
-----------	--	---

- ધાતુ અને અધાતુના ભૌતિક ગુણધર્મો ની સમજ આપવી તે માટે....
- ધાતુઓ સખ્તાઈ અને ટીપાઉપણાનો ગુણધર્મ ધરાવે છે.
- ધાતુઓ સુવાહક છે
- ધાતુઓ રણકાર ઉત્પન્ન કરે છે
- ધાતુઓ ઉષ્માની સુવાહક છે
- ધાતુઓ તન્યતાનો ગુણધર્મ ધરાવે છે. વગેરેની સમજ માટે અને તે જ રીતે અધાતુના ગુણધર્મોની સમજ માટેની પ્રવૃત્તિઓ કરાવવી.
- પ્રવૃત્તિઓ આધારિત ધાતુ-અધાતુમાં વર્ગીકરણ કરાવવું.
- ધાતુ-અધાતુના ઉપયોગો (વ્યવહાર)ની ચર્ચા કરવી/કરાવવી.

દિવસ 5	ધોરણ-8 પ્રકરણ-5 : કોલસો અને પેટ્રોલીયમ પ્રકરણ-6 : દહન અને જ્યોત	ધોરણ - 7 પુનરાવર્તન માટેનું પ્રકરણ ---
-----------	---	---

- બળતણ તરીકે વપરાતા જુદાજુદા પદાર્થોના ઉદાહરણ મેળવી તેની યાદી તૈયાર કરાવવી.
- વિદ્યાર્થીઓ પોતાના ઘર તેમજ પોતાના વિસ્તારના ઓછામાં ઓછા 20 ઘરોમાં કયા પ્રકારના બળતણનો ઉપયોગ કરે છે તેની યાદી તૈયાર કરી માસિક કેટલા કિલોગ્રામ અને કેટલા રૂપિયાનું બળતણ વાપરે છે તેનો ચાર્ટ તૈયાર કરાવવો.
- બળતણથી થતા પ્રદૂષણ અંગેની ચર્ચા વિદ્યાર્થીઓ પાસે કરાવવી.
- પ્રદૂષણ ઓછું/નહીવત થાય તેના માટે કયા-કયા બળતણનો ઉપયોગ કરવો જોઈએ તેની ચર્ચા કરવી.
- આગ હોલવવા માટે કયા-કયા પદાર્થોનો ઉપયોગ થાય છે તેની યાદી વિદ્યાર્થીઓ પાસે તૈયાર કરાવીને અગ્નિશામકની સમજ આપવી.

દિવસ 6	ધોરણ-8 પ્રકરણ-7 : વનસ્પતિ અને પ્રાણીઓનું સંરક્ષણ	ધોરણ-7 પુનરાવર્તન માટેનું પ્રકરણ પ્રકરણ-17 : જંગલો આપણી જીવાદોરી
------------------	---	---

- લુપ્ત થતાં પ્રાણીઓ અને પક્ષીઓની માહિતી અને સમજ આપી તેની યાદી તૈયાર કરાવવી.
- લુપ્ત થતાં પ્રાણી-પક્ષીનાં રક્ષણ માટે શું કરી શકાય? તેની ચર્ચા કરાવવી. દા.ત. ચકલી બચાવો અભિયાન. વિવિધ આહાર શૃંખલાની સમજ અને તેનું મહત્વ સ્પષ્ટ કરવું
- આહાર શૃંખલાના ઘટકોના કાર્ડ તૈયાર કરી આહાર શૃંખલાની રચના કરાવવી/ચાર્ટ્સ તૈયાર કરાવવો.
- દા.ત. સૂર્ય → શેવાળ → માછલી → સીલ → શાર્ક
○ ઘાસ → કીટકો → દેડકો → સાપ → સમડી
- મનુષ્યની આહારશૃંખલા તૈયાર કરાવવી.
- જંગલો/વનસ્પતિમાંથી મળતી પેદાશો/ઉપપેદાશોના સ્ત્રોત તેમજ ઉપયોગની યાદી તૈયાર કરી તેનું વર્ગીકરણ/ચાર્ટ્સ તૈયાર કરવા.
- જંગલો અદ્રશ્ય થઈ જાય તો ? વિષય પર વિદ્યાર્થીઓનું વક્તૃત્વ પણ રાખી શકાય.

દિવસ 7	ધોરણ-8 પ્રકરણ-9 : પ્રાણીઓમાં પ્રજનન	ધોરણ-7 પુનરાવર્તન માટેનું પ્રકરણ પ્રકરણ-12 : વનસ્પતિમાં પ્રજનન
------------------	--	---

- લિંગી-અલિંગી પ્રજનનની સમજ
- વિદ્યાર્થીઓ પાસે એકલિંગી પુષ્પો અને દ્વિલિંગી પુષ્પો એકઠા કરાવવા
- વિદ્યાર્થીઓના બે જૂથ પાડી જૂથ-૧ને એકલિંગી પુષ્પો અને જૂથ-૨ને લિંગી પુષ્પોના પ્રજનન અંગોની ચર્ચા સમગ્ર વર્ગ સમક્ષ કરાવવી અને તેની યાદી તૈયાર કરાવવી
- વિદ્યાર્થીઓને શાળાની નજીકના ભાગ-બગીચા (શાળાભાગ)ની મુલાકાત લેવડાવી વિવિધ પુષ્પો અને તેમના પ્રજનન અંગોને આધારે વર્ગીકરણ કરાવવું.
- પુષ્પમાં પરાગનયનની સમજ આપી વિદ્યાર્થીને સ્વ-પરાગનયન અને પર-પરાગનયનનો ભેદ સ્પષ્ટ કરવો
- ફલનની સમજ સ્પષ્ટ કરવી
- વિવિધ પ્રાણીઓ કેવી રીતે નવા સજીવોને જન્મ આપે છે, જેમ કે - બચ્ચાને જન્મ આપવો, ઈંડા મુકવા વગેરેને આધારે વર્ગીકરણ કરાવવું

દિવસ 8	ધોરણ-8 પ્રકરણ-14 : વિદ્યુતપ્રવાહની રાસાયણિક અસરો	ધોરણ-7 પુનરાવર્તન માટેનું પ્રકરણ પ્રકરણ-14 : વિદ્યુતપ્રવાહની અને તેની અસરો
------------------	---	---

- વિદ્યુત પરિપથના ઘટકોના નમુના લાવી તેની ઓળખ અને તેની સંજ્ઞાની ઓળખ કરાવવી
- વિદ્યાર્થીઓ પાસે જુદા-જુદા પદાર્થો એકઠા કરાવી વિદ્યુત પરિપથ પૂર્ણ કરી, વિદ્યુત સુવાહક-વિદ્યુત અવાહક પદાર્થોની ચકાસણી દ્વારા વર્ગીકરણ કરાવવું
- ફ્યુઝની સમજૂતી આપી, વિદ્યાર્થીઓ પાસે ફ્યુઝ બાંધવા માટેની પ્રવૃત્તિ કરાવવી

દિવસ 9	ધોરણ-8 પ્રકરણ-15 : કેટલીક કુદરતી ઘટનાઓ	ધોરણ-7 પુનરાવર્તન માટેનું પ્રકરણ પ્રકરણ-7 : હવામાન, આબોહવા અને આબોહવાની સાથે પ્રાણીઓનું અનુકૂલન પ્રકરણ-8 : પવન, વાવાઝોડું અને ચક્રવાત
------------------	---	---

- વિવિધ પ્રદેશની આબોહવા અને હવામાનની માહિતી આપવી
- પ્લાસ્ટિકની બોટલમાં પાણી ભરી હલાવતા શું જોવા મળે છે? તેનું અવલોકન કરાવી ચક્રવાતની ઘટના સમજાવવી.

- શિક્ષકે વિદ્યાર્થીઓ પાસે એનેમોમીટર સાધનની રચના કરાવી પવનની ઝડપ માપન વિશે સમજ આપવી.
- વિદ્યાર્થી પાસે વિવિધ કુદરતી ઘટનાઓ અને ત્યારે રાખવાની સાવચેતી વિશે ચર્ચા કરાવવી. દા.ત. ચક્રવાત

દિવસ 10	ધોરણ-8 પ્રકરણ-15 : કેટલીક કુદરતી ઘટનાઓ	ધોરણ -7 પુનરાવર્તન માટેનું પ્રકરણ પ્રકરણ-7 : હવામાન, આબોહવા અને આબોહવાની સાથે પ્રાણીઓનું અનુકૂલન પ્રકરણ-8 : પવન, વાવાઝોડું અને ચક્રવાત
-------------------	---	---

- વિવિધ કુદરતી ઘટનાઓને લીધે થતા વિનાશ અંગેની ચર્ચા કરાવવી.
- વિવિધ કુદરતી ઘટનાઓમાં સુરક્ષાના અસરકારક પગલાં શું લેવા જોઈએ? તેની ચર્ચા કરાવવી.
- વિવિધ કુદરતી ઘટનાઓને લગતા વીડિયો અને ફોટાનું નિદર્શન કરાવવું. દા.ત. વાવાઝોડું, ચક્રવાત, ભૂકંપ, પૂર, ત્સુનામી, વીજળી પડવી વગેરે.....
- કુદરતી ઘટનાઓને લગતા પેપર કટિંગ્સ વિદ્યાર્થીઓ પાસે એકઠા કરાવી ફ્લેનલ બોર્ડ/બુલેટિન બોર્ડ પર લગાવવા.

દિવસ 11	ધોરણ-8 પ્રકરણ-16 : પ્રકાશ	ધોરણ -7 પુનરાવર્તન માટેનું પ્રકરણ પ્રકરણ-15 : પ્રકાશ
-------------------	------------------------------	---

- પ્રકાશ સીધી રેખામાં ગતિ કરે છે, તેની સમજ સ્પષ્ટ કરવા માટે પૂઠા અને ફોટા અને મીણબત્તીની મદદથી પ્રવૃત્તિ કરાવવી.
- પારદર્શક, અપારદર્શક અને પારભાસક પદાર્થની માહિતી આપી તેના નમૂનાઓ લાવીને વિદ્યાર્થીઓ પાસે વર્ગીકરણ કરાવવું.
- વિદ્યાર્થીઓ પાસે ન્યૂટનની તકતી બનાવડાવી તેની પ્રવૃત્તિ કરાવવી
- પ્રકાશના પરાવર્તનની કેટલીક પ્રવૃત્તિઓ કરાવવી

દિવસ 12	ધોરણ-8 પ્રકરણ-18 : હવા અને પાણીનું પ્રદૂષણ	ધોરણ -7 પુનરાવર્તન માટેનું પ્રકરણ પ્રકરણ-16 : પાણી એક અમૂલ્ય સ્ત્રોત પ્રકરણ-18 : દૂષિત પાણીની વાર્તા
-------------------	---	--

- વિદ્યાર્થીઓને શાળાનું સર્વેક્ષણ કરીને નળની કુલ સંખ્યા, ટપકતા નળની સંખ્યા, ટપકતા નળથી વ્યય પામતા પાણીની માત્રા, ટપકવાના કારણો અને સુધારણા માટેના ઉપાયો વગેરે પર નોંધ તૈયાર કરાવવી
- વિદ્યાર્થીઓને પોતાના વિસ્તારમાં રહેલા બોરિંગની કુલ સંખ્યા, બોરિંગ કેટલી ઊંડાઈએથી પાણી ખેંચે છે તેની માહિતી અને ઊંડાઈના તફાવતના આધારે ભૂગર્ભજળના તળ નીચે ઉતરવાના કારણોની ચર્ચા કરવી.
- વિદ્યાર્થી પાસે પાણી દુષિત થવા માટેના કારણો અને તેને અટકાવવા માટેના ઉપાયો વિશેની ચર્ચા કરાવવી.
- જળ સંરક્ષણ માટેના સ્લોગન તૈયાર કરાવવા.

દિવસ 13	ધોરણ-8 સાધન રચના	ધોરણ -7 પુનરાવર્તન માટેનું પ્રકરણ ---
-------------------	---------------------	--

- શિક્ષકે ધોરણ 6થી 8માં અભ્યાસક્રમમાં આવતા કેટલાક સાધનોની (એક કલાક ને ધ્યાનમાં રાખીને) રચના કરાવવી.
ઉદા. જળઘડી, રેતઘડી, ફરકડી, સ્ટેથોસ્કોપ, પિનહોલ કેમેરા, કેલિડોસ્કોપ, વિદ્યુત ટોર્ચ, વિદ્યુત ચુંબક વગેરે..

દિવસ	ધોરણ-8	ધોરણ -7 પુનરાવર્તન માટેનું પ્રકરણ
------	--------	-----------------------------------

14	કિવ્જ	---
----	-------	-----

- ધોરણ 6 અને ધોરણ 7 ના બંને સત્રના શિક્ષક તાલીમ મોડ્યુલમાં આપેલા HOT પ્રકારના પ્રશ્નો/તિના જેવા પ્રશ્નો/પૂરક વિજ્ઞાનનાં પ્રશ્નો લઈ એક કલાકની કિવ્જનું આયોજન કરવું.

દિવસ	ધોરણ-8	ધોરણ -7 પુનરાવર્તન માટેનું પ્રકરણ
15	પ્રાયોગિક કાર્ય	---

- ધોરણ 7ના બંને સત્રમાં અભ્યાસક્રમના ભાગરૂપે આવતા કેટલાક પ્રયોગો/પ્રવૃત્તિઓ (એક કલાકને ધ્યાનમાં રાખીને) જૂથમાં/વ્યક્તિગત/નિદર્શન કરાવીને યોજવા. દા.ત.

ક્રમ	પ્રયોગ/પ્રવૃત્તિ	પા.પુ. પાના નં.
1	સ્ટાર્ચ પર લાળરસની અસરો	14
2	ઠંડાપણા ગરમપણાનો અનુભવ	35
3	તાપમાનનું માપન	39
4	ઉખાવણ	40
5	ઉખાના સુવાહકો અને મંદવાહકો	41
6	ઉખાનયન	41
7	હળદરપત્રની બનાવટ	52
8	જાસુદપત્રની બનાવટ	52
9	તટસ્થીકરણ	54
10	બહાર કાઢેલી હવાની ચૂનાના પાણી પર અસર	115
11	કોષોમાંથી પાણીનું વહન	129
12	સાદું લોલક	146
13	દડાની ઝડપનું માપન કરવું	149
14	હોકાયંત્રની શોય પર વિદ્યુત પ્રવાહની અસર	167
15	સમતલ અરીસામાં મીણબતીનું પ્રતિબિંબ	176
16	ટોચમાં રહેલી પરાવર્તક સપાટી	182
17	બહિર્ગોળ લેન્સની જુદા-જુદા સ્થાને રહેલી વસ્તુના પ્રતિબિંબ	185

- ખાસ નોંધ : મોટાભાગની સંકલ્પના/ખ્યાલો/નિયમ સમજાવવા માટે ઉદાહરણ પરથી સંકલ્પના/ખ્યાલો/નિયમ પર આવવું (આગમનાત્મક અભિગમ અપનાવવો)
- દરેક પ્રકરણમાં આવતા જરૂરી પારિભાષિક શબ્દોની સમજ સ્પષ્ટ કરવા માટે જરૂર જણાય ત્યાં આકૃતિ/મોડેલ્સ/ચાર્ટ્સ/પ્રવૃત્તિઓ/પ્રયોગો/વિડીયો/એનિમેશનનું નિદર્શન કરવું.

ગુજરાત શૈક્ષણિક સંશોધન અને તાલીમ

પરિષદ

ગાંધીનગર

શૈક્ષણિક અભિમુખતા કાર્યક્રમ

વિષય : ગણિત

ધોરણ : 6 થી 8

- પ્રસ્તાવના

ગણિત આપણા સૌના રોજિંદા વ્યવહાર સાથે સીધી રીતે સંકળાયેલ હોય આપણા જીવનમાં તેનું ખુબ જ મહત્વ છે. એન.સી.ઈ.આર.ટી.ના ધોરણ-૧ થી ૮ ના ગણિતના ભાષાંતરિત પાઠ્યપુસ્તકોમાં વિદ્યાર્થીઓની વિચારશક્તિનું ગાણિતિકરણ કરવા માટેના પ્રયત્નો કરવામાં આવ્યા છે. વિચારશક્તિનું ગાણિતિકરણ એટલે વિદ્યાર્થીઓ તર્કપૂર્ણ વિચારે વિવેચન કરી શકે, નિરપેક્ષ વિચાર અને કલ્પના શક્તિનો વિકાસ, પેટર્નનું અવલોકન કરે, વ્યાપક બનાવે, પેટર્નનું વિસ્તૃતીકરણ કરે, વિવેચન કરી શકે, જુદા જુદા વિચારો માટે તર્કસંગત દલીલ કરે, કરેલ દલીલનું પાલન કરે અને દલીલમાં રહેલ ખામી પણ શોધી શકે.

આપણા વર્ગમાં ગણિત એક ક્રિયાત્મક અને ખોજના વિષય તરીકે ઉભરે અને વિદ્યાર્થીઓમાં ગણિત શીખવાનો આનંદ લઈ શકે, જ્ઞાનનું સર્જન કરે તે માટે ગણિતના દરેક પ્રકરણમાં પૂરતો અવકાશ પાઠ્યપુસ્તકમાં આપેલ છે. શિક્ષકે તેનો ઉપયોગ કરવાનો છે. ગણિતના સિદ્ધાંતો, સૂત્રોની તારવણી પૂરતા પ્રમાણમાં પહેલા ઉદાહરણો આપી, ઉદાહરણોના અવલોકન પરથી પેટર્ન આપી ઓળખી સામાન્યીકરણ કરી આગમનિક તર્ક Inductive Logic દ્વારા આપેલ છે. તેથી બાળકોને સીધા સૂત્રો આપવાને બદલે તે તારવે અને તેનો ઉપયોગ કરી દાખલા ગણે તે જરૂરી છે. વર્ગખંડ અભિમુખતાનો મુખ્ય હેતુ વિષયવસ્તુના નવા મુદ્દા શીખતા પહેલા તે મુદ્દાને અનુસંધાને જરૂરી પૂર્વજ્ઞાનના મુદ્દાઓનું પુનરાવર્તન કરાવવાનો છે પૂર્વજ્ઞાનરૂપી પાયો પાકો કરી તેની પર નવીન જ્ઞાનનું સર્જન કરવાનો છે

ગણિત એ ક્રમિક અને સાતત્યપૂર્ણ વિષય હોઈ કોઈપણ ધોરણના કોઈપણ એકમ સાથે અગાઉના ક્રમમાં સંકળાયેલ વિષયવસ્તુ સંબંધી સંકલ્પાઓ વિદ્યાર્થીઓમાં સ્પષ્ટ હોય તો અને તો જ તેઓ નવીન વિષયવસ્તુ સરળતાથી આત્મસાત કરી શકે છે. ગણિત ધોરણ-૬ થી ૮માં કેટલાંક સર્વ સામાન્ય મુદ્દાઓ

તારવી શકાય કે જેમાં વિદ્યાર્થીઓની સમજ જેટલી સમૃદ્ધ બને તેટલું વધુ આગળના ધોરણમાં ગણિત સારી રીતે કરી શકે. તેવા મુદ્દાઓ આપ તારવી શકશો.

સંખ્યાજ્ઞાન અંતર્ગત સંખ્યાગણો N,W,Z,Q,R, ગુણધર્મો, સંખ્યારેખા, અપૂર્ણાંક ચાર ક્રિયાઓ, ઘાત, ઘાતાંક, પાયાના ખ્યાલો, અને આકારો, અજ્ઞાત સંખ્યા બહુપટ્ટી સમીકરણ, વિસ્તરણ, અવયવ જેવા ગુણધર્મ સળંગ ધોરણ-૮માં તેમજ ધોરણ-૯ અને ૧૦ માં પણ સંકળાયેલ છે જેની વિશેષ ભાર આપી પુનરાવર્તન કરાવવું. ઘડિયા રોજિંદા વ્યવહાર માટે ખુબ જ મહત્વના હોઈ ૧ થી ૨૦ ઘડિયા પણ તૈયાર કરાવવા જરૂરી છે.

અહીં મોડ્યુલમાં કે વાઈઝ પુનરાવર્તનમુદ્દાઓ ફાળવી આપ્યા છે. મોડ્યુલમાં સુચિત પ્રવૃત્તિ નિર્દેશ માર્ગદર્શન અને સંદર્ભ માટે છે વિશેષ પ્રવૃત્તિ કે મહાવરો છે જે તમે ચોક્કસ કરાવી શકશો.

ધોરણ. ૬

દિવસ. ૧

- વિષયવસ્તુ:સંખ્યાજ્ઞાન
 - સંખ્યાવાંચન, સંખ્યાલેખન, નાની-મોટી સંખ્યા, સ્થાન કિંમત સંબંધિત પુનરાવર્તન વિદ્યાર્થીઓને કરાવવું.
 - એક લાખ સુધીની સંખ્યાઓના સંદર્ભે પ્રશ્નોત્તરી, ગણન, પ્રવૃત્તિ દ્વારા સંખ્યાજ્ઞાન સંદર્ભે ઉપરોક્ત સંકલ્પનાઓની સમજ સુદ્ઢ કરાવવી

દિવસ. ૨

- વિષયવસ્તુ:સરવાળા - બાદબાકી અને તે આધારિત કોયડા

○ સરવાળા : વઢીવાળા ચાર અંક અને બે ત્રણ સંખ્યાવાળા ઢાખલા ગણાવવા.

1. $૧૦૯૪ + ૧૮૧૨ + ૨૭૧ =$

2. $૨૦૫૦ + ૨૭૫ + ૩૦૦ =$

3. રમાએ ૮૦૦ રૂ.નો ડ્રેસ, ૪૦૦ રૂ.ના બુટ અને ૬૦ રૂ.ની નોટબુક ખરીઢી કુલ કેટલા રૂપિયાની ખરીઢી થઈ ?

○ બાઢબાકી : ચાર અંક કે પાંચ અંકની બે સંખ્યાઓની સાઢી અને ઢશકાવાળી બાઢબાકીનું પુરાવર્તન કરાવવું

1. $૨૭૦૮૭ - ૧૨૯૦૯ =$

2. $૮૭૬૫ - ૭૬૪૩ =$

3. ઁક ક્રિકેટરે અત્યાર સુઢીની ઢેસ્ટ મેચમાં ૭૨૫૦ રન બનાવ્યા ઁ. ૮૦૦૦ રન પૂરા કરવા માઢે તેણે કેટલા રનની જરૂર ઁ?

ઢિવસ. ૩

• વિષયવસ્તુ: ગુણાકાર આઢારિત કોચઢા

○ ગુણાકાર : ઘડિયા (૧ થી ૨૦) આઢારિત પલાખા પૂ ઁવા

○ ઁક, બે કે ત્રણ અંકની સંખ્યા સાથે ઁક સંખ્યા વઢે ગુણાકાર

1. $૨૭ \times ૭ =$

2. $૨૦૫ \times ૯ =$

3. $૪૭ \times ૨૩ =$

4. ૧કિલોગ્રામ પસ્તીનો ભાવ ૧૨ રૂપિયા ઁ. તો ૪૫ કિલોગ્રામ પસ્તી વેચતા કેટલા રૂપિયા મળે ?

ઢિવસ. ૪

• વિષયવસ્તુ: ભાગાકારને આઢારિત કોચઢા

○ ભાગાકાર : ત્રણ કે ચાર અંકની સંખ્યાના ૧ થી ૨૦ સુઢીની સંખ્યા વઢે ભાગાકાર કરવા

1. $2895 \div 99 =$

2. $288 \div 8 =$

3. $2020 \div 20 =$

4. ૫૭૬ પુસ્તકોને ખોખામાં મુકવાના છે જો એક ખોખામાં ૧૨ પુસ્તકો સમાઈ શકે તો કેટલા ખોખાની જરૂર પડે ?

દિવસ. ૫

• વિષયવસ્તુ: અવયવ અવયવી

- ધોરણ 5 પા.પુ. પાના.નં. ૮૯ની મ્યાઉંવાળી રમત તેમજ પાના નં. ૯૦ ની પાસાની રમત રમાડવી. તેમજ પાના નં. ૯૫ નું કોષ્ટક પૂર્ણ કરાવવું
- ઘડિયા આધારિત પલાખા પૂ છવા
- દા.ત. ૬ x ૭ કેટલા, ૧૨ x ૮ કેટલા
- ઘડિયા પરથી અવયવ અને અવયવીની સમજ આપવી.
- અવયવ પાડવાના દાખલા ગણાવવા.
 1. ૧૮ ના અવયવ પાડો
 2. ૨૪ ના અવયવ વૃક્ષ અલગઅલગ રીતે બનાવવા.

દિવસ. ૬

• વિષયવસ્તુ: અવયવ અવયવી

- અવયવી (સામાન્ય ગુણક) ની સંકલ્પના સ્પષ્ટ કરવી. ધોરણ-5ના પા.પુ.ના પાના નં. ૯૧ અને ૯૨ પરની પ્રવૃત્તિ કરાવવી
- ઘડિયા પરથી અવયવીની સમજ આપવી.
- દા.ત. 3 x ૭ = ૨૧ એ 3 અને ૭ નો ગુણક અવયવી છે.
- ગુણક (અવયવી)ના પ્રશ્નો મૌખિક પૂ છવા
 1. ૨ ના અવયવી(ગુણકો) જણાવો.
 2. ૧૫ ના અવયવી (ગુણક) જણાવો.

- સામાન્ય ગુણાંક (અવયવી) શોધવાના પ્રશ્નો પૂછવા
 1. ૨ અને ૩ ના સામાન્ય ગુણાંક ક્યાક્યા છે ?
 2. ૩ અને ૮ ના સામાન્ય ગુણાંક ક્યાક્યા છે ?
- સામાન્ય અવયવ માટે ગણિત ધોરણ-૫ ની પાના નં.૯૬ની પ્રવૃત્તિ કરાવવી
- સામાન્ય અવયવ માટેના પ્રશ્નો /દાખલા ગણાવવા
 1. ૧૮ અને ૨૪ ના સામાન્ય અવયવો ક્યા મળે ?
 2. ૧૮ અને ૨૦ ના સામાન્ય અવયવો જણાવો.

દિવસ. ૭

• વિષયવસ્તુ:અપૂર્ણાંક

- ધોરણ - ૪ ના પા.પુ. ના પાના નં.૧૦૧, ૧૦૨ પરની પ્રવૃત્તિ કરાવી અપૂર્ણાંકની સ્પષ્ટતા કરો.
- ધોરણ-૫ના પા.પુ.ના પાના નં.૫૭ પરની પ્રવૃત્તિ કરાવી અપૂર્ણાંકની સ્પષ્ટતા કરો.
- ધોરણ-૫ના પા.પુ.ના પાના.૬૦ પરની રમત રમાડવી.
- ધોરણ-૫ના પા.પુ.ના પાના નં. ૬૦ પરનો કોયડો વિદ્યાર્થીઓને વિચારવા હશે અને તે પ્રમાણે ભાગ પાડવાનું જણાવો

દિવસ. ૮

• વિષયવસ્તુ:સમ અપૂર્ણાંક

- સમ અપૂર્ણાંકની સમજ પ્રવૃત્તિ દ્વારા આપવી ધોરણ-૫ પાના નં.૬૨
- વિદ્યાર્થીઓ પાસે તેમની પોતાની અપૂર્ણાંક પેટીઓ તૈયાર કરાવી તેમા રંગ પૂરીને વિવિધ અપૂર્ણાંકની સરખામણી કરવા માટે પ્રેરીત કરવા(ધોરણ-૫ પાના નં.૬૪)
- અપૂર્ણાંકનો ઉપયોગ કરીનેરોજિંદા જીવનને લગતા વ્યક્તિય પ્રશ્નો કોયડા ઉકેલાવવા. (ધોરણ-૫ પાના નં. ૬૯ પરનું ઉદાહરણ સંદર્ભ તરીકે લેવું)
- અપૂર્ણાંકના સરવાળા અને ગુણાકાર આધારિત દાખલા ગણાવવા
 1. $2\frac{1}{2} \times 12$

2. $1\frac{1}{4} \times 16$

3. $1\frac{1}{4} \times 1\frac{1}{4}$

4. $3\frac{1}{4} \times 5\frac{1}{4}$

દિવસ. ૯

• વિષયવસ્તુ:પેટર્ન

- વિદ્યાર્થીઓ પાસે તેમની પોતાની પેટર્ન તૈયાર કરાવવી. (સંદર્ભ ૫ પાના નં. ૭૧)
- વિવિધ પેટર્ન શિક્ષક કા.પા. પર દોરીને બતાવે/જ્ઞાનકુંજ પ્રોજેક્ટ અંતર્ગત તૈયાર પેટર્ન બતાવે/નમૂના બતાવે
- અડધો આંટો ફેરવવો (90° ડિગ્રીએ પરિભ્રમણ)
- વિવિધ પ્રશ્નો પૂછી અડધો આંટો ફેરવવાથી મૂળ સ્થિતિ ક્યારે પ્રાપ્ત થાય તેવી સમજ આપવી. (ધોરણ-૮ પાના.નં. ૭૮, ૭૯)
ઉદા. અડધો આંટો ફેરવતા એની એ જ સંખ્યા મળે તેવી એક અંક બે અંકની સંખ્યા લખવી.
- $\frac{1}{4}$ આંટો ફેરવવો. (60° ડિગ્રીએ પરિભ્રમણ)
- કાગળની ફરકડી બનાવવાની પ્રવૃત્તિકરાવવી કાગળની ફરકડી બનાવી નિદર્શનકરવું તે પરથી $\frac{1}{4}$ આંટો ફેરવવું એટલે શું? તેની સમજ આપવી.
- ધોરણ :૫, પાના નં. ૮૨-૮૩ પરના મહાવરો (એ) અને (બી) કરાવવો.
- $\frac{1}{3}$ અને $\frac{1}{6}$ આંટો ફેરવવાથી જે આકારો પહેલા જેવા મૂળ આકારો જ દેખાય તેવા આકારો દોરાવવા. (સંદર્ભ ધોરણ-૫, પાના નં. ૮૦)

દિવસ. ૧૦

• વિષયવસ્તુ:પેટર્ન ફેરવો

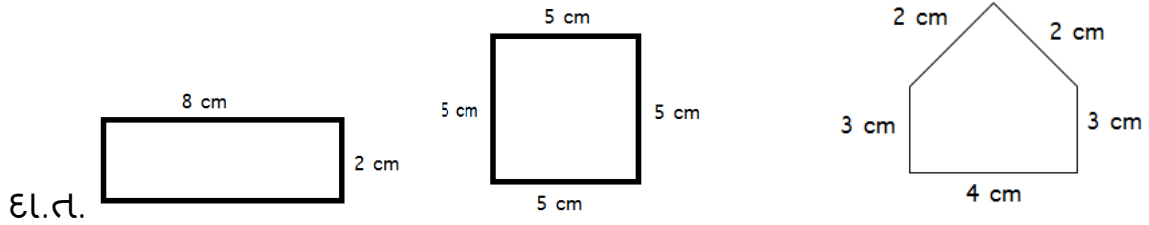
- ધોરણ-૫ના ગણિત પા.પુ. પાના નં. ૧૦૦, ૧૦૧ની પ્રવૃત્તિ કરાવવી
- પેટર્ન જુઓ : પેટર્ન ક્યા નિયમને આધારે છે તે નક્કી કરતા વિદ્યાર્થીઓને સમજાવવું.

- ધોરણ-5 ગણિત પાના નં.૧૦૩ પેટર્નના નિયમ અનુસાર તેના પરથી નિશાની કરી સુધારવાની પ્રવૃત્તિ કરાવવી.
- જાદુઈ ચોરસની રચના (ધોરણ-5 પાના નં.૧૦૩)
- ધોરણ-5 ગણિત પાના નં. ૧૦૪, ૧૦૫, ૧૦૬ પરની સંખ્યાઓનીવિશેષતાઓની ચર્ચા કરવી.
- સંખ્યાઓની પેટર્નને ઓળખી તેને વિસ્તૃત કરાવવી. (ધોરણ-5 પાના નં.૧૦૮)

દિવસ. ૧૧

• વિષયવસ્તુ:પરિમિતિ અને ક્ષેત્રફળ

- પરિમિતિ : ચોરસ, લંબચોરસ અને ત્રિકોણની પરિમિતિ એટલે શું ? તેની સમજ આપવી.
- વિવિધઆકૃતિઓ દોરી તેની પરિમિતિનું માપન કરાવવું
- આપેલ માપ પરથી આકૃતિઓની પરિમિતિ શોધવા જણાવવું.

- ક્ષેત્રફળ :આકૃતિનું ક્ષેત્રફળ એટલે શું ? તે પ્રવૃત્તિ દ્વારા સમજાવવું ધોરણ-5 પાનાં નં. ૧૪૬, ૧૪૭ પરની પ્રવૃત્તિ આધાર તરીકે લેવી
- ધોરણ-5 પાના નં. ૧૫૧ પરની માપન પ્રવૃત્તિ કરાવવી
- ક્ષેત્રફળના એકમો ચો.સેમી., ચો.મીટર, ચો.કિમી, એટલે કેટલું તેનાથી વિદ્યાર્થીઓને પરિચિત કરવા. જેથી આ એકમો પ્રમાણે કેટલું મોટું કે કેટલું નાનું તેની સમજ વિદ્યાર્થીઓમાં કેળવાય.
- ધોરણ-5 પાના.૧૫૬ પરની પક્ષી બચાવોવાળી પ્રવૃત્તિ હેઠળ મુકાયેલ પ્રશ્નોત્તરી સમજ આપી તેના જવાબ વિદ્યાર્થીઓ પાસેથી મેળવવા.

દિવસ. ૧૨

- વિષયવસ્તુ:કેટલું મોટું ? કેટલું ભારે (ગુંજાશ)
 - વિદ્યાર્થીઓ ઘન પદાર્થોનું કદ અંદાજથી અને અનૌપચારિક રીતે મેળવીને તુલના કરે તે માટેની વિવિધ પ્રવૃત્તિઓ ધોરણ-5 ગણિત પાના ૧૮૭ થી ૧૯૨ પર આપેલ છે. તે પૈકીની અથવા તેના જેવી બીજી પ્રવૃત્તિઓ દ્વારા કદની સમજ આપવી
 - ૧ મિલિ , ૧ લિટર એટલે કેટલું ? તેની સમજ સ્પષ્ટ કરો.
 - ૧ લિટર એટલે ૧૦૦૦ મિલિ સ્પષ્ટ કરાવવું.
 - વિવિધવસ્તુઓ અને તેનું કદ આશરે કેટલું થાય તેના અંદાજની પ્રવૃત્તિઓ કરાવવી. ધોરણ-5 પાના. નં. ૧૯૦
 - પાના નં. ૧૯૬ પરની કઈ પાઈપ વધારે વપરાશે તે પ્રવૃત્તિનું નિદર્શન કરી ક્યા એક સમાન પરિમિતિવાળા ક્યા ઘનાકારનું કદ વધુ થાય તે સંકલ્પા સ્પષ્ટ કરાવવી.
 - કિલોગ્રામ અને ગ્રામ વચ્ચેનો સંબંધ સમજાવે છે ધોરણ-5 પાના નં. ૨૦૦ પરના પ્રશ્નોના ઉત્તરો બાળકો પાસેથી મેળવવા.

દિવસ. ૧૩

- વિષયવસ્તુ:આકાર અને ખૂણા
 - દિવાસળીની મદદથી વિવિધ આકારો રચવાની પ્રવૃત્તિ કરાવવી (ધોરણ-5 પાના નં. ૧૬, ૧૭, ૧૮, ૧૯)
 - દિવાસળીના કોયડાઓ ઉકેલવા જણાવવું. દા.ત. ૬ દિવાસળીની મદદથી ૮ ત્રિકોણ બનાવો.
 - વિવિધ આકારમાં રહેલા ખૂણાઓના પ્રકાર વિશે સમજાવવું કાટકોણ, કાટકોણથી નાનો, કાટકોણથી મોટો
 - શરીર સાથેના ખૂણાની પ્રવૃત્તિ કરાવવી(પાના નં. ૧૨૩ ધોરણ-5 ગણિત)

દિવસ. ૧૪

- વિષયવસ્તુ:દિવાસળીનાખોખા દ્વારા કદની સમજ

- ધોરણ-5 ગણિત પાના નં.૧૯૧, ૧૯૨ પરની પ્રવૃત્તિઓ કરાવવી અને તે દ્વારા કોનું ઘનફળ કદ વધારે તેની સમજ સ્પષ્ટ કરવી.
- કાગળનો સમઘન બનાવવાની પ્રવૃત્તિ ધોરણ-5 પાના નં.૧૯૩ પર આપેલ છે તે કરાવવી.
- આપેલ માપના ખોખામાં કેટલા સમઘન સમાય તેને લગતા પ્રશ્નો ઉકેલાવવા આ માટે ધોરણ-5 ગણિત પાના નં. ૧૯૫ પરની વિગતોને ઉદાહરણ તરીકે લેવી.

દિવસ-૧૫

- વિષયવસ્તુ :વિવિધ પરિમાણો જેવા કે લંબાઈ, સમય, દળ (વજન), કદ, ક્ષેત્રફળના વિવિધ એકમો વચ્ચેનો સંબંધ
 - લંબાઈના એકમો : મિલિમીટર, સેન્ટીમીટર, અને મીટર એટલે કેટલું લાંબુ તેની સ્પષ્ટતા કરાવવી અને વિદ્યાર્થીઓને એકમો વચ્ચેનો સંબંધ સમજાવવો
 - જેમ કે, ૧ મીટર = ૧૦૦ સેન્ટીમીટર (એક મીટરના ૧૦૦ માં ભાગને સેન્ટીમીટર કહે છે.)
૧ સેમી. = ૧૦ મિલિમીટર (એક સેન્ટીમીટરના ૧૦ માં ભાગને મિલિમીટર કહે છે.)
 - સમયના એકમો : સેકન્ડ, મિનિટ, કલાક, દિવસ, મહિના અને વર્ષ વચ્ચેના પરસ્પર સંબંધો
 - ૧ વર્ષ = ૩૬૫ દિવસ ૧ માસ = ૩૦ દિવસ / ૩૧ દિવસ
 - ૧ કલાક = ૬૦ મિનિટ ૧ મિનિટ = ૬૦ સેકન્ડ
 - ૨૪ કલાક = ૧ દિવસ આ સંબંધિત પ્રશ્નોત્તરી કરી વિદ્યાર્થીઓને ખ્યાલો સ્પષ્ટ કરાવવા.
 - તે જ રીતે ૧ લિટર = ૧૦૦૦ મિલિ લિટરનો ખ્યાલ સમજાવવો.તે આધારિત રૂપાંતરણના દાખલા ગણાવવા
 - ૧ ચો. સેમી , ૧ ચો.મી. અને ૧ ચો.કિ.મી.એટલે શું તે પણ સ્પષ્ટ કરવું.
 - જેમકે, ૧ ચો.મીટર ૧૦૦૦૦ ચો.સેમી કેવી રીતે થાય તે પણ સમજાવવું.

ધોરણ-૭

દિવસ. ૧

• વિષયવસ્તુ :સંખ્યાજ્ઞાન

- સંખ્યા વાચન, સંખ્યા લેખન, સંખ્યા સરખામણી, સંખ્યા રચવી, સ્થાન કિંમત પ્રમાણે સંખ્યાઓનું વિસ્તરણ, મોટી સંખ્યાઓનો પરિચય
- ઉ.દા. સંખ્યા વાચો.
 1. 2,79,543
 2. 4,03,005
 3. 1,52,70,055
- અલ્પવિરામના ઉપયોગથી વાત સમજાવવી.
- સ્થાનકિંમત પ્રમાણે વિસ્તરણ :
 - $50,378 = 5 \times 10000 + 0 \times 1000 + 3 \times 100 + 7 \times 10 + 8 \times 1$
 - ધોરણ-૬ ગણિત ના પાના નં.૭ પરના બંને કોઠાનો મહાવરો કરાવવો
 - સંખ્યા બનાવો.
 - દા.ત. ૪,૫,૦,૭ અંકનો ઉપયોગ કરી ચાર અંકની સંખ્યાઓ બનાવો.
 - અંકોની અદલા બદલી
 - ૪૩૯૫ ના અંકોની અદલાબદલી કરતાં મળતી સંખ્યા લખો. જેવા પ્રશ્નો પૂછી વિદ્યાર્થીઓને મોટી કઈ ? તફાવત કેટલો ? જેવા પ્રશ્નો પૂછી વિદ્યાર્થીઓને ખ્યાલો સ્પષ્ટ કરાવવા.
 - મોટી સંખ્યાનો પરિચય : ધોરણ-૬ ગણિત પાના.૮ ને સંદર્ભ તરીકે લઈ એક કરોડ સુધીની સંખ્યાઓનો પરિચય આપવો.

દિવસ. ૨

• વિષયવસ્તુ :

- આતંરરાષ્ટ્રીય સંખ્યાલેખન પદ્ધતિ : સંખ્યાને અંકોમાં લખતી વખતે જમણી બાજુથી દર ત્રણ અંકો પછી અલ્પવિરામ આવે છે. પ્રથમ અલ્પવિરામ હજાર અને તેના પછીનું અલ્પવિરામ મિલિયન દર્શાવે છે.
- ઉદા. ૪૮,૭૦૧,૭૮૬ - અડતાલીસ મિલિયન સાતસો હજાર સાતસો છયાંસી
- આસન્ન મૂલ્ય : નજીકના દસનો અંદાજ, નજીકના સો નો અંદાજ, નજીકના હજારનો અંદાજ
- (પા.પુ.પા.૧૯ અને ૨૦ સંખ્યા ઉદાહરણ તરીકે લેવી.)
- રોમન અંક :

સંખ્યા	1	5	10	50	100	500	1000
રોમન અંક	I	V	X	L	C	D	M

- પાના નં.૨૫ ધોરણ-૬ ગણિત પર આવેલ રોમન અંકોમાં સંખ્યા લેખનના નિયમોની ચર્ચા કરી મહાવરો કરાવવો.

દિવસ-૩

- વિષયવસ્તુ : પૂર્ણસંખ્યાઓ, સંખ્યારેખા પર સંખ્યાઓનો સરવાળો બાદબાકી
 - સંખ્યારેખા પર ગુણાકાર
 - પૂર્ણસંખ્યા ગુણધર્મો
 - ગણિત ધોરણ-૬ પાના નં.૩૩ પર શૂન્ય દ્વારા ભાગાકારની સમજ આપવી.
 - પ્રવૃત્તિ: પાના નં.૩૬ ધોરણ-૬ ગણિતમાં આપેલ રમત રમાડવી.

દિવસ-૪

- વિષયવસ્તુ :
 - અવયવ અને અવયવી:
 - ધોરણ-૬ પાઠ્યપુસ્તક પાના.નં.૪૭ પરની રમત રમાડવી.

- નીચેની સંખ્યાના અવયવો લખો.
- (૧) ૩૫ (૨) ૨૮ (૩) ૧૮ (૪) ૩૦
- ૫, ૮ અને ૯ ના પ્રથમ પાંચ અવયવો લખો.
- ધડિયા ૧ થી ૧૫ સુધીના તૈયાર કરાવવા.
- અવિભાજ્યઅનેવિભાજ્ય સંખ્યાઓ :
 - ગણિત ધોરણ-૬ પાના નં.૫૨ પર આપેલ ઈરેટોસ્થેવિસની યાજ્ઞણીની મદદથી અવિભાજ્ય સંખ્યાની તારવણીની સમજ આપવી.
 - વિભાજ્યઅનેઅવિભાજ્ય સંખ્યાઓમાં વર્ગીકરણ કરાવવાના દાખલાઓનો મહાવરો કરાવવો.
- વિભાજ્યતાની યાવીઓ :
 - ધોરણ-૬ ગણિત સ્વા.૩.૩ નો દાખલા નં.૧ નો સંદર્ભ લઈ પુનરાવર્તન કરાવવું.
- ગુ.સા.અ અને લ.સા.અ :
 - ધોરણ-૬ ગણિત પાના નં. ૬૩, ૬૪ પર ના ઉદાહરણો જેવા બીજા ઉદાહરણો વિદ્યાર્થીઓને સમજાવી ગુ.સા.અ અને લ.સા.અ શોધવાના દાખલા ગણાવવા.
 - ગુ.સા.અ અને લ.સા.અ ના વિશિષ્ટ ઉદાહરણો ધોરણ-૬ ગણિત પાના નં ૬૫, ૬૬ પરથી સમજાવવા.

દિવસ- ૫

- વિષયવસ્તુ : બિંદુ, રેખાખંડ, રેખા, કિરણ
 - રેખાખંડ, રેખા અને કિરણ વચ્ચેનો ભેદ સ્પષ્ટ કરાવવો. \overline{AB} , \overrightarrow{AB} , \overleftrightarrow{AB} દર્શાવો.
 - $\overline{AB} = \overline{BA}$?, $\overrightarrow{AB} = \overrightarrow{BA}$?, $\overleftrightarrow{AB} = \overleftrightarrow{BA}$? આ પ્રશ્નો કરી સંકલ્પના સ્પષ્ટ કરાવવી.
 - બિંદુ, રેખાખંડ, કિરણ કે રેખાઆપણા રોજિંદા જીવનમાં કેવી રીતે સંકળાયેલ છે તેના ઉદાહરણ આપવા.

- સમાંતર રેખાઓ : ધોરણ-૬ ગણિત પાના ૭૨ અને ૭૩ પરના ઉદાહરણો દ્વારા સમાંતરત્વનોખ્યાલ આપવો.
- વક્ર અને તેના પ્રકારો : વક્ર એટલે શું ?, સીધી રેખા વક્ર છે ?, સાદા વક્રો અને સાદા ન હોય તેવા વક્રો એટલે શું ?, ખુલ્લા વક્રો અને બંધ વક્ર એટલે શું ?, બંધ વક્રના ભાગો કયા છે ? આ બધા ખ્યાલોઆકૃતિ દોરી સ્પષ્ટ કરાવવા.

દિવસ. ૬

- વિષયવસ્તુ : બહુકોણ
 - બહુકોણની સંકલ્પના સ્પષ્ટ કરાવવા માટે ૧ થી શરૂ કરી ૧, ૨, ૩, ૪, ૫, ૬, ૭..... અલગ અલગ સંખ્યામાં દિવાસળી લઈ તેની મદદથી બહુકોણ બનાવવાની પ્રવૃત્તિ કરાવવી.
 - કા.પા. પર આકૃતિઓ દોરી બહુકોણ અને બહુકોણ ન હોય તેની સ્પષ્ટતા કરવી.
 - બહુકોણની બાજુઓ, શિરોબિંદુઓ અને વિકર્ણો :
 - બહુકોણના શિરોબિંદુઓ, બાજુઓ અને વિકર્ણોની સ્પષ્ટતા આકૃતિ દોરી તબક્કાવાર સમજાવવી.
 - ત્રિકોણ, ચતુષ્કોણ, પંચકોણ, ષટ્કોણ, ક્રમશઃ લઈ શિરોબિંદુઓની બાજુઓ અને વિકર્ણો સમજાવવા.
 - ખૂણો ખૂણાની અંદરનો ભાગ અને ખૂણાના બહારના ભાગની સમજ આપવી
 - વર્તુળ : વર્તુળ, ચાપ, જીવા, ત્રિજ્યા, વ્યાસ, વૃતખંડ વર્તુળના અંદરનો ભાગ જેવી વિવિધ સંકલ્પનાઓ આકૃતિ દ્વારા અથવા ગોળાકાર (વર્તુળાકાર) કાર્ડશીટ લઈ વિદ્યાર્થીઓને સ્પષ્ટ કરાવવા.

દિવસ. ૭

- વિષયવસ્તુ :
 - રેખાખંડનું માપન રેખાખંડની સરખામણી
 - સંપૂર્ણ ખૂણો કોને કહેવાય

- $\frac{1}{4}, \frac{1}{2}, \frac{3}{4}, 1$ પરિભ્રમણ એટલે શું ? (ઘોરણ-૬ ગણિત પાના નં.૧૦ પરની આકૃતિઓ દ્વારા સમજાવવું)
- પ્રતિબિંબ કોણ એટલે શું ? તે સમજાવવું.
- કોણમાપક વડે ખૂણાનું માપન કરાવ્યું.
- લંબરેખાઓની સમજ આપવી

દિવસ. ૮

- વિષયવસ્તુ :
 - ત્રિકોણના બાજુઓના માપના આધારે વર્ગીકરણ : સમબાજુ ત્રિકોણ, સમદ્વિબાજુ અને વિષમબાજુ ત્રિકોણના નમૂનાઓ દ્વારા સમજાવવા.
 - ત્રિકોણના ખૂણાઓના માપના આધારે વર્ગીકરણ : ખૂણાના માપના આધારે લઘુકોણ ત્રિકોણ, કાટકોણ ત્રિકોણ, અને ગુરુકોણ ત્રિકોણની સમજ આપવી.
 - ત્રિપરિમાણિય આકારો : ઘન, લંબઘન, શંકુ, ગોળો, નળાકાર, પિરામીડ, વગેરેના ઉદાહરણ આપવા. ત્રિપરિમાણીય ઘનાકારોના સંદર્ભમાં ફલક (સપાટી), ધાર અને શિરોબિંદુઓની સમજ આપવી.
 - ઘોરણ-૬ ગણિત પાના નં.૧૧૧ પર આપેલ સ્વાધ્યાય પ.૯ ના બંને દાખલ ગણાવવા.

દિવસ. ૯

- વિષયવસ્તુ : અપૂર્ણાંક
 - અપૂર્ણાંક એટલે શું ? અપૂર્ણાંકનું લેખન, વાચન અને આકૃતિ દ્વારા અભિવ્યક્તિની સમજ આપવી. ઘોરણ-૬ ગણિતમાં પાના નં.૧૩૫ પર આપેલ રંગપૂ સ્ત્રીની પ્રવૃત્તિ કરાવવી.
 - શુદ્ધ અપૂર્ણાંક : અશુદ્ધ અપૂર્ણાંક સમ અપૂર્ણાંકની સમજ આપવી. ઘોરણ-૬ ગણિત પાના નં. ૧૪૪ પરનો કોઠો વિદ્યાર્થીઓ પાસે પૂર્ણ કરાવવો

- અપૂર્ણાંકનું અતિસંક્ષિપ્તરૂપ
- દા.ત. $\frac{36}{56}$ નું અતિ સંક્ષિપ્તરૂપ આપો.
- $\frac{36}{56} = \frac{9 \times 4}{14 \times 4} = \frac{9}{14}$
- સમચ્છેદી અને વિષમચ્છેદી અપૂર્ણાંકો:
- સંકલ્પના તેમજ તેમના સરવાળા બાદબાકીની સમજ સ્પષ્ટ કરાવવી.
- મિશ્ર અપૂર્ણાંકના સરવાળા બાદબાકી
- સરવાળો કરો : $4\frac{2}{3} + 3\frac{1}{4}$
- બાદબાકી કરો : $4\frac{2}{5} - 2\frac{1}{4}$

દિવસ-૧૦

- વિષયવસ્તુ : દશાંશસંખ્યાઓ
 - અપૂર્ણાંક સંખ્યાઓને દશાંશ સંખ્યામાં અને દશાંશ સંખ્યાને અપૂર્ણાંકમાં ફેરવવાના દાખલા ગણાવવા.
 - દશાંશ સંખ્યાઓની સરખામણીનો મહાવરો કરાવવો.
 - દશાંશ સંખ્યાઓના સરવાળા-બાદબાકીનો મહાવરો કરાવવો.
 - રોજિંદા જીવનમાં દશાંશનો ઉપયોગ કયાં કેવી રીતે થાય છે? તે સમજાવવું. જેમ કે લંબાઈ, દળ, નાણું, કદના માપનમાં દશાંશ સંખ્યાઓ વપરાય છે.

દિવસ. ૧૧

- વિષયવસ્તુ : બીજગણિત
- વર્ગાખંડ પ્રવૃત્તિ
 - શિક્ષકેવિદ્યાર્થીઓને ચલ સાથે અભિવ્યક્તિની સમજ આપી પ્રવૃત્તિ કરાવવી.
 - દા.ત. $2n, 5m, y+15, m-3$ વગેરે
 - આ ચલ સાથેની અભિવ્યક્તિ સરવાળા, બાદબાકી, ગુણાકાર અને ભાગાકાર જેવી ક્રિયાઓ સમજાવવી.
 - અભિવ્યક્તિશું દર્શાવે છે? તેની સ્પષ્ટતા કરવી?

અભિવ્યક્તિ શું દર્શાવે છે ?

m-7 mમાં 7 બાદ કરતાં

2x-3 2 નેxવડે ગુણી 3 બાદ કરતાં

- ધોરણ-૬ પેજ. નં.૨૩૫, ૨૩૮, ૨૩૯, ૨૪૧ આધારિત દાખલાની સમજ આપવી.
વધારાના દાખલા પ્રેક્ટીસ માટે વિદ્યાર્થીઓને આપવા.

દિવસ. ૧૨

- વિષયવસ્તુ :ગુણોત્તર અને પ્રમાણ
- વર્ગખંડ પ્રવૃત્તિ:
 - વિદ્યાર્થીઓને ગુણોત્તર વિશેની સમજ આપવી. બે જથ્થાઓની સરખામણી કેટલા ગણી પદમાં કરીએ છીએ આ સરખામણી ગુણોત્તર તરીકે ઓળખાય છે. સમજ જેમકે વિપુલનું વજન અને નિતુનાંવજનનો
ગુણોત્તર= $\frac{85 \text{ kg}}{51 \text{ kg}}$ =૫:૩ છે.
 - વર્ગમાં ૨૦ છોકરાઓ અને ૪૦ છોકરીઓ છે. છોકરાઓની કુલ સંખ્યા અને છોકરીઓની કુલ સંખ્યા ૫ સંખ્યાનો ગુણોત્તર કેટલો હશે ?
 - શિક્ષકેધોરણ-૬ પેજ.૨૫૨ ગુણોત્તરઆધારિત દાખલાની સમજ આપવી.
 - પ્રમાણ :જો બે ગુણોત્તર સરખા હોય તો આપણે કહીશું કે તેઓ પ્રમાણમાં છે.
 - દા.ત. 2:4 :: 60:120
 - ધોરણ-૬ પાના નં.૨૫૫, ૧૨.૨ માંથી જરૂરી સમજ આપવી.

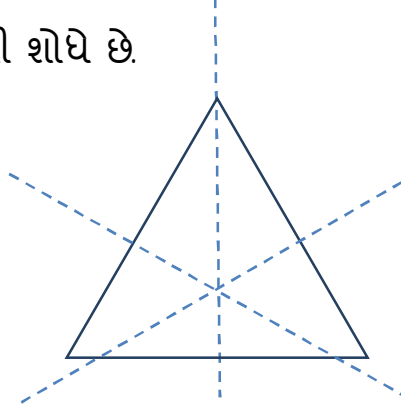
દિવસ. ૧૩

- વિષયવસ્તુ :સંમિતિ
- વર્ગખંડ પ્રક્રિયા :
 - શિક્ષકે વિદ્યાર્થીઓને સંમિતિવિશેની સમજ ઊંડાણપૂર્વક આપવી.

A E

- દા.ત.પાનાનં. ૨૬૭ આધારિતપ્રવૃત્તિ બાળકો પાસે કરાવવી. જેથી બાળકો આકાર માટે સંમિતિની રેખાઓની શોધે છે.
- દા.ત. સમબાજુ ત્રિકોણ

દિવસ. ૧૪.

- વિષયવસ્તુ :પ્રાયોગિક ભૂ મિતિ
- વર્ગખંડ પ્રક્રિયા :
 - પ્રાયોગિક ભૂ મિતિ માટે બાળકો પાસે માપપટ્ટી પરીકર, પેન્સિલ તેમજ કંપાસ પેટીના સાધનોની મદદથી,
 1. રેખાખંડદોરાવવા
 2. રેખા પરના બિંદુમાંથી તે રેખાને લંબ હોય તેવી રચના
 3. લંબ દ્વિભાજક
 4. વિશિષ્ટ માપવાળા ખૂણાની રચના $30^{\circ}, 45^{\circ}, 60^{\circ}, 75^{\circ}, 90^{\circ}, 120^{\circ}, 135^{\circ}, 180^{\circ}$ બાળકો પાસે કરાવવી.
 - વિદ્યાર્થીઓ કંપાસના સાધનોની મદદથી તેમનામાં રહેલી કૌશલ્યો ચોકસાઈતેમજ અવલોકન જેવી શક્તિવિકાસ થાય છે.

દિવસ. ૧૫

- વિષયવસ્તુ :પરિમિતિ અને ક્ષેત્રફળ :
 - પરિમિતિ એટલે શું ?નિયમિત અને અનિયમિત બંધ આકારોની પરિમિતિની સમજ આપવી.
 - ત્રિકોણ, ચોરસ, લંબચોરસ પરિમિતિના સૂત્રો ઉદાહરણોદ્વારા તારવવા.
 - ધોરણ-૬ પાના નં. ૨૧૩ સ્વાધ્યાય ૧૦.૧ના દાખલા નં.૧૬ની આકૃતિની પરિમિતિ શોધવા જણાવવું.
 - ક્ષેત્રફળ એટલે શું ? નિયમિત અને અનિયમિત આકારોના ક્ષેત્રફળ માપનનીપ્રવૃત્તિઓ કરાવવી.
 - ગણિત ધોરણ-૬ પાનાં.૨૧૬ સ્વા.૧૦.૨ દાખલા નં.૧માં આપેલઆકૃતિઓનું ક્ષેત્રફળ શોધવા વિદ્યાર્થીઓને જણાવવું.

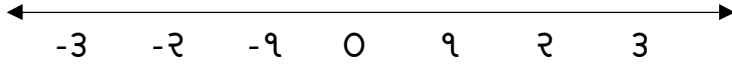
ધોરણ - ૮

દિવસ. ૧

- વિષયવસ્તુ:પૂર્ણાંકસંખ્યાઓ

• વર્ગખંડ પ્રક્રિયા :

- સંખ્યા રેખાની સમજૂતી આપવી.

- મેદાનમાં સંખ્યરેખા દોરાવીને પૂર્ણાંક સંખ્યક્ષા અંકકાર્ડ પહેરાવી સંખ્યરેખાની સંકલ્પના સ્પષ્ટ કરી શકાય.
- પૂર્ણાંક સંખ્યક્ષા સરવાળા બાદબાકીનો મહાવરો રમત-ગમત, મૂર્તવસ્તુઓ, ઉદાહરણ દ્વારા આપવો.
- દા.ત. મણકા પર +અને-ની નિશાની કરી નીચે જેવી પ્રવૃત્તિદ્વારા સરવાળા અને બાદબાકી શીખી શકાય.
- $-\$+\# = m \quad = -1$
- એન.સી.ઈ.આર.ટી.ગણિત પેટીમાં (-૧૦૪) થી (૧૦૪) સુધીની સંખ્યાનું અંકિત થયેલું એક બોર્ડ આપેલું છે. તેનો ઉપયોગ કરીને પાસાનો ઉપયોગ કરીને પૂર્ણાંક સંખ્યાના સરવાળા બાદબાકીનું દ્વિધિકરણ કરાવી શકાય.
- પૂર્ણાંક સંખ્યક્ષા ગુણાકારનો મહાવરો કરાવવો.
- દા.ત. $-3 \times 2 = -6$
 $3 \times -2 = -6$
- પૂર્ણાંક સંખ્યક્ષામાં બાળકોને સરવાળા, બાદબાકી, ગુણાકાર કરતી વખતે બાળકોને જવાબ ધન પૂર્ણાંક આવશે કે ઋણપૂર્ણાંક આવશે તેનો મહાવરાદ્વારા દ્વિધિકરણ કરાવવું.

દિવસ. ૨

- વિષયવસ્તુ: અપૂર્ણાંક અને દશાંશ સંખ્યઓ

• વર્ગખંડ પ્રક્રિયા :

- ૧) અપૂર્ણાંક સંખ્યાના સરવાળા, બાદબાકીનો મહાવરો આપવો. બાળકોને વિષમછેદી પૂર્ણાંકના સરવાળા માટે લસા.અ.શોધવાનો મહાવરો આપવો.

$$4\frac{3}{4} , \quad \frac{3}{2}\frac{1}{3}$$

- અપૂર્ણાંક સંખ્યા ગુણાકારનો મહાવરો આપવો.

$$7\frac{1}{2} \times 3\frac{2}{3} = \frac{15}{2} \times \frac{11}{3} = \frac{55}{2} = 27\frac{1}{2}$$

- અપૂર્ણાંક સંખ્યા સરવાળા-બાદબાકી અને ગુણાકારની પ્રવૃત્તિ પાઠ્યપુસ્તકમાં આપેલ છે તે પ્રમાણે કરવી.
- અપૂર્ણાંકના ભાગાકાર $12 \div \frac{1}{2}$ $8 \div \frac{4}{2}$ $\frac{6}{13} \div 7$
- રૂપિયા પૈસાનો ઉપયોગ કરીને રૂપાંતરણની પ્રવૃત્તિ કરાવવી.
- દા.ત. નવા વ્યાપાર રમત રમાડવી જ્યાં રૂપિયાનું પૈસામાં રૂપાંતર થાય અથવા પૈસાનું રૂપિયામાં રૂપાંતર થાય
- બેન્કમાંથી ૩ રૂપિયાના પૈસો મેળવો.
- પેટ્રોલના પૈસાને રૂપિયામાં ચૂકવો
- દશાંશ સંખ્યાનો ૧૦,૧૦૦ અને ૧૦૦૦ વડેના ગુણાકારનો મહાવરો આપવો.
- દશાંશ સંખ્યાનો ૧૦,૧૦૦ અને ૧૦૦૦ વડે ભાગાકારનો મહાવરો આપવા.

દિવસ. ૩

- વિષયવસ્તુ: માહિતીનું નિયમન
- વર્ગખંડ પ્રક્રિયા :
 - વિવિધ માહિતી બાળકો પાસે એકઠી કરાવો. મળેલ માહિતી ગોઠવો. મળેલ માહિતીના આધારે પ્રશ્નોતરી કરાવવી.
 - દા.ત. તમારા વર્ગખંડના છોકરા-છોકરીના વજનની માહિતી મેળવો. તેના આધારે પ્રશ્નોતરી પૂછો
 1. સૌથી વધુ વજન કોનું છે ?
 2. સૌથી ઓછું વજન કોનું છે ?
 3. કયાં કયાં વિદ્યાર્થીનું વજન સરખું છે?
 4. વર્ગખંડના વિદ્યાર્થીઓનું સરેરાશ વજન શોધો.

5. વિદ્યાર્થીના વજનનો વિસ્તાર શોધો.

- આવા ઘણા બધા ઉદાહરણ દ્વારા સરાસરી, મધ્યસ્થ અને બહુલકની માહિતીનો મહાવરો કરાવો.
- બાળકો પાસેવિવિધમાહિતી એકઠી કરાવી લંબ આલેખની રચના, દ્વિ-લંબ આલેખની રચના કરાવો.
- લંબ આલેખ સંબંધિત પ્રશ્નોતરી કરી આલેખ વાંચનની ટેવ પાડવી.

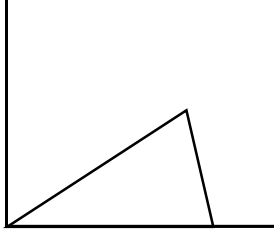
દિવસ-૪

- વિષયવસ્તુ:સાદા સમીકરણ
- વર્ગખંડ પ્રક્રિયા :
 - વિધાનોને સમીકરણ સ્વરૂપે લખવાનો મહાવરો આપવો. દા.ત.
 1. x ના ત્રણ ગણામાં ૧૫ ઉમેરતા તેનો સરવાળો ૪૦ મળે છે.
 2. એક સંખ્યાના ૯ ગણામાંથી ૧૩ બાદ કરતા ૬ મળે.
 - સમીકરણને વિધાન સ્વરૂપમાં ફેરવો
 1. $y - 5 = 9$
 2. $2x + 7 = -4$
 - સમીકરણ ઉકેલતી વખતે પ્રથમ પગલું કયું લેશું અને ત્યારબાદ સમીકરણ ઉકેલવાના પગથિયાની ચર્ચા અને મહાવરો કરાવો.
 - $8P - 4 = 28$
 - $8P - 4 + 4 = 28 + 4$ પ્રથમ પગલું - બંને બાજુ 4 ઉમેરતાં
 - $8P = 32$ બીજું પગલું - બંને બાજુ 8 વડે ભાગતાં
 - $P = 4$
 - આ પ્રમાણે સમીકરણના ઉકેલના પગથિયાનો મહાવરો કરાવવો.

દિવસ. ૫

- વિષયવસ્તુ:રેખા અને ખૂણા
- વર્ગખંડ પ્રક્રિયા :
 - રેખાખંડ, રેખા, કિરણ, ખૂણાની સમજૂતી આપવી

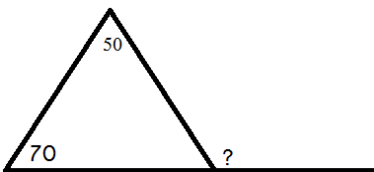
- પ્રવૃત્તિદ્વારા કોટિકોણની સમજ આપવી. રમત પણ રમાડી શકાય.
- વિવિધ ત્રિકોણ કે જે કોટિકોણની જોડની રચના કરતી હોય તેવા ત્રિકોણ પૈકી એક ત્રિકોણ કાટખૂણાની પાસે ગોઠવવા બીજો કયો ત્રિકોણ તે ખૂણામાં બંધ બેસતા થશે તે પ્રવૃત્તિદ્વારા ગોઠવે.

- આ ઉપરથી સાબિત કરી શકાય કે 30° નો કોટિકોણ 50° થાય.
- પૂરકકોણની સમજ અને ઉદાહરણોદ્વારા સંકલ્પના દઢ કરવી.
 1. 950° ના ખૂણાનો પૂરકકોણ
 2. 93° ના ખૂણાનો પૂરકકોણ
- રૈખિક જોડની સમજ ઉદાહરણ દ્વારા આપવી.
- અભિકોણ આકૃતિ દ્વારા સમજાવવા.
- રેખા અને તેની છેદિકાની મદદથી બનતા ખૂણાની જોડના પ્રકારની સમજૂતી આપવી. (પા.પુ.નં.૧૦૭ થી ૧૦૯)

દિવસ. ૬

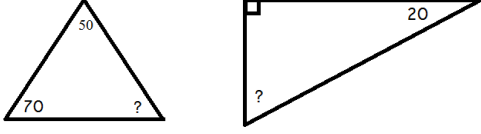
- વિષયવસ્તુ: ત્રિકોણ અને તેના ગુણધર્મો
- વર્ગખંડ પ્રક્રિયા :
 - ત્રિકોણની મધ્યગા અને ત્રિકોણના વેધની સમજૂતી આપવી.
 - બહિષ્કોણનું માપ કહો

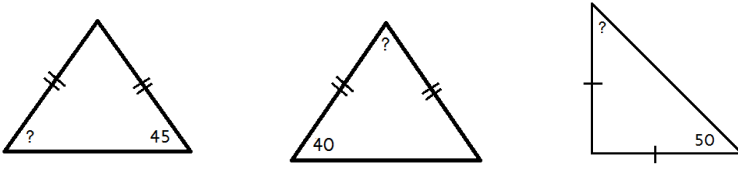
○ ત્રિકોણના ત્રણે ખૂણાના માપનો સરવાળો 180° થાય છે તે પ્રવૃત્તિદ્વારા સમજાવો.

(પા.પુ.પાના નં. ૧૧૯ની પ્રવૃત્તિ)

○ ત્રિકોણના ત્રીજા ખૂણાનું માપ શોધો.

○ સમદ્વિબાજુ ત્રિકોણના ખૂણાના માપ શોધાવવા

○ આપેલ માપ પ્રમાણેનો ત્રિકોણ શક્ય છે ?

1. ૨ સેમી, ૩ સેમી, ૫ સેમી

2. ૩ સેમી, ૬ સેમી, ૭ સેમી

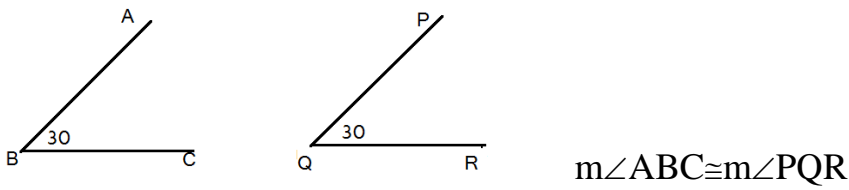
○ આવા દાખલાનો મહાવરા પ્રવૃત્તિદ્વારા કરાવવો.

દિવસ. ૭

• વિષયવસ્તુ: ત્રિકોણની એકરૂપતા

• વર્ગખંડ પ્રક્રિયા :

○ ખૂણાની એકરૂપતા ઉદાહરણદ્વારા સમજાવવી.

○ ત્રિકોણની એકરૂપતા માટેની શરતો પ્રવૃત્તિદ્વારા સમજાવવી.

બાબાબા

બાખૂબા

ખૂબાખૂ

કાકબા

પા.પુ.પાના નંબર ૧૩૮ થી ૧૩૭

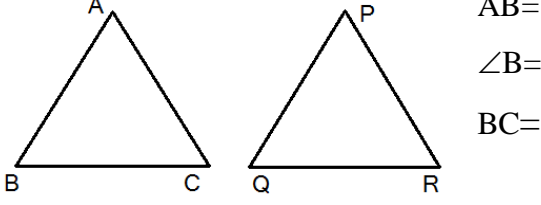
○ પક્ષ : $AC=DF$

$$AB=DE$$

$$DC=EF$$

આથી $ABC \cong DEF$ કઈ શરત લાગુ પડશે ?.....

- નીચેના બંને ત્રિકોણ એકરૂપ છે તો બાબૂ બા શરતનો ઉપયોગ કરવાનો હોય તો

દિવસ. ૮

- વિષયવસ્તુ: રાશિઓની તુલના
- વર્ગખંડ પ્રક્રિયા :
 - ગુણોત્તર: 2 અને 2:4 સમાન છે ?
 - રૂ ૫૦ નો ૫૦ પૈસા સાથે ગુણોત્તરશોધો.
 - ૪૦ કિગ્રા અને ૩૫૦ ગ્રામનો ગુણોત્તર શોધો.
 - ટકાવારીની સમજ પાના નંબર ૧૫૮-૧૫૯ પ્રમાણે આપવી. નીચે મુજબના દાખલા ગણવા આપવા
 1. $\frac{1}{3}$ ટકામાં ફેરવો.
 2. 0.75 ને ટકામાં ફેરવો.
 3. એક વર્ગમાં ૩૦ બાળકો છે તેમાંથી ૨૦ છોકરા છે તો વર્ગમાં કેટલા ટકા છોકરીઓ છે ?
 4. ૩૫૦ ના ૧૫% એટલે કેટલા ?
 - નફા ખોટની ટકા સ્વરૂપે સમજ આપવી. નીચેના ઉદાહરણ પ્રમાણે દાખલા ગણવા આપવા.
 1. એક વેપારી રૂ. ૪૫૦ માં બેગ ખરીદે છે. અને રૂ. ૫૦૦/- માં તેને વેચે છે. હવે દુકાનદાર મેળવેલ નફાની ટકાવારી શોધો.
 - સાદુ વ્યાજની સમજ આપી સાદુ વ્યાજ શોધવાના દાખલાના મહાવરા કરાવવા.

દિવસ-૯

- વિષયવસ્તુ:સંમેય સંખ્યાઓ
- વર્ગખંડ પ્રક્રિયા :
 - સંમેય સંખ્યાને એવી સંખ્યાના રૂપમાં વ્યાખ્યાયિત કરવામાં આવે છે કે $\frac{p}{q}$ ના રૂપમાં દર્શાવી શકાય. જ્યાં p અને q પૂર્ણાંક છે અને $q \neq 0$
 - પાંચ સમયે સંખ્યા લખો.
- $\frac{5}{4} = \frac{25}{16} = \frac{-15}{8}$
- $\frac{3}{5}$, $\frac{7}{8}$, $-\frac{9}{3}$, $\frac{7}{5}$, $\frac{8}{13}$, $\frac{12}{13}$, $\frac{9}{19}$ નું ઘન અને ઋણ સંમેય સંખ્યામાં રૂપાંતર કરો.
- $-\frac{3}{7}$ ને સંખ્યારેખા દોરી સંખ્યાનું નિરૂપણ કરો
- $\frac{-16}{20}$ અને $\frac{20}{25}$ એ સંમેય સંખ્યાઓ છે ?
- સંમેય સંખ્યાના ગુણાકારની સંકલ્પના/સમજ સંખ્યારેખા દ્વારા આપવી. (સમજ પાના નંબર ૧૮૭મુજબ આપવી)

દિવસ. ૧૦

- વિષયવસ્તુ: પ્રાયોગિક ભૂ મિતિ
- વર્ગખંડ પ્રક્રિયા :
 1. માપપટ્ટી અને પરિકરની બહાર આવેલા બિંદુમાંથી સમાંતર રેખા દોરવાની પ્રવૃત્તિ જૂથમાં કરાવવી
 2. ત્રિકોણની ત્રણ બાજુના માપ પરથી ત્રિકોણની રચના કરાવવી. (બાબાબા)
 3. ત્રિકોણના બે બાજુના માપ અને અંતર્ગત ખૂણાના માપ પરથી ખૂણાની રચના કરાવવી. (બાખૂ બા)
 4. ત્રિકોણની બે ખૂણા અને અંતર્ગત બાજુની લંબાઈ આપી હોય તેવા ત્રિકોણની રચના કરાવવી. (ખૂ બાખૂ)

5. ત્રિકોણની એક બાજુ અને કર્ણનું માપ આપેલું હોય તેવા કાટકોણ ત્રિકોણની રચના કરાવવી. (કાકબા)

- રચના શિખવતીવખતે બાળકો કઈ કઈ જગ્યાએ ભૂલ કરે છે તે જાણી ઉપચારાત્મક કાર્ય કરવું.

દિવસ. ૧૧

- વિષયવસ્તુ: પરિમિતિ અને ક્ષેત્રફળ
- વર્ગખંડ પ્રક્રિયા:
 - વિદ્યાર્થીઓને એક બંધ આકૃતિની સીમારેખાની લંબાઈ એ તેની પરિમિતિ છે જ્યારે તે આકૃતિએ સમતલમાં રોકેલી જગ્યાનું માપ એ તેનું ક્ષેત્રફળ છે.
 - દા.ત. ચોરસની પરિમિતિ = ૪ x બાજુનું માપ
 - લંબચોરસની પરિમિતિ = ૨ x (લં + પ)
 - ચોરસનું ક્ષેત્રફળ = બાજુ x બાજુ
 - લંબચોરસનું ક્ષેત્રફળ = લંબાઈ x પહોળાઈ
 - આધારિત પરિમિતિ સમજાવવી. તેમજ તેના ક્ષેત્રફળની સમજ આપી વિવિધ ઉદાહરણ સ્વરૂપે તેમજ પ્રવૃત્તિની રીતે સમજ પૂરી પાડવી
 - દા.ત. ચોરસની લંબાઈ = 5 સેમી
ચોરસની પરિમિતિ 4x બાજુ
 - 4x5સેમી = 20 સેમી
 - ક્ષેત્રફળ = બાજુ x બાજુ = ?
 - બાળકો રોજિંદા જીવનમાં સરળતાથી હદ, સીમા, પરિમિતિ, રોકેલી જગ્યા, ક્ષેત્રફળ વગેરે સમજશક્તિ, અવલોકન શક્તિ, વિચારશક્તિ સમજી શકે છે.

દિવસ. ૧૨

- વિષયવસ્તુ: બીજગણિતીય પદાવલિ
- વર્ગખંડ પ્રક્રિયા :

- વિદ્યાર્થીઓને પદાવલિના પદ, પદના અવયવ, સહગુણક વિશેની સમજ આપવી.
દા.ત. પદાવલિ. $4x-3y$
અવયવ સાથેનું પદ: $-3y$
- y સાથેનો સહગુણક: -3
- વિદ્યાર્થીઓને સજાતીય પદ અને વિજાતીય પદ વિશેની સમજ આપવી.
દા.ત. સજાતીય પદની જોડ : (A) $7x, -3x$ (B) $-5y^2, 100y^2$
વિજાતીય પદની જોડ : (A) $-3y, -3x$ (B) $27x^2, 27y^2$
- એકપદી, દ્વિપદી, ત્રિપદીની સમજ આપવી
એકપદી: $2x, -3y^2, 100z$
દ્વિપદી: $25x+27y, 31x^2+5y^2, 97y-80z^2$
ત્રિપદી: $25x-3y+97z^2, 18y^2-12z+25x$

દિવસ. ૧૩

- વિષયવસ્તુ: ઘાત અને ઘાતાંક
 - વર્ગખંડ પ્રક્રિયા :
 - વિદ્યાર્થીઓને આધાર અને ઘાતાંકની સમજ આપવી જેમકે,
 $10,000 = 10 \times 10 \times 10 \times 10 = 10^4$
જેમાં 10^4 માં 10 ને આધાર અને 4 ને ઘાતાંક કહે છે.
 10^4 એ 10,000 નું ઘાતાંકીય સ્વરૂપ છે.
 - $16000 = 2 \times 2 \times 2 \times 2 \times 2 \times 2 \times 2 \times 5 \times 5 \times 5 = 2^7 \times 5^3$
 - તેમજ વિદ્યાર્થીઓને ઘાતાંકના નિયમો
 1. સમાન આધારની ઘાતનો ગુણાકાર
 2. સરખા આધાર પર ઘાતાંકનો ભાગાકાર
 3. ઘાતનો ઘાતાંકવાળી સંખ્યાનો ભાગાકાર
સમજાવવાં.
- વિવિધ ઉદાહરણ પૂરા પાડીને

○ જેથી સાદુરૂપ આપતાં વિદ્યાર્થી સરળ રીતે સમજી શકે

○ દા.ત.

$$\frac{2 \times 3^4 \times 2^5}{9 \times 4^2} = \frac{2 \times 3^4 \times 2^5}{3^2 \times 2^{2^2}} = \frac{2 \times 3^4 \times 2^5}{3^2 \times 2^4} = \frac{3^{4-2} \times 2^{1+5-4}}{1} \\ = 3^2 \times 2^{6-4} = 3^2 \times 2^2 = 4 \times 9 = 36$$

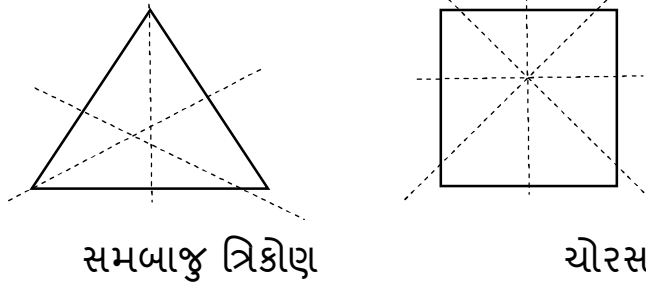
દિવસ. ૧૪

• વિષયવસ્તુ: સંમિતિ

• વર્ગખંડ પ્રક્રિયા :

○ વિદ્યાર્થીઓનેનિયમિત બહુકોણ આકૃતિ રેખાઓની સંમિતિ સમજાવવી.

○ દા.ત.

સમબાજુ ત્રિકોણ

ચોરસ

○ આવી વિવિધઆકૃતિના ઉદા.પૂ રા પાડીનેસંમિતિ રેખા વિશે સમજાવવું.

○ વિવિધઆકૃતિઓને અરીસા વડે અરીસાની રેખા તૂટક રેખાથી બીજો તેના જેવો જ ભાગ દર્શાવતા શીખવવું.

○

○ વિદ્યાર્થીઓને પરિભ્રમણીય સંમિતિ સમજાવવી(દા.ત.આકૃતિ ૧૪.૧૩ લેવી.)

○ આ રીતે ચોરસ, લંબચોરસ, સમબાજુચતુષ્કોણ, વર્તુળ, પરિભ્રમણ કેન્દ્ર, પરિભ્રમણનો ક્રમ, પરિભ્રમણ કોણ વિશેની સમજ આપવી.

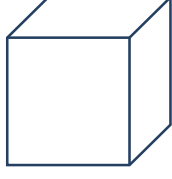
દિવસ. ૧૫

• વિષયવસ્તુ: ઘન આકારોનું પ્રત્યક્ષીકરણ

• વર્ગખંડ પ્રક્રિયા :

- શિક્ષકેવિદ્યાર્થીઓને ઘનાકારના ફલક, ધાર, શિરોબિંદુ વિશેની સમજ આપવી

દા.ત.

ફલક→૬, ધાર→૧૨, શિરોબિંદુ →૮

- વિદ્યાર્થીઓને તેવી જ રીતે અન્ય નેટ આકૃતિની સમજ આપવી. (પેજ નં. ૨૭૯, ૨૮૦)
- ઘનના જુદા જુદા ભાગોને જોવા (પાના નં. ૧૯૦) આધારિત વિવિધઉદા. પૂરા પાડીને સમજાવવા.

વિષય : ગણિત

ધોરણ : ૨ થી ૫

પ્રસ્તાવના :

વર્ગખંડ અભિમુખતા કાર્યક્રમનો મુખ્ય હેતુ વિદ્યાર્થીઓને અગાઉના ધોરણમાં શીખેલ વિષયની પાયાની સંકલ્પના/વિષયાવલ્લી યાદ કરાવવાનો છે. ગણિત વિષય ક્રમિક વિકાસ પામતો વિષય છે. જો એક સંકલ્પના સ્પષ્ટરૂપે ન વિકસી હોય તો તે આધારિત બીજી સંકલ્પના સમજવી અઘરી પડે છે. ત્યારે શિક્ષકે બાળકના પૂર્વજ્ઞાન સ્વરૂપે આવી સંકલ્પના ચકાસવી પડે છે. આ માટે ગણિત વિષય બાળક સરળતાથી હસતાં રમતાં શીખે તે અગત્યનું છે. આ માટે વર્ગખંડ અભિમુખતા કાર્યક્રમની અગત્યતા વધી જાય છે.

• શિક્ષક માટે સામાન્ય સૂચન :

- આ કાર્યક્રમ દિવસ પ્રમાણે વર્ગખંડમાં ફાળવેલ સમય પ્રમાણે કરવો.
- દિવસ પ્રમાણે સંકલ્પના આપેલ છે. સંકલ્પના મુજબ વર્ગખંડની પ્રવૃત્તિ અહીં નમૂનારૂપ આપેલ છે. આ સિવાયની બીજી પ્રવૃત્તિ શિક્ષક કરાવી શકે છે.
- પ્રવૃત્તિ કે મહાવરાના અંતે બાળકનું નિદાન અને મૂલ્યાંકન કરવાનું રહેશે. બાળકમાં કઈ સંકલ્પના નબળી છે કે અસ્પષ્ટ છે તે જાણીને વિવિધ રીતે ઉપચાર કરી સંકલ્પના સ્પષ્ટ થાય તેવા પ્રયત્ન કરવાના રહેશે.
- જૂથ કાર્ય, સમૂહ કાર્ય, માટે વિવિધ શૈક્ષણિક સાધનો, શૈક્ષણિક વસ્તુઓ (મૂર્ત વસ્તુઓ પહેલેથી તૈયાર કરી ઉપયોગ કરવો.)
- ઘડિયા ગાન, પલાખા સમૂહમાં વર્ગખંડ કે પ્રાર્થના સંમેલનમાં કરવા.

ધોરણ-૨ ગણિત

દિવસ. ૧

- વિષયવસ્તુ : અંદર - બહાર, નાનું - મોટું, ઉપર - નીચે, નજીક - દૂર

• વર્ગખંડની પ્રવૃત્તિ :

- વર્ગખંડ કે શાળામાં ઉપલબ્ધ સાધનો કે મૂર્તવસ્તુઓનો ઉપયોગ કરીને ઉપરોક્ત વિષયવસ્તુને લગતા પ્રશ્નો પૂછવા.

દા.ત. મોટી પેન્સીલ કઈ છે ?

- વિવિધ ચિત્રોના સંદર્ભમાં સરખામણી કરાવવી.
- વર્ગખંડની અંદર-બહારને લગતા પ્રશ્નો જેવા કે ચંપલ કયાં છે ? વર્ગખંડની અંદર કે બહાર ?
- શાળા મેદાનમાં જઈને નજીક-દૂરની પ્રશ્નોત્તરી કરવી.

ઉપરોક્ત પ્રશ્નો જેવા વિવિધ પ્રશ્નોની રચના શિક્ષકે કરી બાળકોને જગ્યા, સ્થાન વગેરેની સમજ દઢ કરાવવી.

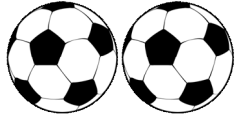
દિવસ. ૨

- વિષયવસ્તુ: આકાર, ગબડવું - સરકવું.
- વર્ગખંડની પ્રવૃત્તિ:
 - વિવિધ આકારો બાળકને જૂથમાં આપીને સરખા દેખાતા આકારોની જોડ બનાવવાની પ્રવૃત્તિ કરાવવી.
 - વર્ગખંડમાં નાની લપસણીની રચના કરી વિવિધ મૂર્ત વસ્તુઓ આપીને કઈ વસ્તુ સરકે છે કઈ વસ્તુ ગબડે છે? તે પ્રમાણે પ્રવૃત્તિ કરાવવી. દા.ત. દડો ગબડશે કે સરકશે ? રૂપિયાનો સિક્કો ગબડશે કે સરકશે ? (બંને જવાબો સ્વીકારવા, કારણ પૂછવું)
 - વિવિધ આકારોમાં રંગપૂર્તિ કરાવવી.

દિવસ. ૩

- વિષયવસ્તુ: ૨ થી ૯ સુધીની સંખ્યા
- વર્ગખંડની પ્રવૃત્તિ:
 - ૧ થી ૯ સંખ્યાનો સમાવેશ થતો હોય તેવું બાળગીત, અભિનયગીત ગવડાવવું.
 - ૧ થી ૯ સુધીની મૂર્ત વસ્તુ લઈને ગણતરી કરવી. તે અંકનું લેખન કરાવવું.
દા.ત. ○ ○ ○ = ૩ અથવા ○ ○ ○ ○ ○ = ૫
 - સૂચના પ્રમાણે મૂર્ત વસ્તુ ઉપાડવી. દા.ત. પાંચ દડા લાવો. નવ પેન મૂકો.
 - વધારે ઓછી વસ્તુના જૂથ બનાવી ગણતરી કરીને બતાવે. દા.ત. પાંચ પેન અને સાત પેન્સિલમાં વધારે કઈ છે ?
 - તરત પહેલાની સંખ્યા લખાવવી.
દા.ત. (૧) ૧,, (૨) ૫, ૬,, (૩) ૪,, ૬

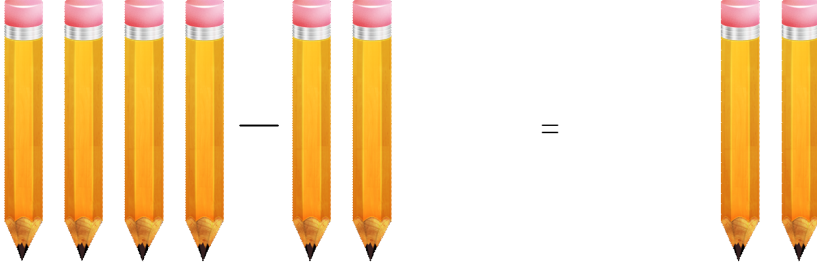
દિવસ. ૪

- વિષયવસ્તુ: સરવાળો - ચિત્ર દ્વારા, અંક દ્વારા
- વર્ગખંડની પ્રવૃત્તિ:
 - સૌ પ્રથમ ચિત્ર બતાવી / મૂર્ત વસ્તુ બતાવી સરવાળા પુછવા. આ માટે બાળકોના નાના નાના જૂથ બનાવી કાર્ય કરવું.
દા.ત. + =
૩ બોલ + ૨ બોલ = બોલ
 - ઉપરોક્ત સરવાળાના મહાવરા વખતે મૌખિક પ્રશ્નો પૂછી બાળકોની સરવાળાની સંકલ્પના દઢ કરવી.
દા.ત. ○ ○ + ○ ○ ○ ○ =
૨ + ૪ = ૬
 - આડા ઉભા સરવાળા માટે શરૂઆતમાં મૂર્તવસ્તુનો ઉપયોગ કરાવવો ત્યારબાદ મૂર્તવસ્તુ વગર સરવાળાની સંકલ્પના દઢ કરાવવી.

દિવસ. ૫

- વિષયવસ્તુ: બાદબાકી - ચિત્ર દ્વારા બાદબાકી/મૂર્તવસ્તુ દ્વારા અંકની બાદબાકી
- વર્ગખંડની પ્રવૃત્તિ:

- ચિત્ર કે મૂર્ત વસ્તુઓ બતાવીને બાદબાકી પૂછવી.
દા.ત. ૪ પેનમાંથી ૩ પેન જાય તો કેટલી પેન વધી ?

- જ્યાં સુધી બાળકોમાં બાદબાકી દઢ ન થાય ત્યાં સુધી મૂર્ત વસ્તુની મદદથી અંકની બાદબાકી પૂછવી.

દા.ત. $4 - 2 = 2$ [○○○○○○○○] $\begin{array}{r} 4 \\ -2 \\ \hline 2 \end{array}$ $6 - 3 = 3$ [○○○○○○○○] $\begin{array}{r} 6 \\ -3 \\ \hline 3 \end{array}$

દિવસ. ૬

- વિષયવસ્તુ: દસથી વીસ સુધીનું સંખ્યાજ્ઞાન

- વર્ગખંડની પ્રવૃત્તિ:

- મૂર્ત વસ્તુના ૧૦-૧૦ ના જૂથ બનાવવાની પ્રવૃત્તિ જૂથમાં આપવી.

○○○○○○○○○○○○○○ =

○○○○○○
○○○○○○

- ત્યારબાદ ૧૦ નું એક જૂથ + ૧ = કેટલા થાય તેવી પ્રવૃત્તિથી ૧૦ થી ૨૦ નું સંખ્યાજ્ઞાન દઢ કરાવવું.

દા.ત. $10 + 1 = 11$

○○○○○○ + ○ =

○○○○○○
○○○○○○

 ○

$10 + 2 = 12$

○○○○○○ + ○○ =

○○○○○○
○○○○○○

 ○○

- ઉપરોક્ત પ્રવૃત્તિ મૂર્ત વસ્તુ આપીને બાળકો પાસે નાના નાના જૂથમાં કરાવવી.

- એકમ અને દશકની સમજૂતી આપવી.

દશક	એકમ
૧	૨

 = ૧૨

- ખૂટતી સંખ્યા, આગળની સંખ્યા, પછીની સંખ્યા મહાવરો આપવો.

દા.ત.

૧૦	૧૧		૧૩	
----	----	--	----	--

	૧૪		૧૬		૧૮
--	----	--	----	--	----

- ૧૨, ……………, ૧૪ ૧૫, ……………, ૧૭ ૧૮, ……………, ૨૦

- , ૧૫ , ૧૮ , ૨૩ , ૧૧
- ૧૭, ૧૪, ૧૬, ૧૯,
- સૌથી નાની સંખ્યા પર ગોળ ૦ કરો : ૧૧, ૧૫, ૧૪
- સૌથી મોટી સંખ્યા પર ગોળ ૦ કરો : ૧૮, ૧૭, ૧૯, ૧૦

દિવસ. ૭

• વિષયવસ્તુ: સરવાળા અને બાદબાકી (વ્યવહારુ કોયડા)

- (૧) સૌ પ્રથમ બે અંકના એક અંક સાથે સરવાળો તથા બાદબાકીનો મહાવરો કરો.

૧૫	૧૭	૧૩	૧૮	૧૬	૧૦	૧૪	૧૮	૧૯	૧૬	૧૫	૧૮
<u>+૪</u>	<u>+૩</u>	<u>+૨</u>	<u>+૯</u>	<u>+૮</u>	<u>+૦</u>	<u>-૨</u>	<u>-૩</u>	<u>-૯</u>	<u>-૯</u>	<u>-૭</u>	<u>-૦</u>

- (૨) વ્યવહારુ નાના નાના કોયડા (મૌખિક, લેખિત)

દા.ત. મીરા પાસે ૩ કેળા છે. સોનુ પાસે ૨ કેળા છે. બંને પાસે મળીને કુલ કેટલા કેળા થાય ?

મહમદ પાસે ૧૩ ફૂલ હતા તેમાંથી ૭ ફૂલ મુક્યા તો કેટલા ફૂલ વધ્યા ?

- વ્યવહારુ કોયડા કરાવતી વખતે બાળકોને કોયડો શું કહેવા માંગે છે તે સ્પષ્ટીકરણ જરૂર પડે આપવું અને પ્રશ્નોત્તરી કરવી.

દા.ત. મીરા પાસે કેટલા કેળાં છે ?

સોનું પાસે કેટલા કેળાં છે ?

બંને પાસે મળીને કુલ કેળા કેટલા છે ?

દિવસ. ૮

• વિષયવસ્તુ: સમય

• વર્ગખંડની પ્રવૃત્તિ:

- વર્ગખંડમાં બાળકોની દીનચર્યાને લગતા પ્રશ્નો પૂછવાં.

દા.ત. સવારે કઈ-કઈ પ્રવૃત્તિ કરો છો ? સાંજે કઈ કઈ પ્રવૃત્તિ કરો છો ?

- ચિત્ર બતાવીને કઈ પ્રવૃત્તિ સવારે અને કઈ પ્રવૃત્તિ સાંજે કરીએ છીએ તે પૂછવું.

- બાળકના જૂથમાં પ્રવૃત્તિના ચિત્ર અથવા બાળકોના અભિનય કરાવીને પ્રવૃત્તિનો સવારથી સાંજના ક્રમમાં ગોઠવવાની પ્રવૃત્તિ કરાવવી.

- કઈ પ્રવૃત્તિ કરતા સમય ઓછો અને કઈ પ્રવૃત્તિ કરતા સમય વધારે લાગે છે તે ચિત્રો પ્રશ્નોત્તરી દ્વારા પૂછવું.

દા.ત. જમતા સમય વધારે લાગે છે કે બ્રશ કરતાં ?

દિવસ. ૯

• વિષયવસ્તુ: માપન (સરખામણી)

• વર્ગખંડની પ્રવૃત્તિ:

- વર્ગખંડમાં અલગ અલગ મૂર્તવસ્તુઓ/ચિત્રો દ્વારા લાંબુ-ટૂંકું, સૌથી લાંબુ-સૌથી ટૂંકું, ઉંચું-નીચું, જાડું-પાતળું, ભારે-દુબળું વગેરે પ્રશ્નોત્તરી કરવી.

- ચઢતા ક્રમમાં ચિત્રો ગોઠવવા. ચિત્રોની પસંદગી કરવી. પ્રવૃત્તિ કરાવવી.
- ચિત્ર બતાવી નાની પેન્સિલ કઈ છે ? તે પૂછવું.
- ચિત્ર બતાવી મોટી પેન્સિલ કઈ છે? તે પૂછવું.
- વર્ગખંડની વસ્તુને વેંત/ડગલા/પગલા વડે મપાય તેવી પ્રવૃત્તિ કરાવવી. અંદાજ સાચો ખોટો સમજ આપવી.

- ઉપરાક્ત બોલને ચડતા ક્રમમાં ગોઠવો.
- વર્ગખંડમાં રહેલ વસ્તુને બતાવી ભારે-હલકી વસ્તુની પ્રશ્નોત્તરી કરાવવી.
- વિવિધ સરખામણી પરથી પ્રથમ મૂર્ત વસ્તુ દ્વારા ત્યાર બાદ મૌખિક જવાબ આપે તેવો મહાવરો કરાવવો.

દિવસ. ૧૦

- વિષયવસ્તુ: એકવીસથી પચાસ

- વર્ગખંડની પ્રવૃત્તિ:

- દિવાસળીના જૂથ બનાવી છૂટી દિવાસળી ઉમેરીને ૨૧ થી ૫૦ નું સંખ્યાજ્ઞાન દઢ કરાવવું.

$$\begin{array}{|c|c|c|c|c|} \hline \bigcirc & \bigcirc & \bigcirc & \bigcirc & \bigcirc \\ \hline \bigcirc & \bigcirc & \bigcirc & \bigcirc & \bigcirc \\ \hline \end{array} + \begin{array}{|c|c|c|c|c|} \hline \bigcirc & \bigcirc & \bigcirc & \bigcirc & \bigcirc \\ \hline \bigcirc & \bigcirc & \bigcirc & \bigcirc & \bigcirc \\ \hline \end{array} + \bigcirc\bigcirc = ૨૨$$

- અહીં અલગ-અલગ મૂર્ત વસ્તુ લઈ અલગ-અલગ પ્રવૃત્તિ બાળકો પાસે કરાવીને સંખ્યાજ્ઞાન દઢ કરાવવું.

- ચિત્રો બતાવીને સંખ્યા લખાવવાની પ્રવૃત્તિ કરાવવી. દા.ત.

$$\begin{array}{c} \bigcirc \bigcirc \bigcirc \bigcirc \bigcirc \\ \bigcirc \bigcirc \bigcirc \bigcirc \bigcirc \\ \bigcirc \bigcirc \end{array} + \begin{array}{c} \bigcirc \bigcirc \bigcirc \bigcirc \bigcirc \\ \bigcirc \bigcirc \bigcirc \bigcirc \bigcirc \\ \bigcirc \bigcirc \end{array} + \bigcirc = 21$$

$$\text{દશક} - 2 + \text{એકમ} - 1 = \text{કુલ } 21$$

- ખૂટતી સંખ્યા, આગળ પાછળની સંખ્યા, વચ્ચેની સંખ્યાનો મહાવરો આવવો.

દા.ત.	૨૫		૨૭		૨૯
	૩૦			૩૩	
		૩૬			૩૯
	૪૦				૪૪

○ ૨૫,, ૨૭

○, ૫૦

○ ૨૯,

○ ૩૯,, ૪૧

○, ૩૪

○ ૩૧,

દિવસ. ૧૧

- વિષયવસ્તુ: પેટર્ન

- વર્ગખંડની પ્રવૃત્તિ: અંક પેટર્ન

અલગ અલગ ચિત્રોને ક્રમમાં ગોઠવી ખૂટતું ચિત્ર દોરવાની પ્રવૃત્તિ

દા.ત.	△	▽	△	▽			
-------	---	---	---	---	--	--	--

↑	↗	→	↘			
---	---	---	---	--	--	--

(૨) ખૂટતા અંકો લખો.

૨	૪	૬			
---	---	---	--	--	--

૫	૧૦	૧૫				
---	----	----	--	--	--	--

બાળકો પેટર્નને ઓળખે અને ખૂટતી માહિતી પૂર્ણ કરે તે હેતુથી પેટર્નના મહાવરા આપવા.

દિવસ. ૧૨

- વિષયવસ્તુ: ૫૧ થી ૭૦ નું સંખ્યાજ્ઞાન
- વર્ગખંડની પ્રવૃત્તિ:
 - બાળકો પાસે દિવાસળી, મોતી, વગેરે ૧૦-૧૦ ના જૂથ બનાવી ને ૫૧ થી ૭૦ નું સંખ્યાજ્ઞાન સમજાવવું.

દા.ત. ૭ દસના જૂથ અને ૬ છુટી

દશક	એકમ		
૭	૬	=	૭૬

દિવસ. ૧૩

- વિષયવસ્તુ: ૭૧ થી ૧૦૦ નું સંખ્યાજ્ઞાન
- વર્ગખંડની પ્રવૃત્તિ:
 - અલગ-અલગ જૂથ બનાવી ૭૧ થી ૧૦૦ નું સંખ્યા જ્ઞાન આપવું.
 - ખૂટતી સંખ્યા, આગળની, ત્યાર પછીની, વચ્ચેની સંખ્યા, મહાવરો આપવો.

દા.ત.

૭૧		૭૩				૭૭			૮૦
૮૧					૮૬				
૯૧							૯૮		

દિવસ. ૧૪

- વિષયવસ્તુ: નાણું
- વર્ગખંડની પ્રવૃત્તિ:
 - ભારતીય ચલણી સિક્કા અને નોટનો પરિચય કરાવી પ્રશ્નોત્તરી પૂછવી.
 - (૧) આ કેટલા રૂપિયાનો સિક્કા છે ?
 - (૨) આવા બે સિક્કા ભેગા કરતા કુલ કેટલી કિંમત થાય ?
 - (૩) આ નોટ કેટલા રૂપિયાની છે ?
 - ૧ રૂપિયો, ૨ રૂપિયા, ૫ રૂપિયાની મદદથી આપેલી કિંમત બનવવાની પ્રવૃત્તિ કરાવવી.

દા.ત. ૩ રૂપિયા બનાવો = ૧ રૂપિયો + ૧ રૂપિયો + ૧ રૂપિયો

$$= ૨ રૂપિયા + ૧ રૂપિયો$$

$$૫ રૂપિયા બનાવો = ૧ રૂપિયો + ૧ રૂપિયો + ૧ રૂપિયો + ૧ રૂપિયો + ૧ રૂપિયો$$

$$= ૨ રૂપિયા + ૨ રૂપિયા + ૧ રૂપિયો$$

$$= ૧ રૂપિયો + ૧ રૂપિયો + ૧ રૂપિયો + ૨ રૂપિયા$$

આવી રીતે ૬, ૭, ૮, ૯ રૂપિયા બનાવવાની પ્રવૃત્તિ આપવી.

દિવસ. ૧૫

● વિષયવસ્તુ: સંખ્યાજ્ઞાન (સંખ્યારચના, સંખ્યા લેખન, વાંચન, નાની મોટી સંખ્યા), માહિતીનું આલેખન

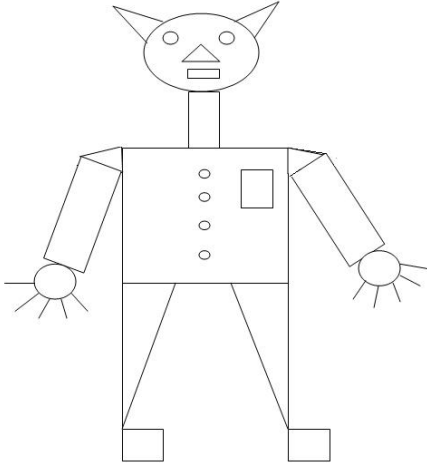
● વર્ગખંડની પ્રવૃત્તિ:

○ વસ્તુની ગણતરી કરાવીને સંખ્યા લખાવો. દા.ત. શાળામાં કુલ કેટલા ઝાડ છે ?

- બાળકોની સંખ્યા શબ્દોમાં લખો.
- તમારા વર્ગખંડમાં છોકરીની સંખ્યા વધારે કે છોકરાની ?
- એક કેળાની કિંમત રૂ. ૨ હોય તો ૫ કેળાની કિંમત કેટલી છે ?
- ૩૫ માં કેટલા દશક છે ?
- ૧૯ કેરીમાંથી ૧૨ કેરી બાળકોને વહેંચતા કેટલી કેરી વધે ?

○ ચિત્રો બતાવીને ચિત્રમાં સંખ્યા કેટલી છે તેવા પ્રશ્નો પૂછવા.

દા.ત.

△ = _____

□ = _____

◻ = _____

○ = _____

○ નામની યાદી તૈયાર કરાવીને તે ઉપરથી વિદ્યાર્થીના નામમાં સૌથી વધુ અક્ષર કયા નામમાં આવે છે ?

○ બે અક્ષરવાળા કેટલા નામ ? ત્રણ અક્ષર વાળા કેટલા નામ ?

○ ઉપરોક્ત પ્રવૃત્તિ બાળકને સંખ્યાજ્ઞાન દૃષ્ટિકરણ અને બાળકો મેળવેલ સંખ્યાજ્ઞાનનો ઉપયોગ રોજિંદા જીવન વ્યવહારમાં કરે તે હેતુથી પ્રવૃત્તિ કરાવવી.

ધોરણ-૩

દિવસ. ૧

- વિષયવસ્તુ: આકારની ઓળખ, સંખ્યા જ્ઞાન
- વર્ગખંડની પ્રવૃત્તિ:
 - શું લાભું છે ? શું ગોળ છે ? તે રમત વિદ્યાર્થીઓને બે જૂથમાં રમાડવી (પાના નં. ૧, ૨)
 - ઉપરોક્ત પ્રવૃત્તિથી બાળકોની અનુમાન શક્તિ વિકસે અને બાળકો અલગ અલગ આકારની ઓળખ અને લક્ષણોથી પરિચિત થાય તે હેતુથી પ્રવૃત્તિ કરાવવી.
 - વિદ્યાર્થીની સમક્ષ બોર્ડ પર સંખ્યા લખવી. ૫છી વંચાવવી. દા.ત. ૩૯, ૫૧, ૬૮, ૯૯
 - વિદ્યાર્થીની સંખ્યા લખાવવી. દા.ત. ૩૫, ૬૯, ૭૫
 - ઉપરોક્ત પ્રવૃત્તિ સંખ્યા લેખન વાંચન દ્વારા વિદ્યાર્થીઓનું ૧ થી ૧૦૦ સુધીની સંખ્યાનું લેખન વાંચન તરફ અભિમુખ કરી ઉપચારાત્મક કાર્ય કરાવવું.

દિવસ. ૨

- વિષયવસ્તુ: આકારની ઓળખ, સંખ્યા જ્ઞાન
- વર્ગખંડની પ્રવૃત્તિ:
 - ચોરસ, ત્રિકોણ, ગોળ આકારમાં રંગ પૂરાવવાની પ્રવૃત્તિ કરાવવી.
 - વિદ્યાર્થીઓને સંખ્યા લખાવવી. આ પ્રવૃત્તિ નાના-નાના જૂથ કે સમૂહમાં કરાવવી.
 - દા.ત. ૯૭, ૫૭, ૩૯, ૫૬
 - બોર્ડ પર સંખ્યા લખીને નાની મોટી સંખ્યા પૂછવી.
 - દા.ત. ૩૫ અને ૩૮ માં મોટી સંખ્યા પર પસંદ કરો
 - વચ્ચેની સંખ્યા પૂછવી.
 - દા.ત. ૩૯,, ૪૧
 - આગળ પાછળની સંખ્યા પૂછવી. દા.ત., ૪૬ ૫૬,
 - ઉપરોક્ત પ્રવૃત્તિ દ્વારા બાળકો આકાર ઓળખે અને આકૃતિ દોરે તેવા હેતુ સાથે પ્રવૃત્તિ કરાવવી. પ્રવૃત્તિ નાની-મોટી સંખ્યા, વચ્ચેની સંખ્યા, આગળ-પાછળની સંખ્યાથી અભિમુખ થાય તેવી રીતે પ્રવૃત્તિ કરાવવી.

દિવસ. ૩

- વિષયવસ્તુ: સંખ્યાજ્ઞાનના જૂથ બનાવવા
- વર્ગખંડની પ્રવૃત્તિ:

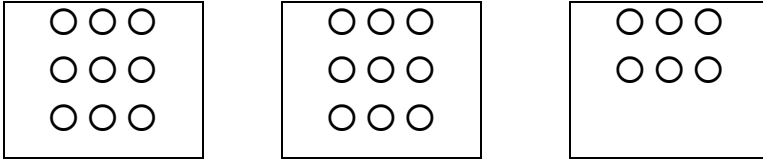
- મૂર્ત વસ્તુઓને ઉપયોગ કરીને ૩, ૪ અને ૫ ના જૂથ બનાવવાની પ્રવૃત્તિ વર્ગખંડના નાના-નાના જૂથ પાડીને કરાવવી અને પ્રશ્નો પૂછવા.

- કુલ કેટલા જૂથ છે ?
- આ જૂથ બનાવવા કેટલી વસ્તુ જોઈએ ?
- વધુ જૂથ બનાવવા કેટલી વસ્તુ જોઈએ ?
દા.ત. બે-બે ના પાંચ જૂથ બનાવવા ૧૦ વસ્તુ જોઈએ તો આવા ૧૫ જૂથ બનાવવા કેટલી વસ્તુ જોઈએ ?
- ઉપરોક્ત પ્રવૃત્તિ જૂથ બનાવતા શીખીને ઝડપથી ગણતરી કરી શકે તેવા હેતુ અને ઘડિયા રચનાના હેતુ સાથે કરાવવી.

દિવસ. ૪

- વિષયવસ્તુ: સંખ્યાઓની જૂથ રચના, સંખ્યા જ્ઞાન
- વર્ગખંડની પ્રવૃત્તિ:
 - મૂર્ત વસ્તુઓનો ઉપયોગ કરીને ૧૦-૧૦ ના જૂથ બનાવવાની પ્રવૃત્તિ કરાવવી.

- ઉપરોક્ત પ્રવૃત્તિ બાદ દિવસ-૩ પ્રમાણેના પ્રશ્નો પૂછવા.
- વર્ગખંડમાં વિદ્યાર્થીઓને પલાખા પૂછવા.
દા.ત. $૨ \times ૪ = ?$, $૩ \times ૪ = ?$, $૫ \times ૫ = ?$

દિવસ. ૫ અને ૬

- વિષયવસ્તુ: સંખ્યાજ્ઞાન(એકમદશક), સ્થાનિક કિંમત
- વર્ગખંડની પ્રવૃત્તિ:
 - વિદ્યાર્થીઓને સંખ્યાકાર્ડ બતાવીને એકમ કેટલા છે અને દશક કેટલા છે તે પૂછવું.
 - દા.ત. ૪૫ માં દસ કેટલા છે ?
 - ૩૯ માં એકમ કેટલા છે ?
 - ૩૧ બનાવવામાં કેટલા દસક અને કેટલા છુટા જોશે ?
 - સ્થાનકિંમત માટે વિદ્યાર્થીઓને આગળ સમજાવ્યા બાદ ૪૫ માં કેટલા દસ છે ? તેના પરથી ૪ ની સ્થાનકિંમત અને ૪૫ માં કેટલા છુટા છે તેના પરથી ૫ ની સ્થાનકિંમતની સમજ આપવી.
 - ઉપરોક્ત પ્રવૃત્તિ આધારિત પ્રવૃત્તિ વિદ્યાર્થીઓ પાસે કરાવી તેઓ એકમ, દશક, સંખ્યાજ્ઞાન તેમજ સ્થાનકિંમત સમજે તે રીતે અભિમુખ કરી હેતુ આધારિત પ્રવૃત્તિ કરાવવી.

દિવસ. ૭

- વિષયવસ્તુ: સરવાળા
- વર્ગખંડ પ્રવૃત્તિ:

- શિક્ષકે વિદ્યાર્થીઓને સરવાળા પાના નં. ૭૭, ૭૮, ૮૦, ૮૧ સરવાળા કરાવવા.
- દા.ત. $૧૬ + ૭ = \dots\dots\dots$ $૧૮ + ૧૫ = \dots\dots\dots$
 $૧૬ + \dots\dots\dots = ૨૧$ $\dots\dots\dots + ૫ = ૧૭$
- ઉપરોક્ત ક્રિયાઓ દ્વારા વિદ્યાર્થીઓ ગાણિતિક સરવાળાની ક્રિયા કરે તે હેતુથી તેમને અભિમુખ કરવા.

દિવસ. ૮

- વિષયવસ્તુ: સરવાળા (મૌખિક સરવાળા)
- વર્ગખંડ પ્રવૃત્તિ:
 - શિક્ષકે વિદ્યાર્થીઓને પાના નં. ૮૧ આધારિત રમત કરાવી મૌખિક સરવાળા કરાવવા.
 - દા.ત. $૭ + ૫ + ૩ = \dots\dots\dots$ $૫ + ૧ + ૪ = ૧૦$
 $\dots\dots\dots + ૬ + ૧૦ = ૨૦$
 - ઉપરોક્ત રમત દ્વારા વિદ્યાર્થીઓને તેમની તર્કશક્તિ વધુ વિકસિત થાય તે હેતુથી તેમને અભિમુખ કરાવવા.

દિવસ. ૯

- વિષયવસ્તુ: બાદબાકી
- વર્ગખંડ પ્રવૃત્તિ:
 - વિદ્યાર્થીઓને એક અંકની એક અંક સાથે, બે એકની બે અંક સાથે બાદબાકી કરાવવી તેમજ વધુ પુનરાવર્તન કરાવવું.
 - દા.ત.

$\begin{array}{r} ૫ \\ - ૪ \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} ૧૮ \\ - ૬ \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} ૫૨ \\ - ૮ \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} ૫૮ \\ - ૧૨ \\ \hline \end{array}$	$\begin{array}{r} ૯૨ \\ - ૩૪ \\ \hline \end{array}$
---	--	--	---	---
 - વિદ્યાર્થીઓને ઉપરોક્ત ગાણિતિક બાદબાકીની ક્રિયા કરે તે હેતુથી તેમને અભિમુખ કરવા.

દિવસ. ૧૦

- વિષયવસ્તુ: મૌખિક બાદબાકી
- વર્ગખંડ પ્રવૃત્તિ:
 - વિદ્યાર્થીઓને પ્રવૃત્તિ દ્વારા રમત કરાવી તેમને મૌખિક બાદબાકી કરી શકે તેવું કરાવવું.
 - દા.ત. ૪ ચોક છે. તેમાંથી એક ચોક વપરાય તો કેટલા ચોક વધે ?
 - આવી અન્ય રમત દ્વારા વિદ્યાર્થીઓને તેમની તર્કશક્તિ વધુ વિકસિત થાય તે હેતુથી તેમને અભિમુખ કરાવવા.

દિવસ. ૧૧

- વિષયવસ્તુ: વ્યાવહારિક કોયડા - સરવાળા
- વર્ગખંડની પ્રવૃત્તિ:
 - શિક્ષકે વિદ્યાર્થીઓને ધો. ૨, પાના નં. ૧૦, ૯૮, ૯૯ આધારિત જેવી સરવાળા વ્યાવહારિક ક્રિયાઓ સમજાવવી.
 - દા.ત. હેમાની પાસે ૨૩ ફળ હતા. તેણે ૧૫ ફળ ખાધા. તેની પાસે કેટલા ફળ વધ્યાં ?

- ઉપરોક્ત વ્યાવહારિક કોયડા(સરવાળા)થી વિદ્યાર્થીઓ રોજંદા જીવનમાં ઝડપથી ગણતરી તેમજ સરળ બનાવવા તે હેતુથી તેમને અભિમુખ કરવા.

દિવસ. ૧૨

- વિષયવસ્તુ: વ્યાવહારિક કોયડા - બાદબાકી
- વર્ગખંડની પ્રવૃત્તિ:
 - શિક્ષકે વિદ્યાર્થીઓને ધોરણ-૨ પાના નં. ૧૦૨, ૧૦૩, ૧૧૬, ૧૧૮ આધારિત બાદબાકીની સમજ કેળવી તેમને દાખલા વધુ કરાવી તેમને પુનરાવર્તન કરાવવું.
 - દા.ત. ભાવના પાસે ૧૨ બંગડીઓ છે. તેમાંથી ૭ બંગડીઓ તૂટી ગઈ છે. તો હવે તેની પાસે કેટલી બંગડીઓ રહી હશે?

દિવસ. ૧૩

- વિષયવસ્તુ: પેટર્ન -આકાર (રંગપૂર્ણ)
- વર્ગખંડની પ્રવૃત્તિ:
 - શિક્ષકે વિદ્યાર્થીઓને પાના નં. ૩૨, ૩૪ પર રહેલી વિવિધ આકારની પેટર્નની ઓળખ આપી પેટર્ન સમજાવવી તેમજ તેમા રહેલા આકાર વિશે પણ ઓળખ કરાવવી.
 - આવી વિવિધ આકારની પેટર્નમાં રંગપૂરણી પ્રવૃત્તિ કરાવવી.
 - આવી વિવિધ માહિતી સમજાવી બાળકો નિરીક્ષણ, અવલોકન, પૃથક્કરણ, સંક્ષેપીકરણ જેવી શક્તિઓ વિકસિત થાય તે હેતુથી તેમને અભિમુખ કરવા.
 - બાળકો પેટર્ન ઓળખવામાં પ્રોત્સાહિત થાય છે તેમજ તેની તર્કશક્તિ વિકસિત થાય છે.

દિવસ. ૧૪

- વિષયવસ્તુ: પેટર્ન (સંખ્યા)
- વર્ગખંડની પ્રવૃત્તિ:
 - શિક્ષકે વિદ્યાર્થીઓને પાના નં. ૩૫, ૩૬, ૩૭ જેવી સંખ્યા આધારિત પેટર્ન કરાવવી. વિદ્યાર્થીઓને આવી સંખ્યા પેટર્નના વધુ મહાવરા કરાવવા.
 - દા.ત. ૩, ૮, ૧૩, ૧૮,,,,
 - ૧૦૦, ૮૦, ૮૦,,,,
 - બાળકો પેટર્ન ઓળખવામાં પ્રોત્સાહિત થાય છે તેમજ તેમની વિચારશક્તિ, તર્કશક્તિ વિકસિત થાય છે.

દિવસ. ૧૫

- વિષયવસ્તુ: માહિતીનું વિશ્લેષણ
- વર્ગખંડ પ્રવૃત્તિ:
 - શિક્ષકે વિદ્યાર્થીઓને ધોરણ-૨ પેજ.નં. ૧૨૫, ૧૨૬, ૧૨૭ ની સમજ આપી આવી વિવિધ પ્રવૃત્તિ કરાવી માહિતીનું વિશ્લેષણ સમજાવવું.
 - દા.ત. વર્ગખંડમાં રહેલા બાળકોને પ્રશ્નોત્તરી કરવી. જેમ કે,

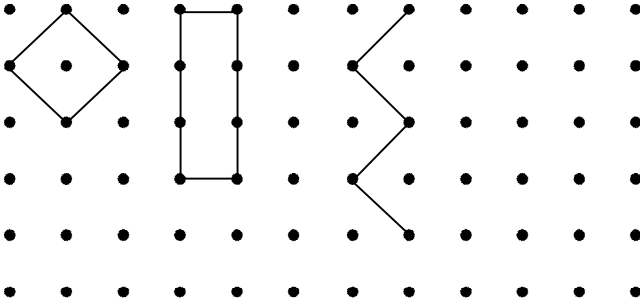
- ક્રિકેટ રમત કોને ગમે છે ?
- ખોખો રમત કોને ગમે છે ?
- વોલીબોલ રમત કોને ગમે છે ? વગેરે

ધોરણ-૪

દિવસ. ૧

- વિષયવસ્તુ : આકારની ઓળખ, ત્રિપરિમાણિય વસ્તુઓનું દ્વિપરિમાણિય ચિત્રોનાં આલેખન
- વર્ગખંડ પ્રવૃત્તિ:

- ટપકા જોડીને ચોરસ, ત્રિકોણ અથવા સીધી લીટીથી દોરાતા આકાર દોરાવવા.

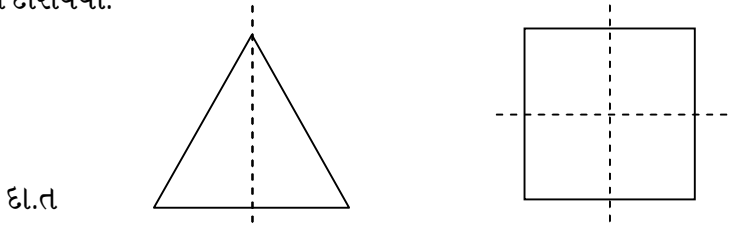
દા.ત. કેટલીક વસ્તુઓના મથાળાના ચિત્રો દોરવા આપવા.

- દા.ત. ડસ્તર બતાવી તેને ઉપરથી જોતા તે કેવું દેખાશે તે દોરો.
- ઉપરોક્ત પ્રવૃત્તિના આધારે આકાર અને સપ્રમાણતાની સમજ વિકસાવવાનો હેતુ સમાયેલ છે.
- પ્રવૃત્તિ-૨માં ત્રિપરિમાણિય વસ્તુઓને દ્વિપરિમાણિય ચિત્રોમાં કેવી રીતે દર્શાવી શકાય ? અથવા દ્વિપરિમાણિય ચિત્ર પરથી દ્વિપરિમાણિય વસ્તુનું અનુમાન કરી શકાય તે માટે છે.

દિવસ. ૨

- વિષયવસ્તુ : દર્પણમાં અડધો ભાગ, સંખ્યાજ્ઞાન
- વર્ગખંડની પ્રવૃત્તિ:

(૧) વિવિધ આકૃતિઓ બતાવીને દરેક ચિત્રનો અડધો ભાગ દર્પણમાં બરાબર તેના જેવો જ દેખાય તેવી ટપકાંવાળી રેખા દોરાવવી.

દા.ત (૨) સંખ્યાલેખન અને વાંચન કરાવવું.

દા.ત. ૧૧૨, ૧૩૨, ૮૮, ૫૩૩ જેવી સંખ્યા બતાવવી અને તેનું વાંચન વિદ્યાર્થી પાસે કરાવવું.

- (૩) ૧૩૯, ૧૪૯, ૧૦૫ વગેરે જગ્યા બોલવી વિદ્યાર્થીને આવી સંખ્યા લખવાનું કહેવું.
- ઉપરોક્ત પ્રવૃત્તિ (૧) માં મીરર ઈમેજની સંકલ્પના સમજે તે હેતુથી પ્રવૃત્તિ કરાવવી.
 - પ્રવૃત્તિ (૨) અને (૩) ૧ અને ૧૦૦૦ સુધીની સંખ્યાનું સંખ્યા વાંચન, લેખનન હેતુ સાથે કરાવવી.

દિવસ. ૩

- વિષયવસ્તુ: સંખ્યાજ્ઞાન (વાંચન, લેખન, નાની-મોટી સંખ્યા)
- વર્ગખંડ પ્રવૃત્તિ:
 - ૧ થી ૧૦૦૦ સુધીની સંખ્યાનું વાંચન, લેખન કરાવવું.
 - ૧ થી ૧૦૦૦ સુધીની સંખ્યામાં નાની સંખ્યા, મોટી સંખ્યા, આગળની સંખ્યા, પછીની સંખ્યાઓના પ્રશ્નો પૂછવા.
 1. દા.ત. ૧૩૯ અને ૨૪૯ માં મોટી સંખ્યા ફરતે \square કરો.
 2. ૩૯૫ ની તરત પછીની સંખ્યા કઈ?
 3. ૫૩૯, ૫૪૧
 - ઉપરોક્ત પ્રવૃત્તિનો હેતુ ૧ થી ૧૦૦૦ સુધીના સંખ્યાજ્ઞાનની ઓળખ, લેખન, નાની, મોટી, વચ્ચેની સંખ્યાની સમજ વિકસાવવાનો છે.

દિવસ. ૪

- વિષયવસ્તુ: સંખ્યાજ્ઞાન (ઓળખ, લેખન, નાની મોટી સંખ્યા), સ્થાન કિંમત
- વર્ગખંડ ની પ્રવૃત્તિ:
 - ૧ થી ૧૦૦૦ સુધીની સંખ્યાનું વાંચન, લેખન કરાવવું.
 - સંખ્યાની સરખામણી સંબંધિત પ્રશ્નો પૂછવા.
 1. રમેશે ૯૯ રૂ. પૂર્ણ કર્યા તેને સદી કરવા કેટલા રૂ.ની જરૂર પડશે?
 2. ૧૫૨ રૂપિયા એટલે ૫૦-૫૦ ની કેટલી નોટ? અને સિક્કા?
 3. કોહલીએ ૧૪૯ રૂ. કર્યા, ધોનીએ ૧૩૦ રૂ. કર્યા, ધોની કેટલા રૂ. કરે તો કોહલી કેટલા રૂ. થયા?
 - ૧ થી ૧૦૦૦ સુધીની સંખ્યાની સ્થાનકિંમત પૂછવી.
 1. ૩૫૮ માં કેટલા સો?
 2. ૬૫ માં કેટલા દસ?

દિવસ. ૫

- વિષયવસ્તુ: ૧૦-૧૦ ના જૂથ
- વર્ગખંડની પ્રવૃત્તિ:
 - વિદ્યાર્થીઓના જૂથ પાડીને ૧૦-૧૦ ઉમેરવાની રમત રમાડવી.

દા.ત. સામે-સામે વિદ્યાર્થી બેસીને વારાફરતી ૧૦-૧૦ ઉમેરીને સંખ્યા બોલશે. ૧૦-૨૦-૩૦-૪૦-
 - એક વિદ્યાર્થી ૧૨૦ બોલશે સામે બેઠેલ વિદ્યાર્થી ૧૩૦ બોલશે. આ રીતે આગળ વધશે.
 - વિદ્યાર્થીઓ પાસે ૧૦-૧૦ સંખ્યા ઉમેરીને લખવાનો મહાવરો
 - ઉપરોક્ત પ્રવૃત્તિના આધારે ૧૦-૧૦ ની ગણતરીના કૌશલ્યનો વિકાસ કરાવવાનો છે.

દિવસ. ૬

- વિષયવસ્તુ: પેટર્ન (નંબર પેટર્ન)
- વર્ગખંડની પ્રવૃત્તિ:

(૧) મૌખિક ગણિત : શિક્ષક બાળકોને જે સંખ્યા કહેશે તે સંખ્યામાં ૨- ૨ ઉમેરીને સંખ્યા બોલશે.

○ દા.ત. શિક્ષક કહેશે. ૧૨ → વિદ્યાર્થી કહેશે ૧૪

ત્રણ ઉમેરવાનું કહે તો, શિક્ષક કહેશે. ૧૫ → વિદ્યાર્થી કહેશે ૧૮

○ આવી રીતે ૪, ૫, ૬, ૧૦, ૨૦ ઉમેરવાની સંખ્યાની પ્રવૃત્તિ શિક્ષક વર્ગખંડમાં કરાવી શકાય.

○ પેટર્ન પૂર્ણ કરો.

1. ૧૦૫, ૧૦૭, ૧૦૯,,,,

2. ૩૬૮, ૩૬૬, ૩૬૪,,,,

3. ૫૬૦, ૫૭૦, ૫૮૯,,,,

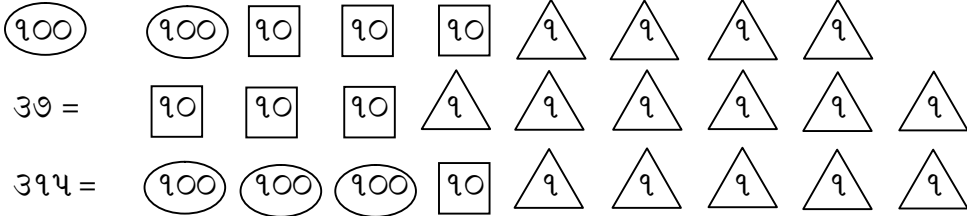
○ ઉપરોક્ત પ્રવૃત્તિ અંકની પેટર્નની સમજ વિકસે અને પેટર્ન પૂર્ણ કરવાનું કૌશલ્ય વિકસે તે હેતુથી કરાવવી.

દિવસ. ૭

- વિષયવસ્તુ: સંખ્યાજ્ઞાન (સંખ્યા રચના)
- વર્ગખંડ પ્રવૃત્તિ:

○ (૧) એકમ, દશક અને સો ના કાર્ડ તૈયાર કરીને જૂથમાં સંખ્યા રચના કાર્ડની રચના કરાવવી.

○ દા.ત. નીચે જેવા વિવિધ કાર્ડના સેટ બનાવવા.

○ કાર્ડના ઢગલામાંથી વિવિધ કાર્ડ લઈને સંખ્યા કહેવી.

○ ઉપરોક્ત પ્રવૃત્તિમાં સંખ્યા રચના અને તેમાં સ્થાન કિંમતની સમજ દઢ થાય તે જોવું. મૌખિક પ્રશ્નોત્તરી દ્વારા પણ સંખ્યા રચનાની માહિતી દઢ કરાવી શકાય.

○ હું ૪૦ અને ૫૦ વચ્ચેની સંખ્યા છું અને એકમનો અંક ૫ છે તો હું કઈ સંખ્યા છું?

દિવસ. ૮

- વિષયવસ્તુ: સરવાળા : (લેખિત, મૌખિક), સરવાળા : (રૂપિયા, પૈસા)
- વર્ગખંડની પ્રવૃત્તિ:

○ વિદ્યાર્થીને સરવાળા વિશેના મૌખિક કોયડા પૂછવા

○ ૧૦ X ૧૦ અંકનો કોઠો બતાવીને (જરૂર હોય ત્યાં સુધી) મૌખિક કોયડા પૂછવા.

(૧) ૯ માં ૨૦ ઉમેરતા ?

(૨) ૧૩ માં ૪૦ ઉમેરતા ?

(૩) ૫ માં ૭૦ ઉમેરતા ?

(૪) ૨૭ માં ૧૨ ઉમેરતા ?

$$(1) \quad \begin{array}{r} 12.40 \\ + 13.00 \\ \hline \end{array} \quad (2) \quad \begin{array}{r} 30.00 \\ + 14.40 \\ \hline \end{array}$$

○ બાળકોને નીચે જેવા સરવાળા કરાવવા ?

$$(1) \quad 35 = \dots\dots\dots + 12 \quad (2) \quad \dots\dots\dots + 19 = 36$$

$$(3) \quad 25 + 43 = \dots\dots\dots \quad (4) \quad 130 + 439 = \dots\dots\dots$$

$$(5) \quad 348 + 61 = \dots\dots\dots \quad (6) \quad 938 + 399 = \dots\dots\dots$$

○ સરવાળાના મૌખિક અને લેખિત મહાવરામાં સંખ્યાના બંધારણને ધ્યાનમાં રાખીને પ્રક્રિયા કરે તે મહત્વનું છે. ટોકનકાર્ડનો ઉપયોગ ધોરણ-૩માં કરેલ છે તે મુજબ સરવાળાના વધુને વધુ મહાવરા વિદ્યાર્થીઓને આપવા.

દિવસ. ૯

● વિષયવસ્તુ: સરવાળા (મૌખિક લેખિત), સરવાળા (રૂપિયા-પૈસા)

● વર્ગખંડની પ્રવૃત્તિ:

○ દિવસ-૮ પ્રમાણે સરવાળાના મહાવરા કરાવવા.

○ સરવાળો ૩૫ થાય તેવી જુદી જુદી સંખ્યા લખો.

દા.ત. $20 + 15$, $10 + 25$, $35 + 0$, $31 + 4$ વગેરે બંધારણ જેનો સરવાળો ૩૫ થાય તે સ્વીકારવા.

○ મૌખિક સરવાળા :

$$95 + 25 = ? \quad 60 + 40 = ? \quad 90 + 80 = ?$$

$$(1) \quad \begin{array}{r} 20.40 \\ - 10.40 \\ \hline \end{array} \quad (2) \quad \begin{array}{r} રૂ. 19.40 \\ - રૂ. 10.40 \\ \hline \end{array}$$

દિવસ. ૧૦

● વિષયવસ્તુ: બાદબાકી (લેખિત - મૌખિક)

● વર્ગખંડની પ્રવૃત્તિ:

○ જરૂરિયાત મુજબ ટોકન કાર્ડનો ઉપયોગ કરી બાદબાકી કરાવવી.

$$285 - 132 = 153$$

○ મૌખિક બાદબાકી માટે નીચે મુજબ પ્રશ્નો પૂછવા.

■ ૮૦ માંથી ૪૦ બાદ કરતા ?

■ $80 - 30 - 5 = ?$

■ $100 - 40 - 8 = ?$

○ વર્ગખંડમાં વિદ્યાર્થીઓને બાદબાકીના મહાવરા માટે શરૂઆતમાં ટોકન કાર્ડ ૧૦૦, ૧૦ નો ઉપયોગ કરાવવો. સમજ સ્પષ્ટ થયા બાદ બાદબાકી સીધી જ કરે તેવા પ્રયત્નો કરવા.

દિવસ. ૧૧

● વિષયવસ્તુ: બાદબાકી (લેખિત, મૌખિક)

● વર્ગખંડની પ્રવૃત્તિ:

- દિવસ ૧૦ પ્રમાણે પ્રવૃત્તિ દ્વારા બાદબાકીનો મહાવરો કરવો.
- નીચેની પેટર્ન પ્રમાણે બાદબાકીનો મહાવરો કરાવવો.
- દા.ત. ૯૦-૬૮ = ૨૨

$$\begin{array}{ccccccc}
 \bullet & & & & & & \bullet \\
 \hline
 68 & & 90 & & 100 & & 120 \\
 \downarrow & & \downarrow & & \downarrow & & \\
 2 & + & 10 & + & 10 & & \\
 & & & & & & = 22
 \end{array}$$

દિવસ. ૧૨

- વિષયવસ્તુ: સમય
- વર્ગખંડની પ્રવૃત્તિ :
 - વર્ગખંડમાં બાળકોને કેલેન્ડર બતાવી પ્રશ્નોત્તરી કરવી.
 - વર્ષમાં કેટલા મહિના છે ?
 - જે મહિનામાં ૩૦ દિવસ છે તે મહિના ક્યા ક્યા છે ?
 - અઠવાડિયું કેટલા દિવસનું બને છે ?
 - ફેબ્રુઆરીમાં કેટલા દિવસ હોય ?
 - ૩ વર્ષ પછી કયુ વર્ષ હશે ?
 - આવા અન્ય પ્રશ્નો બનાવીને પૂછવાં.
 - કેલેન્ડરમાં જોવા મળતી પેટર્ન શોધાવવી.

૫	૬	૭
૧૨	૧૩	૧૪
૧૯	૨૦	૨૧

$$13 \times 7 = 91$$

- ધોરણ ૪ ગણિતમાં પાના નંબર ૧૦ પ ઉપર આવેલ છે તેવી વિવિધ પેટર્નનો મહાવરો કરાવવો.
- દૈનિક જીવનની દિનચર્યા ક્યાં સમયે કરો છો તેવા પ્રશ્નો પૂછવા. દા.ત. તમે સવારે કેટલા વાગ્યે ઉઠો છો ?

દિવસ. ૧૩

- વિષયવસ્તુ: સરવાળા (વ્યવહારુ કોયડા)
- વર્ગખંડની પ્રવૃત્તિ:
 - વિદ્યાર્થીઓને સરવાળાના વ્યવહારુ કોયડા મૌખિક ત્યારબાદ લેખિત પૂછવા. (પ્રથમ અનુમાનથી જવાબ અને ત્યારબાદ ગણતરી કરી જવાબ મેળવવા કહેવું.)
 - દા.ત. સોનુ પાસે ૩૨ લખોટી છે અને પર્વ પાસે ૧૮ લખોટી છે બંને પાસે મળીને કુલ કેટલી લખોટી હશે ?
 - એક રૂમમાં ૧૨૩ લોકો અને બીજા રૂમમાં ૧૪૫ લોકો બેઠા છે તો બંને રૂમમાં કેટલા લોકો બેઠા હશે ?
 - વિદ્યાર્થીઓને વ્યવહારુ કોયડાના સૌપ્રથમ અનુમાનથી જવાબ આપે અને ત્યારબાદ ગણતરી કરીને જવાબ આપે તેવો મહાવરો કરાવવો.
- વિષયવસ્તુ: બાદબાકી (વ્યવહારુ કોયડા)

• વર્ગખંડની પ્રવૃત્તિ:

- વર્ગખંડમાં બાળકોને બાદબાકીના વ્યવહાર કોયડા પૂછવા, બાળકોએ પ્રથમ મૌખિક ત્યારબાદ ગણતરી કરીને જવાબ આપે તેવો મહાવરો આપવો.
દા.ત. ૨મીઝ પાસે દુકાનમાં ૫૦ સાબુની ગોટી હતી. સાંજે ૧૪ ગોટી વધી તો દિવસ દરમ્યાન સાબુની કેટલી ગોટી વેચાઈ?
- બીનાએ વર્ષ દરમ્યાન ૨૫ પુસ્તકો વાંચ્યા છે અને બબલુંએ ૩૧ પુસ્તકો વાંચ્યા તો સૌથી વધારે કોણે વાંચ્યા? કેટલા વધારે?
- ઉપર મુજબના વ્યવહાર કોયડા પૂછતી વખતે બાળક અનુમાન કરે, ત્યારબાદ મૌખિક જવાબ અને ત્યારબાદ ગણતરી કરી જવાબ આપે તેવો મહાવરો કરાવવો.

દિવસ. ૧૪

• વિષયવસ્તુ: ગુણાકાર

• વર્ગખંડની પ્રવૃત્તિ:

- ૨, ૩, ૪, ૫, ૧૦ ના ઘડિયાની રચના કરાવવી.
- મૌખિક પલાખા પૂછો. દા.ત. ૩ X ૨, ૧૦ X ૨, ૧૪ X ૩
- ગુણાકારની પેટર્ન પૂર્ણ કરાવવી. દા.ત. ૩, ૬, ૯,,,,
૫, ૧૦, ૧૫,,,,
- અનુમાન કરી ગુણાકાર પછી ગણતરી કરી શકાશે.
૪૨ X ૧૫ = ૫૬ X ૧૮ =

દિવસ. ૧૫

• વિષયવસ્તુ: ભાગાકાર

• વર્ગખંડની પ્રવૃત્તિ:

- બાળકોને વસ્તુ આપીને સરખા ભાગે વહેંચવાનો અને ત્યારબાદ ભાગાકાર સ્વરૂપમાં લખવાનો મહાવરો આપવો.
દા.ત. ૬ કેળાના ૩ સરખા ભાગ કરો.

ત્રણ સરખા ભાગ પડે એટલે $6 \div 3 = 2$

૨૫ બટનને ૫ શર્ટ પર લગાડાવવા દરેક શર્ટ પર કેટલા બટન લાગશે ?

આમ, $૨૫ \div ૫ = ૫$

- આવી રીતે $૧૦ \div ૫ =$ $૩૦ \div ૧૦ =$ $૧૮ \div ૬ =$
 $૨૦ \div ૫ =$ $૫૦ \div ૧૦ =$ $૨૦ \div ૪ =$
 $૩૦ \div ૫ =$ $૬૦ \div ૧૦ =$ $૧૨ \div ૩ =$

- વ્યવહારુ કોયડાનો સતત મહાવરો આપવો. વિદ્યાર્થીઓને ભાગ પાડવાની પ્રવૃત્તિ અને જીવન વ્યવહારના કોયડા દ્વારા ભાગાકારનો મહાવરો આપવો.

ધોરણ-5

દિવસ. ૧

- વિષયવસ્તુ: દર્પણ અને મ્હોરું બનાવવાની રમત
- વર્ગખંડની પ્રવૃત્તિ:
 - શિક્ષકે વિદ્યાર્થીઓને ધોરણ-૪ પાના નં.૩ પરના દર્પણ ચિત્ર બતાવવા તથા સમજાવવા અને તે આધારિત પ્રશ્નોત્તરી કરવી. જેમ કે, કઈ પેટર્ન વર્તુળાકારમાં બનાવેલી છે ?
 - દિવાલની વિવિધ પેટર્ન પણ બતાવવી તેમાં ઈટોની ગોઠવણી વિશેના તફાવતની ચર્ચા કરવી.
 - વિદ્યાર્થીઓ ઉપરોક્ત ઈટોની પેટર્ન પરથી તેમજ દેખરેખ આકૃતિ પરથી જોડી / જૂથ/વ્યક્તિગત રીતે રોજિંદા જીવનમાં સરળ રીતે સમજી શકે છે.

દિવસ. ૨

- વિષયવસ્તુ: પલાખા (૧૦,૦૦૦ સુધી)
- વર્ગખંડની પ્રવૃત્તિ:
 - શિક્ષકે વિદ્યાર્થીઓને પલાખા ૧૦,૦૦૦ સુધી સ્થાન કિંમતને ધ્યાન રાખી સમજાવીને કરાવવા. જેમ બને તેમ વધુ પુનરાવર્તન કરાવવું.
 - ૧૦,૦૦૦ સુધીની સંખ્યાના સંદર્ભે પ્રશ્નોત્તરી, ગણન, પ્રશ્નોત્તરી, પ્રવૃત્તિ દ્વારા સંખ્યાજ્ઞાન સંદર્ભે ઉપરોક્ત સંકલ્પનાઓની સમજ સુદ્ઢ કરાવવી.

દિવસ. ૩

- વિષયવસ્તુ: સંખ્યા રૂપાંતર (દા.ત. દસ સો = ૧૦૦૦)
- વર્ગખંડની પ્રવૃત્તિ:
 - શિક્ષકે વિદ્યાર્થીઓને સંખ્યા રૂપાંતર સંદર્ભે પ્રશ્નોત્તરી, ગણન, સંખ્યાજ્ઞાન સંદર્ભે ઉપરોક્ત સંકલ્પનાઓની સમજ સુદ્ઢ કરાવવી.
 - દા.ત. ૧ના ૧૦ સિક્કા = ૧૦
 - ૧૦ ના ૧૦ સિક્કા = ૧૦૦

▪ ૧૦૦ ના ૧૦ ચલણી નોટ = ૧૦૦૦

○ વિદ્યાર્થીઓ જૂથ રચના રોજિંદા જીવનમાં સરળતાથી સમજશે.

દિવસ. ૪

● વિષયવસ્તુ: માપપટ્ટીની મદદથી બે વસ્તુ વચ્ચેનું અંતર

● વર્ગખંડની પ્રવૃત્તિ:

○ શિક્ષકે બાળકોને ધોરણ-૪ પાના નં. ૧૩, ૧૪, ૧૫, ૧૬, ૧૭ પરની પ્રવૃત્તિ કરાવવી. બે વસ્તુ વચ્ચેનું અંતર કેટલું છે તે સુદ્ધ કરાવવું.

○ વિદ્યાર્થીઓ ઉપર્યુક્ત પ્રવૃત્તિથી સેમી.માંથી મીટર અને મીટરમાંથી સેમી.માં રૂપાંતર શીખે છે.

દિવસ. ૫

● વિષયવસ્તુ: સંખ્યાનું અનુમાન લગાવવું.

● વર્ગખંડની પ્રવૃત્તિ:

○ વિદ્યાર્થીઓને ચિત્ર બતાવી વસ્તુ આધારિત સ્થળ વગેરે બતાવી પ્રશ્નોત્તરી કરી બાળકો પાસેથી અનુમાનના જવાબ મેળવો. દા.ત. ૧ ડબ્બામાં ૧૦ ચોકલેટ સમાય તો ૫૦૦ ચોકલેટ સમાવવા કેટલા ડબ્બા જોઈએ.

○ બાળકો પહેલા અંદાજ કાઢવા પ્રેરિત થાય છે. અનુમાન કરીને અને કોયડા ઉકેલ પદ્ધતિનો ઉપયોગ કરતા થાય છે.

દિવસ. ૬

● વિષયવસ્તુ: સમય, ઘડિયાળ, રોજનીશી બનાવવી

● વર્ગખંડની પ્રવૃત્તિ:

○ શિક્ષકે વિદ્યાર્થીઓ સમક્ષ ઘડિયાળ બતાવી સેકન્ડ, મિનિટ, કલાકની પૂર્ણ સમજ આપવી.

▪ દા.ત. ૧ મિનિટ એટલે ૬૦ સેકન્ડ

▪ ૬૦ મિનિટ એટલે ૧ કલાક

▪ ૩૦ મિનિટ એટલે અડધો કલાક

▪ ૪૫ મિનિટ એટલે પોણો કલાક

○ દૈનિક નોંધ એટલે રોજનીશી વિશેની સમજ આપવી.

દા.ત. દૈનિકક્રિયામાં કેટલા વાગ્યે ઉઠવાનું, શાળાએ જવાનું, રમવાનું, ખાવાનું, ઉંઘવાનું વગેરે

○ ઉપરની સમજથી બાળકોના સમય પ્રત્યેનું જીવનકાળ અંતર્ગત અવલોકનથી તેમને સમયનું મૂલ્ય તથા બીજાના પ્રયત્નથી સમજ કેળવાશે.

દિવસ. ૭

● વિષયવસ્તુ: નકશો બનાવવાની પ્રવૃત્તિ, ત્રિપરિમાણિય વસ્તુ જોઈ ત્રિપરિમાણિય ચિત્રો બનાવવા.

● વર્ગખંડની પ્રવૃત્તિ:

- વિદ્યાર્થીઓને ધોરણ-5 પાના નં. ૫૨, ૫૩, ૫૪, ૫૫ ની સમજ આપવી. હવે નકશા બનાવવા માટે પાના નં. ૫૭ નું ચિત્ર બતાવવું. ત્યારે દરેકના સ્થાન અને દિશા સાથે સમજ આપવી જેથી તે જ ચિત્ર ત્રિપરિમાણિય પરથી ત્રિપરિમાણિય ચિત્ર દોરવા સરળ બને.
દા.ત. ઈસ્માઈલનું ઘર અને શ્રીમતાનું ઘર નીચેના નકશામાં દર્શાવેલ છે.
- આ નકશા આધારિત બંને ઘર વચ્ચેના અંતર અને દિશા વિશે ચર્ચા કરવી.
- વિદ્યાર્થીઓ ડાબી/જમણી/સામે..... વગેરે દિશાથી પરિચિત થાય, **અવકાશીય સમજણની** સાથે સાથે ચોક્કસ સ્થિતિએ બદલાતી દિશાઓથી માહિતગાર થાય છે.

દિવસ. ૮

- **વિષયવસ્તુ:** મૌખિક ગણતરી, એક અંકના બે અંક સાથે ગુણાકાર, બે અંકના બે અંક સાથે ગુણાકાર, ગણતરીના અંદાજીત જવાબ.
- **વર્ગખંડની પ્રવૃત્તિ:**
 - વિદ્યાર્થીઓને રોજિંદા જીવનમાં ગુણાકાર સરળ રીતે કરી શકે તે માટે
 $૨ \times ૬ = \dots\dots\dots$ $૨૦ \times ૬ = \dots\dots\dots$ $૨ \times ૬૦ = \dots\dots\dots$
 $૨૦ \times ૬૦ = \dots\dots\dots$ $૪ \times ૮૦ = \dots\dots\dots$ $૪ \times ૮૧ = \dots\dots\dots$
 $૪ \times ૮૨ = \dots\dots\dots$ $૩૧ \times ૮ = \dots\dots\dots$ $૪૦ \times ૮ = \dots\dots\dots$
 $૪૦ \times ૮૦ = \dots\dots\dots$ $૧૫ \times ૩૦ = \dots\dots\dots$ $૧૬ \times ૫૦ = \dots\dots\dots$
 - આવા અન્ય વધારાના ગુણાકારના દાખલા આપી પુનરાવર્તન કરાવવું.
 - ઉપરોક્ત ગુણાકારથી વિદ્યાર્થીઓમાં ગુણાકાર અને અન્ય કૌશલ્યો વિકાસાવવામાં મદદરૂપ થાય છે.

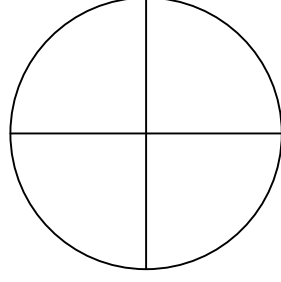
દિવસ. ૯

- **વિષયવસ્તુ:** લિટર-મિલીમાં રૂપાંતર
- **વર્ગખંડની પ્રવૃત્તિ:**
 - શિક્ષકે વિદ્યાર્થીઓને લિટર, મિલીમાં રૂપાંતર વિશે સમજાવવું. પાના નં. ૭૩ ધોરણ-૪ ની સમજ આપવી. ૧ મિલિ, ૫ મિલિ, ૧૦ મિલિ, ૫૦ મિલિ, ૧૦૦ મિલિ..... ૧૦૦૦ મિલિ સુધી નિશ્ચિત રીતે સમજ આપવી.
 - ૧ લિટર એટલે ૧૦૦૦ મિલી
 - તેમજ દરરોજ વપરાતું પાણી, રસોઈ અને પીવામાં, કપડા ધોવામાં, વાસણ ધોવામાં, ન્હાવામાં આશરે કેટલા લિટર પાણી વપરાય છે તેનો અંદાજ લગાવવા સમજાવવું. આવા અન્ય ઉદાહરણ આપી વિદ્યાર્થીઓને વાકેફ કરવા.

દિવસ. ૧૦

- **વિષયવસ્તુ:** વર્તુળ, વર્તુળનું કેન્દ્ર, ત્રિજ્યા, પરીઘ આધારિત પ્રવૃત્તિ
- **વર્ગખંડની પ્રવૃત્તિ:**

- શિક્ષકે વિદ્યાર્થીઓ પાસે પરીકર, પેન્સીલની મદદથી વર્તુળ દોરાવવું. અલગ અલગ માપની ત્રિજ્યા લઈ તેમની પાસે દોરાવવી. વર્તુળનું કેન્દ્ર, ત્રિજ્યા વિશે સમજ આપવી. તેમજ પાના નં. ૯૦, ૯૧ પરની પ્રવૃત્તિ કરાવવી.

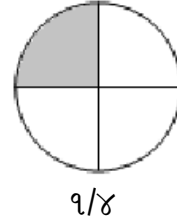
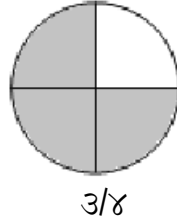
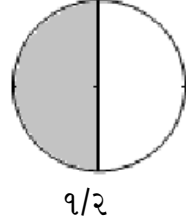
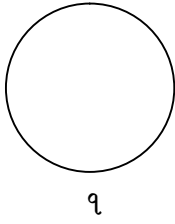

- આકૃતિ પરથી વર્તુળનું કેન્દ્ર, વર્તુળની ત્રિજ્યા, વ્યાસની સમજ આપવી.
- વિદ્યાર્થીઓ જાતે કંપાસના સાધનોનો ઉપયોગ કરે છે. તથા તેમનામાં દોરવાની આવડત ઉત્પન્ન થાય છે. તેમનામાં ચોકસાઈ, અવલોકન શક્તિ વિકસે છે.

દિવસ. ૧૧

- વિષયવસ્તુ: અપૂર્ણાંકની વ્યાવહારિક પ્રવૃત્તિ
- વર્ગખંડની પ્રવૃત્તિ:

- શિક્ષક વિદ્યાર્થીઓને એક, અડધો, પા, પોણોની સમજ પ્રવૃત્તિ દ્વારા આપશે. પાના નં. ૯૪, ૯૫, ૯૬, ૧૦૧

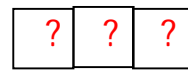

- વિદ્યાર્થીઓ રોજિંદા જીવનમાં સરળતાથી ગણતરી કરી શકે છે. આ સમજથી રોજિંદા જીવનની લંબાઈ, અંતર વજન, ઘનફળ અને સમયને લગતી સમસ્યાઓ ઉકેલે છે.

દિવસ. ૧૨

- વિષયવસ્તુ: પેટર્ન (ચિત્ર, સંખ્યા, મુળાક્ષર આધારિત પ્રવૃત્તિ)
- વર્ગખંડની પ્રવૃત્તિ:

- વિદ્યાર્થીઓને ચિત્ર પેટર્ન પાના નં. ૧૧૨, ૧૧૯, સંખ્યા પેટર્ન પાના નં. ૧૧૧, ૧૧૨, ૧૧૩ જેવી વિવિધ પેટર્ન સમજાવી તેમજ આવી વધુ પેટર્ન સુદ્ધ કરાવવી.

A B C D E

1 2 3 4 5 પરથી

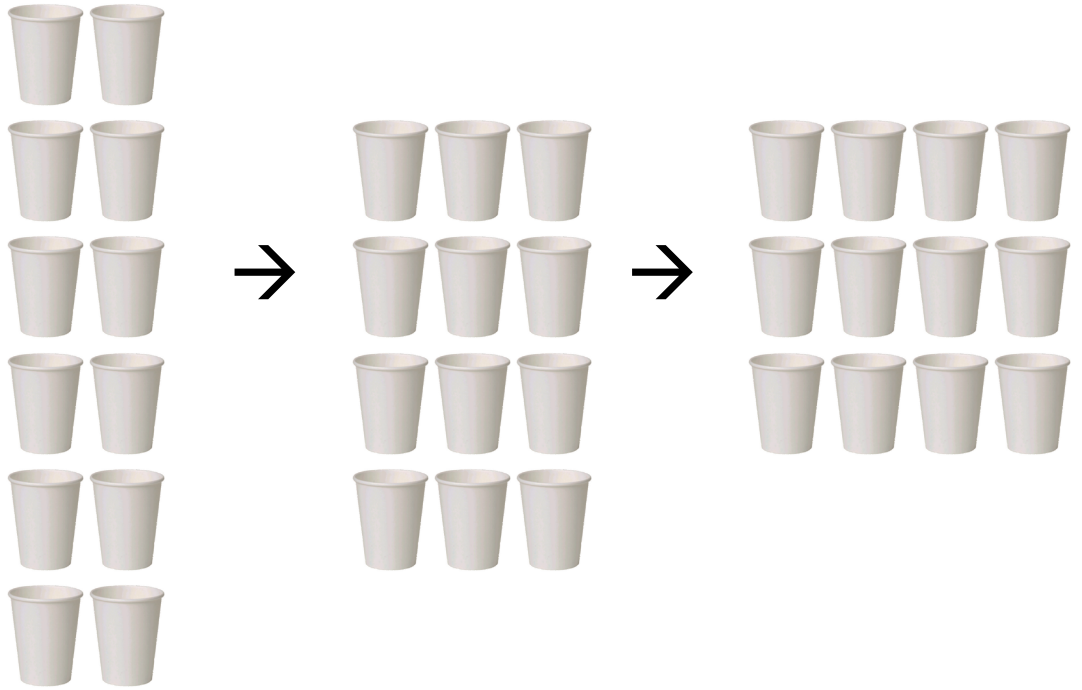
- GOOD EVENING

7, 15, 15, 4 ? ? ? ? ? ? ?

- આવી વિવિધ પેટર્ન પરથી બાળકોની અવલોકન શક્તિ તેમજ સમજ શક્તિ, તર્ક શક્તિ, નિર્ણય શક્તિ વિકસિત થાય છે.

દિવસ. ૧૩

- વિષયવસ્તુ: મૌખિક વ્યાવહારિક કોયડાં
- વર્ગખંડની પ્રવૃત્તિ:
 - શિક્ષકે ધોરણ-૪ પેજ નં. ૧૨૦, ૧૨૧, ૧૨૨ આધારિત પ્રવૃત્તિ કરાવી અને સમજાવવી.
 - દા.ત.

- આ રીતે ૧૨ વસ્તુની વિવિધ ગોઠવણી સમજાવી શકાય છે. અન્ય ઉદા. આપી પુનરાવર્તન કરાવવું.
- કિશોર ૧૫ વાર્તાની ચોપડીઓ તેના વર્ગ માટે લાવ્યો. આજે ૪૫ વિદ્યાર્થીઓ હાજર છે તો ચોપડી કેટલા વિદ્યાર્થી સાથે મળીને વાંચશે ?
- બાળકો વિચારશક્તિથી સરળતાથી ગુણાકાર જેવી ક્રિયાઓ ઝડપથી શીખે છે.

દિવસ. ૧૪

- વિષયવસ્તુ: ભાગાકાર
- વર્ગખંડની પ્રવૃત્તિ:
 - શિક્ષકે ધોરણ-૪ પાના નં. ૧૨૩ થી ૧૨૬ ને આધારે ભાગાકારની સમજ આપી ભાગાકાર સમજાવવા અને કરાવવા.

દા.ત. $૨૮ \div ૨$ $૪૮ \div ૭$

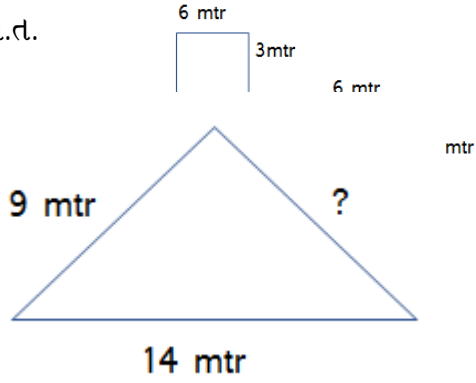
- બંસરીએ એક માળા ૧૭ છીપલાની બનાવી, આવી બીજી કેટલી માળા તે ૧૦૦ છીપલામાંથી બનાવી શકશે વગેરે આવા વ્યાવહારિક દાખલા સમજાવી શકાય. બાળકોના જુથ બનાવવા, ભાગાકાર કરવા, ગુણાકાર પદ્ધતિ અથવા પુનરાવર્તન બાદબાકી વગેરે જેવા મુશ્કેલ સવાલનો જવાબ શોધવા પોતાની રીત વાપરવા પ્રોત્સાહિત થાય છે.

દિવસ. ૧૫

- વિષયવસ્તુ: પરિમિતિ અને ક્ષેત્રફળ
- વર્ગખંડની પ્રવૃત્તિ:

- વિદ્યાર્થીઓને પેજ નં. ૧૫૦, ૧૫૧, ૧૫૨ આધારિત પ્રવૃત્તિ કરાવી પરિમિતિ વિશે સમજ આપવી.

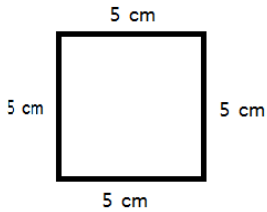
- દા.ત.

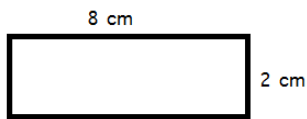
- પરિમિતિ = ૪૨ મીટર

પરિમિતિ = ૩૦ મીટર

- આવી વિવિધ આકૃતિ દ્વારા પરિમિતિ સમજાવવી.
- વિદ્યાર્થીઓ ધોરણ-૪ પેજ નં. ૧૫૩, ૧૫૪, ૧૫૫ આધારિત ક્ષેત્રફળ વિશે સમજ આપી પ્રવૃત્તિ કરાવવી.

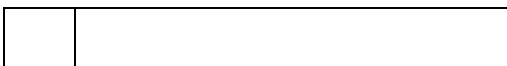

ક્ષેત્રફળ = ૫ x ૫ સેમી = ૨૫ ચો. સેમી ક્ષેત્રફળ

ક્ષેત્રફળ = ?

- આપેલા લંબચોરસમાં ૧ સેન્ટીમીટરના માપના કેટલા ચોરસ સમાવી શકાય તેનું અનુમાન કરો.

- તમારું અનુમાન અહીં લખો.
- બાળકો રોજિંદા જીવનમાં સરળતાથી હદ, સીમા, પરિસ્થિતિ, રોકેલી જગ્યા, ક્ષેત્રફળ વગેરે સમજશક્તિ, અવલોકન, વિચારશક્તિથી સરળતાથી સમજી શકે છે.

વિષય : ગણિત

ધોરણ : 6 થી 8

● પ્રસ્તાવના

ગણિત આપણા સૌના રોજિંદા વ્યવહાર સાથે સીધી રીતે સંકળાયેલ હોય આપણા જીવનમાં તેનું ખુબ જ મહત્વ છે. એન.સી.ઈ.આર.ટી.ના ધોરણ-૧ થી ૮ ના ગણિતના ભાષાંતરિત પાઠ્યપુસ્તકોમાં વિદ્યાર્થીઓની વિચારશક્તિનું ગણિતીકરણ કરવા માટેના પ્રયત્નો કરવામાં આવ્યા છે. વિચારશક્તિનું ગણિતીકરણ એટલે વિદ્યાર્થીઓ તર્કપૂર્ણ વિચારે, વિવેચન કરી શકે, નિરપેક્ષ વિચાર અને કલ્પના શક્તિનો વિકાસ, પેટર્નનું અવલોકન કરે, વ્યાપક બનાવે, પેટર્નનું વિસ્તૃતીકરણ કરે, વિવેચન કરી શકે, જુદા જુદા વિચારો માટે તર્કસંગત દલીલ કરે, કરેલ દલીલનું પાલન કરે અને દલીલમાં રહેલ ખામી પણ શોધી શકે.

આપણા વર્ગમાં ગણિત એક ક્રિયાત્મક અને ખોજના વિષય તરીકે ઉભરે અને વિદ્યાર્થીઓમાં ગણિત શીખવાનો આનંદ લઈ શકે, જ્ઞાનનું સર્જન કરે તે માટે ગણિતના દરેક પ્રકરણમાં પૂરતો અવકાશ પાઠ્યપુસ્તકમાં આપેલ છે. શિક્ષકે તેનો ઉપયોગ કરવાનો છે. ગણિતના સિદ્ધાંતો, સૂત્રોની તારવણી, પૂરતા પ્રમાણમાં પહેલા ઉદાહરણો આપી, ઉદાહરણોના અવલોકન પરથી પેટર્ન આપી ઓળખી સામાન્યીકરણ કરી આગમનિક તર્ક Inductive Logic દ્વારા આપેલ છે. તેથી બાળકોને સીધા સૂત્રો આપવાને બદલે તે તારવે અને તેનો ઉપયોગ કરી દાખલા ગણે તે જરૂરી છે. વર્ગખંડ અભિમુખતાનો મુખ્ય હેતુ વિષયવસ્તુના નવા મુદ્દા શીખતા પહેલા તે મુદ્દાને અનુસંધાને જરૂરી પૂર્વજ્ઞાનના મુદ્દાઓનું પુનરાવર્તન કરાવવાનો છે. પૂર્વજ્ઞાનરૂપી પાયો પાકો કરી તેની પર નવીન જ્ઞાનનું સર્જન કરવાનો છે.

ગણિત એ ક્રમિક અને સાતત્યપૂર્ણ વિષય હોઈ કોઈપણ ધોરણના કોઈપણ એકમ સાથે અગાઉના ક્રમમાં સંકળાયેલ વિષયવસ્તુ સંબંધી સંકલ્પનાઓ વિદ્યાર્થીઓમાં સ્પષ્ટ હોય તો અને તો જ તેઓ નવીન વિષયવસ્તુ સરળતાથી આત્મસાત કરી શકે છે. ગણિત ધોરણ-૬ થી ૮માં કેટલાંક સર્વ સામાન્ય મુદ્દાઓ તારવી શકાય કે જેમાં વિદ્યાર્થીઓની સમજ જેટલી સમૃદ્ધ બને તેટલું વધુ આગળના ધોરણમાં ગણિત સારી રીતે કરી શકે. તેવા મુદ્દાઓ આપ તારવી શકશો.

સંખ્યાજ્ઞાન અંતર્ગત સંખ્યાગણો N,W,Z,Q,R, ગુણધર્મો, સંખ્યારેખા, અપૂર્ણાંક, ચાર ક્રિયાઓ, ઘાત, ઘાતાંક, પાયાના ખ્યાલો, અને આકારો, અજ્ઞાત સંખ્યા, બહુપદી સમીકરણ, વિસ્તરણ, અવયવ જેવા ગુણધર્મ સળંગ ધોરણ-૮માં તેમજ ધોરણ-૯ અને ૧૦ માં પણ સંકળાયેલ છે. જેની વિશેષ ભાર આપી પુનરાવર્તન કરાવવું. ઘડિયા રોજિંદા વ્યવહાર માટે ખુબ જ મહત્વના હોઈ ૧ થી ૨૦ ઘડિયા પણ તૈયાર કરાવવા જરૂરી છે.

અહીં મોડ્યુલમાં ૩ વાઈઝ પુનરાવર્તન મુદ્દાઓ ફાળવી આપ્યા છે. મોડ્યુલમાં સૂચિત પ્રવૃત્તિ નિર્દેશ માર્ગદર્શન અને સંદર્ભ માટે છે. વિશેષ પ્રવૃત્તિ કે મહાવરો છે જે તમે ચોક્કસ કરાવી શકશો.

ધોરણ. ૬

દિવસ. ૧

• વિષયવસ્તુ:સંખ્યાજ્ઞાન

- સંખ્યાવાંચન, સંખ્યાલેખન, નાની-મોટી સંખ્યા, સ્થાન કિંમત સંબંધિત પુનરાવર્તન વિદ્યાર્થીઓને કરાવવું.
- એક લાખ સુધીની સંખ્યાઓના સંદર્ભે પ્રશ્નોત્તરી, ગણન, પ્રવૃત્તિ દ્વારા સંખ્યાજ્ઞાન સંદર્ભે ઉપરોક્ત સંકલ્પનાઓની સમજ સુદઢ કરાવવી.

દિવસ. ૨

• વિષયવસ્તુ:સરવાળા - બાદબાકી અને તે આધારિત કોયડા

- સરવાળા : વઢીવાળા ચાર અંક અને બે ત્રણ સંખ્યાવાળા દાખલા ગણાવવા.
 4. $૧૦૯૪ + ૧૮૧૨ + ૨૭૧ =$
 5. $૨૦૫૦ + ૨૭૫ + ૩૦૦ =$
 6. રમાએ ૮૦૦ રૂ.નો ડ્રેસ, ૪૦૦ રૂ.ના બુટ અને ૬૦ રૂ.ની નોટબુક ખરીદી કુલ કેટલા રૂપિયાની ખરીદી થઈ ?
- બાદબાકી :ચાર અંક કે પાંચ અંકની બે સંખ્યાઓની સાદી અને દશકાવાળી બાદબાકીનું પુરાવર્તન કરાવવું.
 4. $૨૭૦૮૭ - ૧૨૯૦૯ =$
 5. $૮૭૬૫ - ૭૬૪૩ =$
 6. એક ક્રિકેટરે અત્યાર સુધીની ટેસ્ટ મેચમાં ૭૨૫૦ રન બનાવ્યા છે. ૮૦૦૦ રન પૂરા કરવા માટે તેણે કેટલા રનની જરૂર છે ?

દિવસ. ૩

• વિષયવસ્તુ:ગુણાકાર આધારિત કોયડા

- ગુણાકાર : ઘડિયા (૧ થી ૨૦) આધારિત પલાખા પૂછવા

- એક, બે કે ત્રણ અંકની સંખ્યા સાથે એક સંખ્યા વડે ગુણાકાર

5. $29 \times 9 =$

6. $204 \times 6 =$

7. $89 \times 23 =$

- 8. ૧કિલોગ્રામ પસ્તીનો ભાવ ૧૨ રૂપિયા છે. તો ૪૫ કિલોગ્રામ પસ્તી વેચતા કેટલા રૂપિયા મળે ?

દિવસ. ૪

- વિષયવસ્તુ: ભાગાકારને આધારિત કોયડા

- ભાગાકાર : ત્રણ કે ચાર અંકની સંખ્યાના ૧ થી ૨૦ સુધીની સંખ્યા વડે ભાગાકાર કરવા

5. $2894 \div 99 =$

6. $288 \div 8 =$

7. $2020 \div 20 =$

- 8. ૫૭૬ પુસ્તકોને ખોખામાં મુકવાના છે. જો એક ખોખામાં ૧૨ પુસ્તકો સમાઈ શકે તો કેટલા ખોખાની જરૂર પડે ?

દિવસ. ૫

- વિષયવસ્તુ: અવયવ અવયવી

- ધોરણ 5 પા.પુ. પાના.નં. ૮૯ની મ્યાઉવાળી રમત તેમજ પાના નં. ૯૦ ની પાસાની રમત રમાડવી. તેમજ પાના નં. ૯૫ નું કોષ્ટક પૂર્ણ કરાવવું.

- ઘડિયા આધારિત પલાખા પૂછવા.

- દા.ત. ૬ X ૭ કેટલા, ૧૨ X ૮ કેટલા

- ઘડિયા પરથી અવયવ અને અવયવીની સમજ આપવી.

- અવયવ પાડવાના દાખલા ગણાવવા.

3. ૧૮ ના અવયવ પાડો

4. ૨૪ ના અવયવ વૃક્ષ અલગઅલગ રીતે બનાવવા.

દિવસ. ૬

- વિષયવસ્તુ: અવયવ અવયવી

- અવયવી (સામાન્ય ગુણક) ની સંકલ્પના સ્પષ્ટ કરવી. ધોરણ-5ના પા.પુ. ના પાના નં. ૯૧ અને ૯૨ પરની પ્રવૃત્તિ કરાવવી.

- ઘડિયા પરથી અવયવીની સમજ આપવી.

- દા.ત. $3 \times 9 = 27$ એ ૩ અને ૭ નો ગુણાંક અવયવી છે.

- ગુણાંક (અવયવી)ના પ્રશ્નો મૌખિક પૂછવા

3. ૨ ના અવયવી(ગુણકો) જણાવો.

4. ૧૫ ના અવયવી (ગુણાંક) જણાવો.

- સામાન્ય ગુણાંક (અવયવી) શોધવાના પ્રશ્નો પૂછવા

3. ૨ અને ૩ ના સામાન્ય ગુણાંક ક્યાક્યા છે ?
4. ૩ અને ૮ ના સામાન્ય ગુણાંક ક્યાક્યા છે ?
- સામાન્ય અવયવ માટે ગણિત ધોરણ-5 ની પાના નં.૮૬ની પ્રવૃત્તિ કરાવવી.
- સામાન્ય અવયવ માટેના પ્રશ્નો /દાખલા ગણાવવા
3. ૧૮ અને ૨૪ ના સામાન્ય અવયવો ક્યા મળે ?
4. ૧૮ અને ૨૦ ના સામાન્ય અવયવો જણાવો.

દિવસ. ૭

● વિષયવસ્તુ:અપૂર્ણાંક

- ધોરણ - ૪ ના પા.પુ. ના પાના નં. ૧૦૧, ૧૦૨ પરની પ્રવૃત્તિ કરાવી અપૂર્ણાંકની સ્પષ્ટતા કરો.
- ધોરણ-5ના પા.પુ.ના પાના નં. ૫૭ પરની પ્રવૃત્તિ કરાવી અપૂર્ણાંકની સ્પષ્ટતા કરો.
- ધોરણ-5ના પા.પુ.ના પાના. ૬૦ પરની રમત રમાડવી.
- ધોરણ-5ના પા.પુ.ના પાના નં. ૬૦ પરનો કોયડો વિદ્યાર્થીઓને વિચારવા હશે અને તે પ્રમાણે ભાગ પાડવાનું જણાવો.

દિવસ. ૮

● વિષયવસ્તુ:સમ અપૂર્ણાંક

- સમ અપૂર્ણાંકની સમજ પ્રવૃત્તિ દ્વારા આપવી. ધોરણ-5 પાના નં. ૬૨
- વિદ્યાર્થીઓ પાસે તેમની પોતાની અપૂર્ણાંક પેટીઓ તૈયાર કરાવી તેમા રંગ પૂરીને વિવિધ અપૂર્ણાંકની સરખામણી કરવા માટે પ્રેરીત કરવા (ધોરણ-5 પાના નં. ૬૪)
- અપૂર્ણાંકનો ઉપયોગ કરીનેરોજિંદા જીવનને લગતા વ્યવહારુ પ્રશ્નો કોયડા ઉકેલાવવા. (ધોરણ-5 પાના નં. ૬૯ પરનું ઉદાહરણ સંદર્ભ તરીકે લેવું.)
- અપૂર્ણાંકના સરવાળા અને ગુણાકાર આધારિત દાખલા ગણાવવા.

$$5. 2\frac{1}{2} \times 12$$

$$6. 1\frac{1}{4} \times 16$$

$$7. 1\frac{1}{4} \times 1\frac{1}{4}$$

$$8. 3\frac{1}{4} \times 5\frac{1}{4}$$

દિવસ. ૯

● વિષયવસ્તુ:પેટર્ન

- વિદ્યાર્થીઓ પાસે તેમની પોતાની પેટર્ન તૈયાર કરાવવી. (સંદર્ભ ૫ પાના નં. ૭૧)
- વિવિધ પેટર્ન શિક્ષક કા.પા. પર દોરીને બતાવે/જ્ઞાનકુંજ પ્રોજેક્ટ અંતર્ગત તૈયાર પેટર્ન બતાવે/નમૂના બતાવે.
- અડધો આંટો ફેરવવો (૧૮૦° ડિગ્રીએ પરિભ્રમણ)

- વિવિધ પ્રશ્નો પૂછી અડધો આંટો ફેરવવાથી મૂળ સ્થિતિ ક્યારે પ્રાપ્ત થાય તેવી સમજ આપવી. (ધોરણ-૮ પાના.નં.૭૮,૭૯)
ઉદા. અડધો આંટો ફેરવતા એની એ જ સંખ્યા મળે તેવી એક અંક બે અંકની સંખ્યા લખવી.
- $\frac{1}{4}$ આંટો ફેરવવો. (૯૦° ડિગ્રીએ પરિભ્રમણ)
- કાગળની ફરકડી બનાવવાની પ્રવૃત્તિ કરાવવી. કાગળની ફરકડી બનાવી નિદર્શન કરવું તે પરથી $\frac{1}{4}$ આંટો ફેરવવું એટલે શું ? તેની સમજ આપવી.
- ધોરણ : ૫, પાના નં. ૮૨-૮૩ પરના મહાવરો (એ) અને (બી) કરાવવો.
- $\frac{1}{3}$ અને $\frac{1}{6}$ આંટો ફેરવવાથી જે આકારો પહેલા જેવા મૂળ આકારો જ દેખાય તેવા આકારો દોરાવવા. (સંદર્ભ ધોરણ-૫, પાના નં. ૮૦)

દિવસ. ૧૦

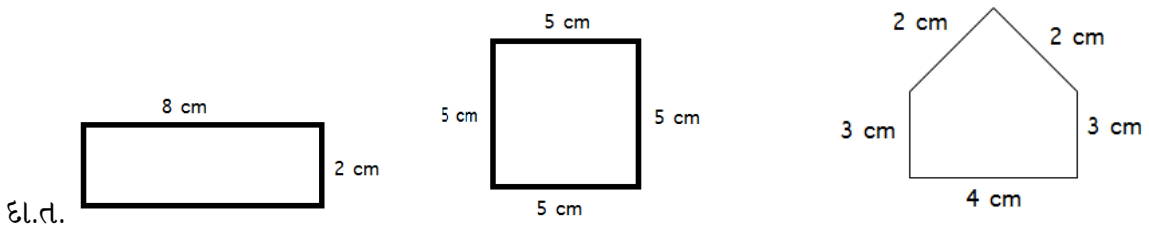
● વિષયવસ્તુ: પેટર્ન ફેરવો

- ધોરણ-૫ના ગણિત પા.પુ. પાના નં. ૧૦૦, ૧૦૧ની પ્રવૃત્તિ કરાવવી.
- પેટર્ન જુઓ : પેટર્ન ક્યા નિયમને આધારે છે તે નક્કી કરતા વિદ્યાર્થીઓને સમજાવવું.
- ધોરણ-૫ ગણિત પાના નં. ૧૦૩ પેટર્નના નિયમ અનુસાર તેના પરથી નિશાની કરી સુધારવાની પ્રવૃત્તિ કરાવવી.
- જાદુઈ ચોરસની રચના (ધોરણ-૫ પાના નં. ૧૦૩)
- ધોરણ-૫ ગણિત પાના નં. ૧૦૪, ૧૦૫, ૧૦૬ પરની સંખ્યાઓની વિશેષતાઓની ચર્ચા કરવી.
- સંખ્યાઓની પેટર્નને ઓળખી તેને વિસ્તૃત કરાવવી. (ધોરણ-૫ પાના નં. ૧૦૮)

દિવસ. ૧૧

● વિષયવસ્તુ: પરિમિતિ અને ક્ષેત્રફળ

- પરિમિતિ : ચોરસ, લંબચોરસ અને ત્રિકોણની પરિમિતિ એટલે શું ? તેની સમજ આપવી.
- વિવિધ આકૃતિઓ દોરી તેની પરિમિતિનું માપન કરાવવું.
- આપેલ માપ પરથી આકૃતિઓની પરિમિતિ શોધવા જણાવવું.

- ક્ષેત્રફળ : આકૃતિનું ક્ષેત્રફળ એટલે શું ? તે પ્રવૃત્તિ દ્વારા સમજાવવું. ધોરણ-૫ પાનાં નં. ૧૪૬, ૧૪૭ પરની પ્રવૃત્તિ આધાર તરીકે લેવી.
- ધોરણ-૫ પાના નં. ૧૫૧ પરની માપન પ્રવૃત્તિ કરાવવી.

- ક્ષેત્રફળના એકમો ચો.સેમી., ચો.મીટર, ચો.કિમી, એટલે કેટલું તેનાથી વિદ્યાર્થીઓને પરિચિત કરવા. જેથી આ એકમો પ્રમાણે કેટલું મોટું કે કેટલું નાનું તેની સમજ વિદ્યાર્થીઓમાં કેળવાય.
- ધોરણ-5 પાના.૧૫૬ પરની પક્ષી બચાવોવાળી પ્રવૃત્તિ હેઠળ મુકાપેલ પ્રશ્નોત્તરી સમજ આપી તેના જવાબ વિદ્યાર્થીઓ પાસેથી મેળવવા.

દિવસ. ૧૨

● વિષયવસ્તુ: કેટલું મોટું? કેટલું ભારે (ગુંજાશ)

- વિદ્યાર્થીઓ ઘન પદાર્થોનું કદ અંદાજથી અને અનૌપચારિક રીતે મેળવીને તુલના કરે તે માટેની વિવિધ પ્રવૃત્તિઓ ધોરણ-5 ગણિત પાના ૧૮૭ થી ૧૯૨ પર આપેલ છે. તે પૈકીની અથવા તેના જેવી બીજી પ્રવૃત્તિઓ દ્વારા કદની સમજ આપવી.
- ૧ મિલિ, ૧ લિટર એટલે કેટલું? તેની સમજ સ્પષ્ટ કરો.
- ૧ લિટર એટલે ૧૦૦૦ મિલિ સ્પષ્ટ કરાવવું.
- વિવિધવસ્તુઓ અને તેનું કદ આશરે કેટલું થાય તેના અંદાજની પ્રવૃત્તિઓ કરાવવી. ધોરણ-5 પાના. નં. ૧૯૦
- પાના નં. ૧૯૬ પરની કઈ પાઈપ વધારે વપરાશે તે પ્રવૃત્તિનું નિદર્શન કરી ક્યા એક સમાન પરિમિતિવાળા ક્યા ઘનાકારનું કદ વધુ થાય તે સંકલ્પના સ્પષ્ટ કરાવવી.
- કિલોગ્રામ અને ગ્રામ વચ્ચેનો સંબંધ સમજાવે છે. ધોરણ-5 પાના નં. ૨૦૦ પરના પ્રશ્નોના ઉત્તરો બાળકો પાસેથી મેળવવા.

દિવસ. ૧૩

● વિષયવસ્તુ: આકાર અને ખૂણા

- દિવાસળીની મદદથી વિવિધ આકારો રચવાની પ્રવૃત્તિ કરાવવી. (ધોરણ-5 પાના નં. ૧૬, ૧૭, ૧૮, ૧૯)
- દિવાસળીના કોયડાઓ ઉકેલવા જણાવવું. દા.ત. ડ્રદિવાસળીની મદદથી ૮ ત્રિકોણ બનાવો.
- વિવિધ આકારમાં રહેલા ખૂણાઓના પ્રકાર વિશે સમજાવવું. કાટકોણ, કાટકોણથી નાનો, કાટકોણથી મોટો
- શરીર સાથેના ખૂણાની પ્રવૃત્તિ કરાવવી. (પાના નં. ૧૨૩ ધોરણ-5 ગણિત)

દિવસ. ૧૪

● વિષયવસ્તુ: દિવાસળીના ખોખા દ્વારા કદની સમજ

- ધોરણ-5 ગણિત પાના નં. ૧૯૧, ૧૯૨ પરની પ્રવૃત્તિઓ કરાવવી અને તે દ્વારા કોનું ઘનફળ કદ વધારે તેની સમજ સ્પષ્ટ કરવી.
- કાગળનો સમઘન બનાવવાની પ્રવૃત્તિ ધોરણ-5 પાના નં. ૧૯૩ પર આપેલ છે તે કરાવવી.
- આપેલ માપના ખોખામાં કેટલા સમઘન સમાય તેને લગતા પ્રશ્નો ઉકેલાવવા. આ માટે ધોરણ-5 ગણિત પાના નં. ૧૯૫ પરની વિગતોને ઉદાહરણ તરીકે લેવી.

દિવસ-૧૫

● વિષયવસ્તુ: વિવિધ પરિમાણો જેવા કે લંબાઈ, સમય, દળ (વજન), કદ, ક્ષેત્રફળના વિવિધ એકમો વચ્ચેનો સંબંધ

- લંબાઈના એકમો : મિલિમીટર, સેન્ટીમીટર, અને મીટર એટલે કેટલું લાંબુ તેની સ્પષ્ટતા કરાવવી અને વિદ્યાર્થીઓને એકમો વચ્ચેનો સંબંધ સમજાવવો.

- જેમ કે, ૧ મીટર = ૧૦૦ સેન્ટીમીટર (એક મીટરના ૧૦૦ માં ભાગને સેન્ટીમીટર કહે છે.)
૧ સેમી. = ૧૦ મિલિમીટર (એક સેન્ટીમીટરના ૧૦ માં ભાગને મિલિમીટર કહે છે.)
- સમયના એકમો : સેકન્ડ, મિનિટ, કલાક, દિવસ, મહિના અને વર્ષ વચ્ચેના પરસ્પર સંબંધો
- ૧ વર્ષ = ૩૬૫ દિવસ ૧ માસ = ૩૦ દિવસ / ૩૧ દિવસ
- ૧ કલાક = ૬૦ મિનિટ ૧ મિનિટ = ૬૦ સેકન્ડ
- ૨૪ કલાક = ૧ દિવસ આ સંબંધિત પ્રશ્નોત્તરી કરી વિદ્યાર્થીઓને ખ્યાલો સ્પષ્ટ કરાવવા.
- તે જ રીતે ૧ લિટર = ૧૦૦૦ મિલિ લિટરનો ખ્યાલ સમજાવવો. તે આધારિત રૂપાંતરણના દાખલા ગણાવવા.
- ૧ ચો. સેમી, ૧ ચો. મી. અને ૧ ચો. કિ. મી. એટલે શું તે પણ સ્પષ્ટ કરવું.
- જેમકે, ૧ ચો. મીટર ૧૦૦૦૦ ચો. સેમી કેવી રીતે થાય તે પણ સમજાવવું.

ધોરણ-૭

દિવસ. ૧

● વિષયવસ્તુ: સંખ્યાજ્ઞાન

- સંખ્યા વાચન, સંખ્યા લેખન, સંખ્યા સરખામણી, સંખ્યા રચવી, સ્થાન કિંમત પ્રમાણે સંખ્યાઓનું વિસ્તરણ, મોટી સંખ્યાઓનો પરિચય
- ઉ.દા. સંખ્યા વાચો.
 4. 2,79,543
 5. 4,03,005
 6. 1,52,70,055
- અલ્પવિરામના ઉપયોગથી વાત સમજાવવી.
- સ્થાનકિંમત પ્રમાણે વિસ્તરણ :
 - $50,378 = 5 \times 10000 + 0 \times 1000 + 3 \times 100 + 7 \times 10 + 8 \times 1$
 - ધોરણ-૬ ગણિત ના પાના નં. ૭ પરના બંને કોઠાનો મહાવરો કરાવવો.
 - સંખ્યા બનાવો.
 - દા.ત. ૪,૫,૦,૭ અંકનો ઉપયોગ કરી ચાર અંકની સંખ્યાઓ બનાવો.
 - અંકોની અદલાબદલી
 - ૪૩૮૫ ના અંકોની અદલાબદલી કરતાં મળતી સંખ્યા લખો. જેવા પ્રશ્નો પૂછી વિદ્યાર્થીઓને મોટી કઈ ? તફાવત કેટલો ? જેવા પ્રશ્નો પૂછી વિદ્યાર્થીઓને ખ્યાલો સ્પષ્ટ કરાવવા.
 - મોટી સંખ્યાનો પરિચય : ધોરણ-૬ ગણિત પાના. ૮ ને સંદર્ભ તરીકે લઈ એક કરોડ સુધીની સંખ્યાઓનો પરિચય આપવો.

દિવસ. ૨

● વિષયવસ્તુ:

- આતંરરાષ્ટ્રીય સંખ્યાલેખન પદ્ધતિ : સંખ્યાનેઅંકોમાં લખતી વખતે જમણી બાજુથી દર ત્રણ અંકો પછી અલ્પવિરામ આવે છે. પ્રથમ અલ્પવિરામ હજાર અને તેના પછીનું અલ્પવિરામ મિલિયન દર્શાવે છે.
- ઉદા. ૪૮,૭૦૧,૭૮૬ - અડતાલીસ મિલિયન સાતસો હજાર સાતસો છયાંસી
- આસન્ન મૂલ્ય : નજીકના દસનો અંદાજ, નજીકના સો નો અંદાજ, નજીકના હજારનો અંદાજ
- (પા.પુ.પા.૧૯ અને ૨૦ સંખ્યા ઉદાહરણ તરીકે લેવી.)
- રોમન અંક :

સંખ્યા	1	5	10	50	100	500	1000
રોમન અંક	I	V	X	L	C	D	M

- પાના નં.૨૫ ધોરણ-૬ ગણિત પર આવેલ રોમન અંકોમાં સંખ્યા લેખનના નિયમોની ચર્ચા કરી મહાવરો કરાવવો.

દિવસ-૩

- વિષયવસ્તુ: પૂર્ણસંખ્યાઓ, સંખ્યારેખા પર સંખ્યાઓનો સરવાળો બાદબાકી
 - સંખ્યારેખા પર ગુણાકાર
 - પૂર્ણસંખ્યાના ગુણધર્મો
 - ગણિત ધોરણ-૬ પાના નં. ૩૩ પર શૂન્ય દ્વારા ભાગાકારની સમજ આપવી.
 - પ્રવૃત્તિ : પાના નં. ૩૬ ધોરણ-૬ ગણિતમાં આપેલ રમત રમાડવી.

દિવસ-૪

- વિષયવસ્તુ:
 - અવયવ અને અવયવી:
 - ધોરણ-૬ પાઠ્યપુસ્તક પાના.નં. ૪૭ પરની રમત રમાડવી.
 - નીચેની સંખ્યાના અવયવો લખો.
 - (૧) ૩૫ (૨) ૨૮ (૩) ૧૮ (૪) ૩૦
 - ૫, ૮ અને ૯ ના પ્રથમ પાંચ અવયવી લખો.
 - ધડિયા ૧ થી ૧૫ સુધીના તૈયાર કરાવવા.
 - અવિભાજ્ય અને વિભાજ્ય સંખ્યાઓ :
 - ગણિત ધોરણ-૬ પાના નં.૫૨ પર આપેલ ઈરિટોસ્થેવિસની ચાળણીની મદદથી અવિભાજ્ય સંખ્યાની તારવણીની સમજ આપવી.
 - વિભાજ્ય અને અવિભાજ્ય સંખ્યાઓમાં વર્ગીકરણ કરાવવાના દાખલાઓનો મહાવરો કરાવવો.
 - વિભાજ્યતાની ચાવીઓ :
 - ધોરણ-૬ ગણિત સ્વા.૩.૩ નો દાખલા નં.૧ નો સંદર્ભ લઈ પુનરાવર્તન કરાવવું.
 - ગુ.સા.અ અને લ.સા.અ :

- ધોરણ-૬ ગણિત પાના નં. ૬૩, ૬૪ પર ના ઉદાહરણો જેવા બીજા ઉદાહરણો વિદ્યાર્થીઓને સમજાવી ગુ.સા.અ અને લ.સા.અ શોધવાના દાખલા ગણાવવા.
- ગુ.સા.અ અને લ.સા.અ ના વિશિ ઉદાહરણો ધોરણ-૬ ગણિત પાના નં ૬૫, ૬૬ પરથી સમજાવવા.

દિવસ- ૫

- વિષયવસ્તુ: બિંદુ, રેખાખંડ, રેખા, કિરણ
 - રેખાખંડ, રેખા અને કિરણ વચ્ચેનો ભેદ સ્પષ્ટ કરાવવો. $\overline{AB}, \overline{AB}, \overline{AB}$ દર્શાવો.
 - $\overline{AB} = \overline{BA} ?$, $\overrightarrow{AB} = \overrightarrow{BA} ?$, $\overleftarrow{AB} = \overleftarrow{BA} ?$ આ પ્રશ્નો કરી સંકલ્પના સ્પષ્ટ કરાવવી.
 - બિંદુ, રેખાખંડ, કિરણ કે રેખાઆપણા રોજિંદા જીવનમાં કેવી રીતે સંકળાયેલ છે તેના ઉદાહરણ આપવા.
 - સમાંતર રેખાઓ : ધોરણ-૬ ગણિત પાના ૭૨ અને ૭૩ પરના ઉદાહરણો દ્વારા સમાંતરત્વનો ખ્યાલ આપવો.
 - વક્ર અને તેના પ્રકારો : વક્ર એટલે શું ?, સીધી રેખા વક્ર છે ?, સાદા વક્રો અને સાદા ન હોય તેવા વક્રો એટલે શું ?, ખુલ્લા વક્રો અને બંધ વક્ર એટલે શું ?, બંધ વક્રના ભાગો કયા છે ? આ બધા ખ્યાલો આકૃતિ દોરી સ્પષ્ટ કરાવવા.

દિવસ. ૬

- વિષયવસ્તુ: બહુકોણ
 - બહુકોણની સંકલ્પના સ્પષ્ટ કરાવવા માટે ૧ થી શરૂ કરી ૧, ૨, ૩, ૪, ૫, ૬, ૭..... અલગ અલગ સંખ્યામાં દિવાસળી લઈ તેની મદદથી બહુકોણ બનાવવાની પ્રવૃત્તિ કરાવવી.
 - કા.પા. પર આકૃતિઓ દોરી બહુકોણ અને બહુકોણ ન હોય તેની સ્પષ્ટતા કરવી.
 - બહુકોણની બાજુઓ, શિરોબિંદુઓ અને વિકર્ણો :
 - બહુકોણના શિરોબિંદુઓ, બાજુઓ અને વિકર્ણોની સ્પષ્ટતા આકૃતિ દોરી તબક્કાવાર સમજાવવી.
 - ત્રિકોણ, ચતુષ્કોણ, પંચકોણ, ષટ્કોણ, ક્રમશઃ લઈ શિરોબિંદુઓની બાજુઓ અને વિકર્ણો સમજાવવા.
 - ખૂણો, ખૂણાની અંદરનો ભાગ અને ખૂણાના બહારના ભાગની સમજ આપવી.
 - વર્તુળ : વર્તુળ, ચાપ, જીવા, ત્રિજ્યા, વ્યાસ, વૃતખંડ, વર્તુળના અંદરનો ભાગ જેવી વિવિધ સંકલ્પનાઓ આકૃતિ દ્વારા અથવા ગોળાકાર (વર્તુળાકાર) કાર્ડશીટ લઈ વિદ્યાર્થીઓને સ્પષ્ટ કરાવવા.

દિવસ. ૭

- વિષયવસ્તુ:
 - રેખાખંડનું માપન, રેખાખંડની સરખામણી
 - સંપૂર્ણ ખૂણો કોને કહેવાય ?
 - $\frac{1}{4}, \frac{1}{2}, \frac{3}{4}, 1$ પરિભ્રમણ એટલે શું ? (ધોરણ-૬ ગણિત પાના નં. ૧૦ પરની આકૃતિઓ દ્વારા સમજાવવું)
 - પ્રતિબિંબ કોણ એટલે શું ? તે સમજાવવું.
 - કોણમાપક વડે ખૂણાનું માપન કરાવવું.
 - લંબરેખાઓની સમજ આપવી.

દિવસ. ૮

- વિષયવસ્તુ:

- ત્રિકોણના બાજુઓના માપના આધારે વર્ગીકરણ : સમબાજુ ત્રિકોણ, સમદ્વિબાજુ અને વિષમબાજુ ત્રિકોણના નમૂનાઓ દ્વારા સમજાવવા.
- ત્રિકોણના ખૂણાઓના માપના આધારે વર્ગીકરણ : ખૂણાના માપના આધારે લઘુકોણ ત્રિકોણ, કાટકોણ ત્રિકોણ, અને ગુરુકોણ ત્રિકોણની સમજ આપવી.
- ત્રિપરિમાણિય આકારો : ઘન, લંબઘન, શંકુ, ગોળો, નળાકાર, પિરામીડ, વગેરેના ઉદાહરણ આપવા. ત્રિપરિમાણીય ઘનાકારોના સંદર્ભમાં ફલક (સપાટી), ધાર અને શિરોબિંદુઓની સમજ આપવી.
- ધોરણ-૬ ગણિત પાના નં. ૧૧૧ પર આપેલ સ્વાધ્યાય પ.૯ ના બંને દાખલ ગણાવવા.

દિવસ. ૯

- **વિષયવસ્તુ:** અપૂર્ણાંક
 - અપૂર્ણાંક એટલે શું ? અપૂર્ણાંકનું લેખન, વાચન અને આકૃતિ દ્વારા અભિવ્યક્તિની સમજ આપવી. ધોરણ-૬ ગણિતમાં પાના નં. ૧૩૫ પર આપેલ રંગપૂરણીની પ્રવૃત્તિ કરાવવી.
 - શુદ્ધ અપૂર્ણાંક : અશુદ્ધ અપૂર્ણાંક, સમ અપૂર્ણાંકની સમજ આપવી. ધોરણ-૬ ગણિત પાના નં. ૧૪૪ પરનો કોઠો વિદ્યાર્થીઓ પાસે પૂર્ણ કરાવવો.
 - અપૂર્ણાંકનું અતિસંક્ષિપ્ત રૂપ
 - દા.ત. $\frac{36}{56}$ નું અતિ સંક્ષિપ્ત રૂપ આપો.
 - $\frac{36}{56} = \frac{9 \times 4}{14 \times 4} = \frac{9}{14}$
 - સમચ્છેદી અને વિષમચ્છેદી અપૂર્ણાંકો :
 - સંકલ્પના તેમજ તેમના સરવાળા બાદબાકીની સમજ સ્પષ્ટ કરાવવી.
 - મિશ્ર અપૂર્ણાંકના સરવાળા બાદબાકી
 - સરવાળો કરો : $4\frac{2}{3} + 3\frac{1}{4}$
 - બાદબાકી કરો : $4\frac{2}{5} - 2\frac{1}{4}$

દિવસ-૧૦

- **વિષયવસ્તુ:** દશાંશસંખ્યાઓ
 - અપૂર્ણાંક સંખ્યાઓને દશાંશ સંખ્યામાં અને દશાંશ સંખ્યાને અપૂર્ણાંકમાં ફેરવવાના દાખલા ગણાવવા.
 - દશાંશ સંખ્યાઓની સરખામણીનો મહાવરો કરાવવો.
 - દશાંશ સંખ્યાઓના સરવાળા- બાદબાકીનો મહાવરો કરાવવો.
 - રોજિંદા જીવનમાં દશાંશનો ઉપયોગ ક્યાં કેવી રીતે થાય છે ? તે સમજાવવું. જેમ કે લંબાઈ, દળ, નાણું, કદના માપનમાં દશાંશ સંખ્યાઓ વપરાય છે.

દિવસ. ૧૧

- **વિષયવસ્તુ:** બીજગણિત

• વર્ગખંડ પ્રવૃત્તિ:

- શિક્ષકેવિદ્યાર્થીઓને ચલ સાથે અભિવ્યક્તિની સમજ આપી પ્રવૃત્તિ કરાવવી.
- દા.ત. $2n$, $5m$, $y+15$, $m-3$ વગેરે
- આ ચલ સાથેની અભિવ્યક્તિ સરવાળા, બાદબાકી, ગુણાકાર અને ભાગાકાર જેવી ક્રિયાઓ સમજાવવી.
- અભિવ્યક્તિશું દર્શાવે છે ? તેની સ્પષ્ટતા કરવી ?

અભિવ્યક્તિ શું દર્શાવે છે ?

$m-7$ m માં 7 બાદ કરતાં

$2x-3$ 2 ને x વડે ગુણી 3 બાદ કરતાં

- ધોરણ-૬ પેજ. નં.૨૩૫, ૨૩૮, ૨૩૯, ૨૪૧ આધારિત દાખલાની સમજ આપવી. વધારાના દાખલા પ્રેક્ટીસ માટે વિદ્યાર્થીઓને આપવા.

દિવસ. ૧૨

• વિષયવસ્તુ: ગુણોત્તર અને પ્રમાણ

• વર્ગખંડ પ્રવૃત્તિ:

- વિદ્યાર્થીઓને ગુણોત્તર વિશેની સમજ આપવી. બે જથ્થાઓની સરખામણી કેટલા ગણી પદમાં કરીએ છીએ આ સરખામણી ગુણોત્તર તરીકે ઓળખાય છે. સમજ જેમકે વિપુલનું વજન અને નિતુનાં વજનનો

$$\text{ગુણોત્તર} = \frac{85 \text{ kg}}{51 \text{ kg}} = ૫:૩ \text{ છે.}$$

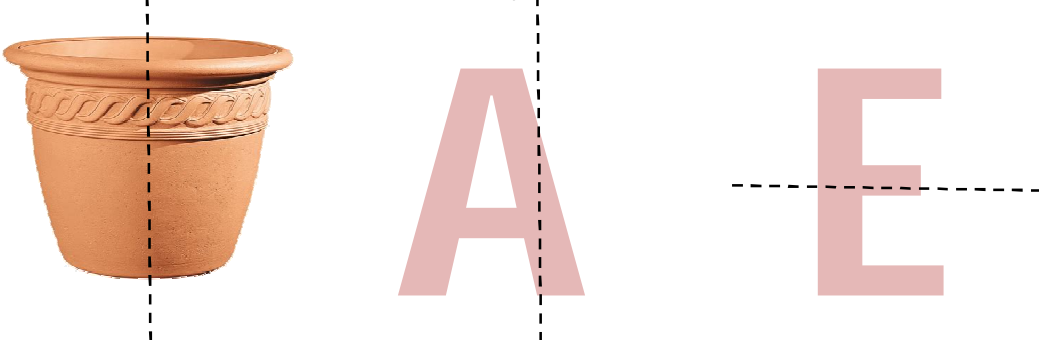
- વર્ગમાં ૨૦ છોકરાઓ અને ૪૦ છોકરીઓ છે. છોકરાઓની કુલ સંખ્યા અને છોકરીઓની કુલ સંખ્યા ૫ સંખ્યાનો ગુણોત્તર કેટલો હશે ?
- શિક્ષકે ધોરણ-૬ પેજ. ૨૨૨ ગુણોત્તર આધારિત દાખલાની સમજ આપવી.
- પ્રમાણ : જો બે ગુણોત્તર સરખા હોય તો આપણે કહીશું કે તેઓ પ્રમાણમાં છે.
- દા.ત. $2:4 :: 60:120$
- ધોરણ-૬ પાના નં. ૨૫૫, ૧૨૨ માંથી જરૂરી સમજ આપવી.

દિવસ. ૧૩

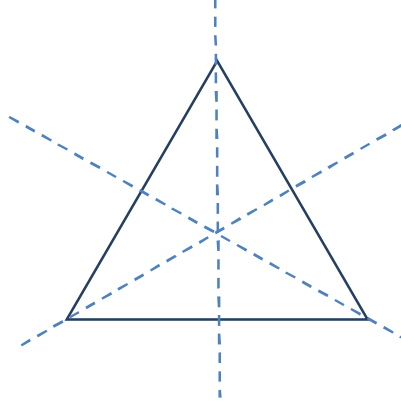
• વિષયવસ્તુ: સંમિતિ

• વર્ગખંડ પ્રક્રિયા :

- શિક્ષકે વિદ્યાર્થીઓને સંમિતિ વિશેની સમજ ઊંડાણપૂર્વક આપવી.

- દા.ત. પાનાનં. ૨૬૭ આધારિત પ્રવૃત્તિ બાળકો પાસે કરાવવી. જેથી બાળકો આકાર માટે સંમિતિની રેખાઓની શોધે છે.
- દા.ત. સમબાજુ ત્રિકોણ

દિવસ. ૧૪.

- વિષયવસ્તુ: પ્રાયોગિક ભૂમિતિ
- વર્ગખંડ પ્રક્રિયા:
 - પ્રાયોગિક ભૂમિતિ માટે બાળકો પાસે માપપટ્ટી, પરીકર, પેન્સીલ તેમજ કંપાસ પેટીના સાધનોની મદદથી,
 - 5. રેખાખંડ દોરાવવા.
 - 6. રેખા પરના બિંદુમાંથી તે રેખાને લંબ હોય તેવી રચના
 - 7. લંબ દ્વિભાજક
 - 8. વિશિષ્ટ માપવાળા ખૂણાની રચના $30^0, 45^0, 60^0, 75^0, 90^0, 120^0, 135^0, 180^0$ બાળકો પાસે કરાવવી.
 - વિદ્યાર્થીઓ કંપાસના સાધનોની મદદથી તેમનામાં રહેલી કૌશલ્યો ચોકસાઈ તેમજ અવલોકન જેવી શક્તિ વિકાસ થાય છે.

દિવસ. ૧૫

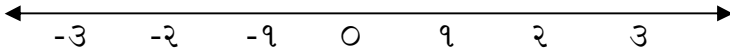
- વિષયવસ્તુ: પરિમિતિ અને ક્ષેત્રફળ:
 - પરિમિતિ એટલે શું? નિયમિત અને અનિયમિત બંધ આકારોની પરિમિતિની સમજ આપવી.
 - ત્રિકોણ, ચોરસ, લંબચોરસ, પરિમિતિના સૂત્રો ઉદાહરણો દ્વારા તારવવા.
 - ધોરણ-૬ પાના નં. ૨૧૩ સ્વાધ્યાય ૧૦.૧ ના દાખલા નં. ૧૬ની આકૃતિની પરિમિતિ શોધવા જણાવવું.
 - ક્ષેત્રફળ એટલે શું? નિયમિત અને અનિયમિત આકારોના ક્ષેત્રફળ માપનની પ્રવૃત્તિઓ કરાવવી.
 - ગણિત ધોરણ-૬ પાનાં. ૨૧૬ સ્વા. ૧૦.૨ દાખલા નં. ૧માં આપેલ આકૃતિઓનું ક્ષેત્રફળ શોધવા વિદ્યાર્થીઓને જણાવવું.

ધોરણ - ૮

દિવસ. ૧

- વિષયવસ્તુ: પૂર્ણાંકસંખ્યાઓ
- વર્ગખંડ પ્રક્રિયા:

- સંખ્યા રેખાની સમજૂતી આપવી.

- મેદાનમાં સંખ્યારેખા દોરાવીને પૂર્ણાંક સંખ્યાના અંકકાર્ડ પહેરાવી સંખ્યારેખાની સંકલ્પના સ્પષ્ટ કરી શકાય.
- પૂર્ણાંક સંખ્યાના સરવાળા બાદબાકીનો મહાવરો રમત-ગમત, મૂર્તવસ્તુઓ, ઉદાહરણ દ્વારા આપવો.
- દા.ત. મણકા પર +અને-ની નિશાની કરી નીચે જેવી પ્રવૃત્તિદ્વારા સરવાળા અને બાદબાકી શીખી શકાય.
- $-5 + 3 = -2$ $-2 - 1 = -3$
- એન.સી.ઈ.આર.ટી.ગણિત પેટીમાં (-૧૦૪) થી (૧૦૪) સુધીની સંખ્યાનું અંકિત થયેલું એક બોર્ડ આપેલું છે. તેનો ઉપયોગ કરીને પાસાનો ઉપયોગ કરીને પૂર્ણાંક સંખ્યાના સરવાળા બાદબાકીનું દ્વિધિકરણ કરાવી શકાય.
- પૂર્ણાંક સંખ્યાના ગુણાકારનો મહાવરો કરાવવો.
- દા.ત. $-3 \times 2 = -6$
 $3 \times -2 = -6$
- પૂર્ણાંક સંખ્યામાં બાળકોને સરવાળા, બાદબાકી, ગુણાકાર કરતી વખતે બાળકોને જવાબ ઘન પૂર્ણાંક આવશે કે ઋણપૂર્ણાંક આવશે તેનો મહાવરો દ્વારા દ્વિધિકરણ કરાવવું.

દિવસ. ૨

- વિષયવસ્તુ: અપૂર્ણાંક અને દશાંશ સંખ્યાઓ
- વર્ગખંડ પ્રક્રિયા:

- ૧) અપૂર્ણાંક સંખ્યાના સરવાળા, બાદબાકીનો મહાવરો આપવો. બાળકોને વિષમછેદી પૂર્ણાંકના સરવાળા માટે લ.સા.અ. શોધવાનો મહાવરો આપવો.

$$4 + \frac{3}{4}, \quad \frac{3}{2} \frac{1}{3}$$

- અપૂર્ણાંક સંખ્યાના ગુણાકારનો મહાવરો આપવો.

$$7\frac{1}{2} \times 3\frac{2}{3} = \frac{15}{2} \times \frac{11}{3} = \frac{55}{2} = 27\frac{1}{2}$$

- અપૂર્ણાંક સંખ્યાના સરવાળા-બાદબાકી અને ગુણાકારની પ્રવૃત્તિ પાઠ્યપુસ્તકમાં આપેલ છે તે પ્રમાણે કરવી.
- અપૂર્ણાંકના ભાગાકાર: $12 \div \frac{1}{2}$ $8 \div \frac{4}{2}$ $\frac{6}{13} \div 7$
- રૂપિયા પૈસાનો ઉપયોગ કરીને રૂપાંતરણની પ્રવૃત્તિ કરાવવી.
- દા.ત. નવા વ્યાપાર રમત રમાડવી જ્યાં રૂપિયાનું પૈસામાં રૂપાંતર થાય અથવા પૈસાનું રૂપિયામાં રૂપાંતર થાય.
- બેન્કમાંથી ૩ રૂપિયાના પૈસો મેળવો.
- પેટ્રોલના પૈસાને રૂપિયામાં ચૂકવો.
- દશાંશ સંખ્યાનો ૧૦, ૧૦૦ અને ૧૦૦૦ વડેના ગુણાકારનો મહાવરો આપવો.
- દશાંશ સંખ્યાનો ૧૦, ૧૦૦ અને ૧૦૦૦ વડે ભાગાકારનો મહાવરો આપવા.

દિવસ. ૩

- વિષયવસ્તુ: માહિતીનું નિયમન

- વર્ગખંડ પ્રક્રિયા:

- વિવિધ માહિતી બાળકો પાસે એકઠી કરાવો. મળેલ માહિતી ગોઠવો. મળેલ માહિતીના આધારે પ્રશ્નોત્તરી કરાવવી.
- દા.ત. તમારા વર્ગખંડના છોકરા-છોકરીના વજનની માહિતી મેળવો. તેના આધારે પ્રશ્નોત્તરી પૂછો.
 6. સૌથી વધુ વજન કોનું છે ?
 7. સૌથી ઓછું વજન કોનું છે ?
 8. કયાં કયાં વિદ્યાર્થીનું વજન સરખું છે ?
 9. વર્ગખંડના વિદ્યાર્થીઓનું સરેરાશ વજન શોધો.
 10. વિદ્યાર્થીના વજનનો વિસ્તાર શોધો.
- આવા ઘણા બધા ઉદાહરણ દ્વારા સરાસરી, મધ્યસ્થ અને બહુલકની માહિતીનો મહાવરો કરાવો.
- બાળકો પાસે વિવિધ માહિતી એકઠી કરાવી લંબ આલેખની રચના, દ્વિ-લંબ આલેખની રચના કરાવો.
- લંબ આલેખ સંબંધિત પ્રશ્નોત્તરી કરી આલેખ વાંચનની ટેવ પાડવી.

દિવસ-૪

- વિષયવસ્તુ: સાદા સમીકરણ

- વર્ગખંડ પ્રક્રિયા:

- વિધાનોને સમીકરણ સ્વરૂપે લખવાનો મહાવરો આપવો. દા.ત.
 3. x ના ત્રણ ગણામાં ૧૫ ઉમેરતા તેનો સરવાળો ૪૦ મળે છે.
 4. એક સંખ્યાના ૯ ગણામાંથી ૧૩ બાદ કરતા ૬ મળે.
- સમીકરણને વિધાન સ્વરૂપમાં ફેરવો.

$$3. y - 5 = 9$$

$$4. 2x + 7 = -4$$

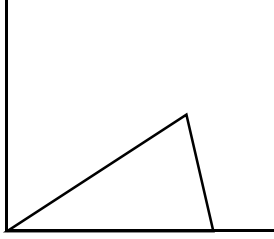
- સમીકરણ ઉકેલતી વખતે પ્રથમ પગલું કયું લેશું અને ત્યારબાદ સમીકરણ ઉકેલવાના પગથિયાની ચર્ચા અને મહાવરો કરાવો.

- $8P - 4 = 28$
- $8P - 4 + 4 = 28 + 4$ પ્રથમ પગલું - બંને બાજુ 4 ઉમેરતાં
- $8P = 32$ બીજું પગલું - બંને બાજુ 8 વડે ભાગતાં
- $P = 4$

- આ પ્રમાણે સમીકરણના ઉકેલના પગથિયાનો મહાવરો કરાવવો.

દિવસ. ૫

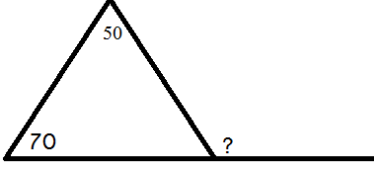
- વિષયવસ્તુ: રેખા અને ખૂણા
- વર્ગખંડ પ્રક્રિયા:
 - રેખાખંડ, રેખા, કિરણ, ખૂણાની સમજૂતી આપવી
 - પ્રવૃત્તિદ્વારા કોટિકોણની સમજ આપવી. રમત પણ રમાડી શકાય.
 - વિવિધ ત્રિકોણ કે જે કોટીકોણની જોડની રચના કરતી હોય તેવા ત્રિકોણ પૈકી એક ત્રિકોણ કાટખૂણાની પાસે ગોઠવવા બીજો કયો ત્રિકોણ તે ખૂણામાં બંધ બેસતા થશે તે પ્રવૃત્તિદ્વારા ગોઠવે.

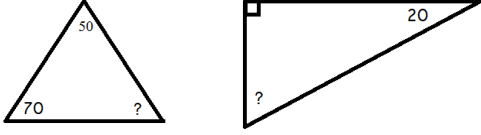
- આ ઉપરથી સાબિત કરી શકાય કે 30° નો કોટિકોણ 60° થાય.
- પૂરકકોણની સમજ અને ઉદાહરણો દ્વારા સંકલ્પના દઢ કરવી.
 3. 940° ના ખૂણાનો પૂરકકોણ?
 4. 938° ના ખૂણાનો પૂરકકોણ?
- રૈખિક જોડની સમજ ઉદાહરણ દ્વારા આપવી.
- અભિકોણ આકૃતિ દ્વારા સમજાવવા.
- રેખા અને તેની છેદિકાની મદદથી બનતા ખૂણાની જોડના પ્રકારની સમજૂતી આપવી. (પા.પુ.નં. ૧૦૭ થી ૧૦૯)

દિવસ. ૬

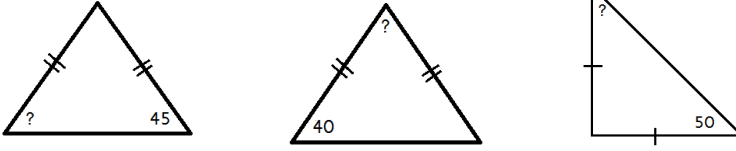
- વિષયવસ્તુ: ત્રિકોણ અને તેના ગુણધર્મો
- વર્ગખંડ પ્રક્રિયા:
 - ત્રિકોણની મધ્યગા અને ત્રિકોણના વેધની સમજૂતી આપવી.
 - બહિષ્કોણનું માપ કહો.

- ત્રિકોણના ત્રણે ખૂણાના માપનો સરવાળો 180° થાય છે તે પ્રવૃત્તિદ્વારા સમજાવો. (પા.પુ.પાના નં. ૧૧૮ની પ્રવૃત્તિ)
- ત્રિકોણના ત્રીજા ખૂણાનું માપ શોધો.

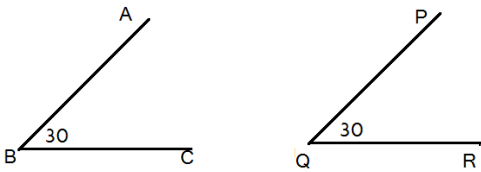
- સમદ્વિબાજુ ત્રિકોણના ખૂણાના માપ શોધાવવા.

- આપેલ માપ પ્રમાણેનો ત્રિકોણ શક્ય છે ?
 ૩. ૨ સેમી, ૩ સેમી, ૫ સેમી
 ૪. ૩ સેમી, ૬ સેમી, ૭ સેમી
- આવા દાખલાનો મહાવરા પ્રવૃત્તિદ્વારા કરાવવો.

દિવસ. ૭

- વિષયવસ્તુ : ત્રિકોણની એકરૂપતા
- વર્ગખંડ પ્રક્રિયા :
 ○ ખૂણાની એકરૂપતા ઉદાહરણ દ્વારા સમજાવવી.

$$m\angle ABC \cong m\angle PQR$$

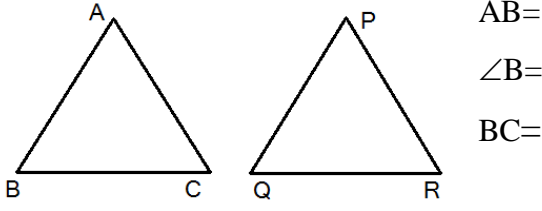
- ત્રિકોણની એકરૂપતા માટેની શરતો પ્રવૃત્તિદ્વારા સમજાવવી.

બાબાબા
 બાખૂબા
 ખૂબાખૂ
 કાકબા

} પા.પુ.પાના નંબર ૧૩૮ થી ૧૩૭

- પક્ષ : $AC=DF$
 $AB=DE$
 $DC=EF$
 આથી $ABC \cong DEF$ કઈ શરત લાગુ પડશે ?

- નીચેના બંને ત્રિકોણ એકરૂપ છે તો બાખૂબા શરતનો ઉપયોગ કરવાનો હોય તો

દિવસ. ૮

- વિષયવસ્તુ: રાશિઓની તુલના

- વર્ગખંડ પ્રક્રિયા:

- ગુણોત્તર 1 : 2 અને 2 : 4 સમાન છે ?
- ૨૫ નો ૫૦ પૈસા સાથે ગુણોત્તર શોધો.
- ૪૦ કિગ્રા અને ૩૫૦ ગ્રામનો ગુણોત્તર શોધો.
- ટકાવારીની સમજ પાના નંબર ૧૫૮ - ૧૫૯ પ્રમાણે આપવી. નીચે મુજબના દાખલા ગણવા આપવા

5. $\frac{1}{3}$ ટકામાં ફેરવો.

6. 0.75 ને ટકામાં ફેરવો.

7. એક વર્ગમાં 30 બાળકો છે તેમાંથી 20 છોકરા છે તો વર્ગમાં કેટલા ટકા છોકરીઓ છે ?

8. 350 ના 15% એટલે કેટલા ?

- નફા ખોટની ટકા સ્વરૂપે સમજ આપવી. નીચેના ઉદાહરણ પ્રમાણે દાખલા ગણવા આપવા.

2. એક વેપારી રૂ. 450 માં બેગ ખરીદે છે. અને રૂ. 500/- માં તેને વેચે છે. હવે દુકાનદાર મેળવેલ નફાની ટકાવારી શોધો.

- સાદુ વ્યાજની સમજ આપી સાદુ વ્યાજ શોધવાના દાખલાના મહાવરા કરાવવા.

દિવસ-૯

- વિષયવસ્તુ: સંમેય સંખ્યાઓ

- વર્ગખંડ પ્રક્રિયા:

- સંમેય સંખ્યાને એવી સંખ્યાના રૂપમાં વ્યાખ્યાયિત કરવામાં આવે છે કે જે $\frac{p}{q}$ ના રૂપમાં દર્શાવી શકાય. જ્યાં p અને q

પૂર્ણાંક છે અને $q \neq 0$

- પાંચ સમયે સંખ્યા લખો.

- $\frac{5}{4} = \frac{25}{16} = \frac{-15}{8}$ નું ધન અને ઋણ સંમેય સંખ્યામાં રૂપાંતર કરો.

- $-\frac{3}{7}$ ને સંખ્યારેખા દોરી સંખ્યાનું નિરૂપણ કરો.

- $\frac{-16}{20}$ અને $\frac{20}{25}$ એ સંમેય સંખ્યાઓ છે ?

- સંમેય સંખ્યાના ગુણાકારની સંકલ્પના/સમજ સંખ્યારેખા દ્વારા આપવી. (સમજ પાના નંબર ૧૮૭મુજબ આપવી)

દિવસ. ૧૦

- વિષયવસ્તુ: પ્રાયોગિક ભૂમિતિ

- વર્ગખંડ પ્રક્રિયા:

6. માપપટ્ટી અને પરિકરની બહાર આવેલા બિંદુમાંથી સમાંતર રેખા દોરવાની પ્રવૃત્તિ જૂથમાં કરાવવી.
 7. ત્રિકોણની ત્રણ બાજુના માપ પરથી ત્રિકોણની રચના કરાવવી. (બાબાબા)
 8. ત્રિકોણના બે બાજુના માપ અને અંતર્ગત ખૂણાના માપ પરથી ખૂણાની રચના કરાવવી. (બાખૂબા)
 9. ત્રિકોણની બે ખૂણા અને અંતર્ગત બાજુની લંબાઈ આપી હોય તેવા ત્રિકોણની રચના કરાવવી. (ખૂબાખૂ)
 10. ત્રિકોણની એક બાજુ અને કર્ણનું માપ આપેલું હોય તેવા કાટકોણ ત્રિકોણની રચના કરાવવી. (કાકબા)
- રચના શિખવતીવખતે બાળકો કઈ કઈ જગ્યાએ ભૂલ કરે છે તે જાણી ઉપચારાત્મક કાર્ય કરવું.

દિવસ. ૧૧

- વિષયવસ્તુ: પરિમિતિ અને ક્ષેત્રફળ

- વર્ગખંડ પ્રક્રિયા:

- વિદ્યાર્થીઓને એક બંધ આકૃતિની સીમારેખાની લંબાઈ એ તેની પરિમિતિ છે, જ્યારે તે આકૃતિએ સમતલમાં રોકેલી જગ્યાનું માપ એ તેનું ક્ષેત્રફળ છે.
- દા.ત. ચોરસની પરિમિતિ = ૪ X બાજુનું માપ
- લંબચોરસની પરિમિતિ = ૨ X (લં + પ)
- ચોરસનું ક્ષેત્રફળ = બાજુ X બાજુ
- લંબચોરસનું ક્ષેત્રફળ = લંબાઈ X પહોળાઈ
- આધારિત પરિમિતિ સમજાવવી. તેમજ તેના ક્ષેત્રફળની સમજ આપી વિવિધ ઉદાહરણ સ્વરૂપે તેમજ પ્રવૃત્તિની રીતે સમજ પૂરી પાડવી.
- દા.ત. ચોરસની લંબાઈ = 5 સેમી
ચોરસની પરિમિતિ 4X બાજુ
- 4X5સેમી = 20 સેમી
- ક્ષેત્રફળ = બાજુ X બાજુ = ?
- બાળકો રોજિંદા જીવનમાં સરળતાથી હદ, સીમા, પરિમિતિ, રોકેલી જગ્યા, ક્ષેત્રફળ વગેરે સમજશક્તિ, અવલોકન શક્તિ, વિચારશક્તિ સમજી શકે છે.

દિવસ. ૧૨

- વિષયવસ્તુ: બીજગણિતીય પદાવલિ

- વર્ગખંડ પ્રક્રિયા:

- વિદ્યાર્થીઓને પદાવલિના પદ, પદના અવયવ, સહગુણક વિશેની સમજ આપવી.
દા.ત. પદાવલિ. 4x-3y

અવયવ સાથેનું પદ : $-3y$

○ y સાથેનો સહગુણક : -3

○ વિદ્યાર્થીઓને સજાતીય પદ અને વિજાતીય પદ વિશેની સમજ આપવી.

દા.ત. સજાતીય પદની જોડ : (A) $7x, -3x$ (B) $-5y^2, 100y^2$

વિજાતીય પદની જોડ : (A) $-3y, -3x$ (B) $27x^2, 27y^2$

○ એકપદી, દ્વિપદી, ત્રિપદીની સમજ આપવી

એકપદી : $2x, -3y^2, 100z$

દ્વિપદી : $25x+27y, 31x^2+5y^2, 97y-80z^2$

ત્રિપદી : $25x-3y+97z^2, 18y^2-12z+25x$

દિવસ. ૧૩

● વિષયવસ્તુ: ઘાત અને ઘાતાંક

● વર્ગખંડ પ્રક્રિયા:

○ વિદ્યાર્થીઓને આધાર અને ઘાતાંકની સમજ આપવી જેમકે,

$$10,000 = 10 \times 10 \times 10 \times 10 = 10^4$$

જેમાં 10^4 માં 10 ને આધાર અને 4 ને ઘાતાંક કહે છે.

10^4 એ 10,000 નું ઘાતાંકીય સ્વરૂપ છે.

○ $16000 = 2 \times 2 \times 2 \times 2 \times 2 \times 2 \times 2 \times 2 \times 5 \times 5 \times 5 = 2^7 \times 5^3$

○ તેમજ વિદ્યાર્થીઓને ઘાતાંકના નિયમો

4. સમાન આધારની ઘાતનો ગુણાકાર

5. સરખા આધાર પર ઘાતાંકનો ભાગાકાર

6. ઘાતનો ઘાતાંકવાળી સંખ્યાનો ભાગાકાર વિવિધ ઉદાહરણ પૂરા પાડીને સમજાવવાં.

○ જેથી સાદુરૂપ આપતાં વિદ્યાર્થી સરળ રીતે સમજી શકે

○ દા.ત.

$$\frac{2 \times 3^4 \times 2^5}{9 \times 4^2} = \frac{2 \times 3^4 \times 2^5}{3^2 \times 2^2 \times 2^2} = \frac{2 \times 3^4 \times 2^5}{3^2 \times 2^4} = \frac{3^{4-2} \times 2^{1+5-4}}{1} \\ = 3^2 \times 2^{6-4} = 3^2 \times 2^2 = 4 \times 9 = 36$$

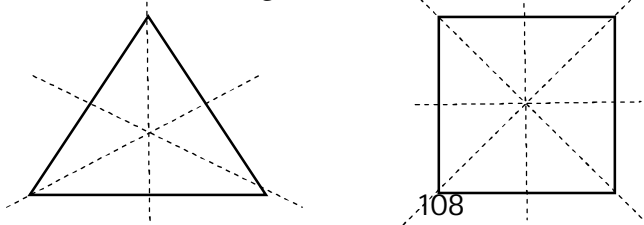
દિવસ. ૧૪

● વિષયવસ્તુ: સંમિતિ

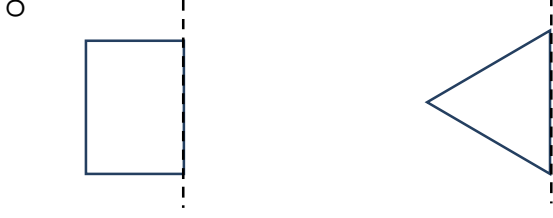
● વર્ગખંડ પ્રક્રિયા:

○ વિદ્યાર્થીઓને નિયમિત બહુકોણ આકૃતિ રેખાઓની સંમિતિ સમજાવવી.

○ દા.ત.

- આવી વિવિધઆકૃતિના ઉદા.પૂરા પાડીને સંમિતિ રેખા વિશે સમજાવવું.
- વિવિધઆકૃતિઓને અરીસા વડે અરીસાની રેખા તૂટક રેખાથી બીજો તેના જેવો જ ભાગ દર્શાવતા શીખવવું.

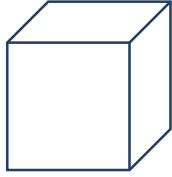
- વિદ્યાર્થીઓને પરિભ્રમણીય સંમિતિ સમજાવવી.(દા.ત.આકૃતિ ૧૪.૧૩ લેવી.)
- આ રીતે ચોરસ, લંબચોરસ, સમબાજુચતુષ્કોણ, વર્તુળ, પરિભ્રમણ કેન્દ્ર, પરિભ્રમણનો ક્રમ, પરિભ્રમણ કોણ વિશેની સમજ આપવી.

દિવસ. ૧૫

- વિષયવસ્તુ: ઘન આકારોનું પ્રત્યક્ષીકરણ
- વર્ગખંડ પ્રક્રિયા:

- શિક્ષકેવિદ્યાર્થીઓને ઘનાકારના ફલક, ધાર, શિરોખંડ વિશેની સમજ આપવી.

દા.ત.

ફલક → ૬, ધાર → ૧૨, શિરોબિંદુ → ૮

- વિદ્યાર્થીઓને તેવી જ રીતે અન્ય નેટ આકૃતિની સમજ આપવી. (પેજ નં. ૨૭૯, ૨૮૦)
- ઘનના જુદા જુદા ભાગોને જોવા (પાના નં. ૧૯૦) આધારિત વિવિધઉદા. પૂરા પાડીને સમજાવવા.

